

Strategia Rozwoju Gminy Pałecznicza na lata 2015-2023

Spis treści

Wstęp.....	3
Metodyka prac	7
I. Diagnoza.....	8
1. Opis sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzennej i diagnoza stanu rozwoju gminy	8
1.1. Informacja o stanie realizacji poprzedniej strategii	8
1.2. Położenie geograficzne i podział terytorialny	16
1.3. Ludność	19
1.4. Środowisko przyrodnicze i jego ochrona	20
1.5. Turystyka	30
1.7. Gospodarka	95
1.8. Sfera społeczna	97
2. Wnioski z Diagnozy.....	111
Analiza SWOT.....	113
II. Część programowa	119
Misja i wizja rozwoju Gminy	119
3. Kierunki rozwoju.....	120
3.1. Obszary problemowe	120
3.1.1. Problem główny	121
3.1.2. Problemy szczegółowe	121
3.2. Cele rozwoju gminy.....	124
3.2.1. Cel główny	125
3.2.2. Cele szczegółowe	125
4. Planowane przedsięwzięcia.....	143
5. Spójność kierunków rozwoju gminy z dokumentami programowymi i planistycznymi	148
5.1. Dokumenty różnych poziomów powiązane ze strategią	148
6. Wdrażanie, monitorowanie i kontrola.....	169

Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Pałecznicza na lata 2015-2023 powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę dalszego harmonijnego rozwoju. Nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki społeczno-gospodarcze powodują, że odpowiedzialne JST nie tylko winny przygotowywać długookresowe strategie rozwoju, ale też w następstwie ewaluacji w trakcie ich wdrażania modyfikować je wraz ze zmieniającymi się uwarunkowaniami. Z uwagi to, że strategia ma wpływ na każdego, kto zamieszkuje obszar gminy, do udziału w jej opracowaniu zaproszono przedstawicieli władz, pracowników Urzędu Gminy w Pałeczniczy, mieszkańców gminy, przedstawicieli szkół, przedsiębiorstw, rolników oraz reprezentantów lokalnych organizacji pozarządowych.

Strategia stanowi diagnozę stanu obecnego, ale jest też, i to jest ważniejsza jej funkcja, klarownym, usystematyzowanym i spójnym z innymi dokumentami strategicznymi zbiorem jasno sprecyzowanych kierunków działania wynikających ze zdiagnozowanych potrzeb. Głównym jej celem jest umożliwienie jak najbardziej efektywnego, prawidłowego i szybkiego rozwoju gminy zgodnie z przyjętym planem i zakresem działania. W tym kontekście szczególnie ważna jest współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego i ich związkami, w szczególności w ramach powiatu proszowickiego, Międzygminnego Stowarzyszenia Powiatów Małopolski oraz Lokalnej Grupy Działania ProKoPaRa. Opracowanie strategii jest szczególnie istotne z punktu widzenia możliwości ubiegania się o środki zewnętrzne - krajowe i zagraniczne, w tym środki z Unii Europejskiej.

Strategia została przygotowana w oparciu o dostępną dokumentację i dane statystyczne oraz spotkania konsultacyjne z mieszkańcami i zawiera wnioski z nich wypływające.

Umożliwiło to ogólną ocenę stanu zastanego gminy oraz określenie jej mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń, czyli analizy SWOT. Pozwoliło to na identyfikację istniejących problemów, a następnie wybór optymalnej drogi ich rozwiązania, stanowiąc punkt wyjścia do wyznaczenia głównych kierunków rozwoju gminy. Na podstawie dokonanej diagnozy zostały określone obszary problemowe oraz cele, do osiągnięcia których gmina powinna dążyć poprzez realizację planowanych przedsięwzięć. Zidentyfikowano następujące, główne problemy w sferze:

- **gospodarczej: Niski poziom przedsiębiorczości, brak wykorzystania szans związanych z turystyką, agroturystyką i przemysłami czasu wolnego**
- **infrastrukturalnej: Wymagająca poprawy infrastruktura techniczna, szczególnie w zakresie sieci dróg gminnych i kanalizacji oraz infrastruktury wspierającej rozwój gospodarczy**
- **społecznej: Poziom jakości życia mieszkańców wymagający dalszej poprawy, by zbliżyć go do poziomu życia porównywalnych bogatych gmin w Polsce i regionów UE**

Powyższe problemy pozwoliły na określenie problemu głównego jako: **takie kształtowanie polityki w dziedzinie społecznej i gospodarczej, które pozwoli na bazie dotychczasowych dobrych doświadczeń i sukcesów **przygotować gminę do działań w nowym okresie programowania i w perspektywie po 2023 r, kiedy ulegną zmianie warunki finansowania niektórych inwestycji, szczególnie infrastrukturalnych.****

W strategii wyznaczono też główny cel strategiczny na lata 2015-2023, którym jest: **Zrównoważony rozwój społeczno- gospodarczy Gminy Pałecznicza w celu pełnej realizacji Wizji i Misji.**

Dzięki temu możliwe będzie wykorzystanie szans związanych z rozwojem gospodarczym w sferze rolnictwa i przetwórstwa żywności oraz turystyką i przemysłami czasu wolnego. W dążeniu do jego osiągnięcia sprzyjać będzie realizacja wyznaczonych celów szczegółowych w sferze:

- gospodarczej: **Zwiększenie ilości podmiotów gospodarczych oraz ilości miejsc pracy, w tym w działalności pozarolniczej, usługowej i branżach związanych z turystyką i przemysłami czasu wolnego**
- infrastrukturalnej: **Poprawa stanu infrastruktury technicznej służącej rozwojowi gospodarstwu (targowisko, szerokopasmowa sieć internetowa), komfortowi mieszkańców (drogi, kanalizacja) i ekologii (fotowoltaika, przyzagrodowe oczyszczalnie ścieków)**
- społecznej: **Poprawa jakości życia mieszkańców związana z nowymi programami z funduszy unijnych i pozaunijnych oraz dalszy rozwój aktywności społecznej w sferze spółdzielni społecznych i pozostałych NGO**

Strategia dotyczy perspektywy lat 2015-2023. Wyznaczając taki horyzont czasowy władze gminy kierowały się następującymi przesłankami:

Zasada n+3. Jest to zasada odnosząca się do okresu programowania Unii Europejskiej, która określa dodatkowy okres na realizację i rozliczenie projektów i programów współfinansowanych z Funduszy Europejskich. W praktyce oznacza to, że z funduszy przyznanych w ramach perspektywy finansowej 2014-20 faktycznie korzystać można do roku 2023.

Strategia obejmie dwie pełne kadencje władz samorządowych, co pozwala na planowanie zadań, które wymagają dłuższej perspektywy (np.: realizacja szlaków kulturowych). Jednocześnie opisana niżej ewaluacja on-going (niezależna od corocznej oceny realizacji Strategii) przeprowadzona minimum raz w połowie okresu jej obowiązywania pozwoli władzom zmodyfikować ją w zależności od potrzeb, które zostaną zdiagnozowane się w ciągu pierwszych czterech lat.

Ewaluacja końcowa przeprowadzona w 2023 roku umożliwi podsumowanie realizacji strategii wraz z upływem kadencji władz, jednocześnie przypadnie na okres planowania zupełnie nowych strategii związanych z końcem dotychczasowych systemów finansowania (nowa, znacznie niższa perspektywa dotacyjna 2021-2030). Jest to w opinii władz gminy sformułowanym w trakcie tworzenia niniejszego dokumentu wymogiem odpowiedzialnego i niezależnego od aktualnej koniunktury planowania. Jest też zgodne z najważniejszym powstałym dotychczas krajowym dokumentem strategicznym „Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r.”

Wraz z coroczną oceną realizacji Strategii przeprowadzane będą odpowiednie korekty i uzupełnienia, umożliwiające jeszcze efektywniejsze jej wdrażanie.

Metodyka prac

Przy opracowywaniu strategii wykorzystane zostały narzędzia i założenia metod planowania strategicznego: analiza SWOT, metoda aktywnego planowania strategicznego oraz konsultacje społeczne.

Dokument składa się z dwóch części:

I. Część diagnostyczna – prezentuje realizację zadań poprzedniej strategii, działania związane z poprzednim okresem programowania 2009-2013, dokonania gminy, diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy, oraz analizę strategiczną SWOT;

II. Część programowa - zawiera misję, wizję i cele rozwoju oparte na zidentyfikowanych obszarach problemowych, kierunki działań, zadania na cały okres obowiązywania i planowane przedsięwzięcia. Zawiera ona również odniesienia do obowiązujących i tworzonych nadrzędnych dokumentów strategicznych oraz procedurę wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii.

Niniejszy dokument został opracowany na zlecenie Gminy Pałecznicza przez mającego rozległe doświadczenie w opracowywaniu dokumentów strategicznych i działaniach w sferze samorządowej eksperta zewnętrznego, radnych, pracowników gminy i podmiotów społecznych z terenu gminy.

I. Diagnoza

Część diagnostyczna dokumentu została opracowana na podstawie badań obejmujących dane pierwotne i dane wtórne dotyczące stanu istniejącego gminy z uwzględnieniem wskaźników dla powiatu proszowickiego i województwa Małopolskiego oraz- w wybranych aspektach- Kraju.

Na podstawie prac diagnostycznych oraz zebranych informacji podczas spotkań konsultacyjnych i ankiet oraz osobistych rozmów z mieszkańcami - podczas uroczystości gminnych, została opracowana analiza SWOT. Na jej podstawie określono główne obszary problemowe, cele i kierunki rozwoju.

Uzupełnieniem powyższych metod pracy były badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców gminy nt. aktualnej sytuacji społeczno-ekonomicznej i dane uzyskane podczas osobistych spotkań z mieszkańcami. Badania te zostały przeprowadzone równoległe z toczącymi się pracami nad opracowaniem diagnozy i były też częścią konsultacji związanych z powstającą Strategią Rozwoju Lokalnego LGD ProKoPaRa. Stanowiły one dodatkowe źródło informacji o potrzebach gminy i możliwościach jej rozwoju.

1. Opis sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzennej i diagnoza stanu rozwoju gminy

1.1. Informacja o stanie realizacji poprzedniej strategii

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Pałecznicza
Kierunki Rozwoju Społeczno – Gospodarczego.

Wszystkie jej założenia zostały zrealizowane, a cele strategiczne w niej wypracowane były modyfikowane na bieżąco i pozwoliły w perspektywie

finansowej 2009-2013 uzyskać znaczące środki (23 projekty z sumą dotacji 19 mln PLN) zmieniające w sposób bardzo widoczny jakość życia mieszkańców i zagospodarowanie przestrzeni publicznej.

W okresie obowiązywania strategii rozwoju gmina zrealizowała szereg projektów ze środków własnych oraz z udziałem dofinansowania ze źródeł zewnętrznych. Gmina sukcesywnie i konsekwentnie realizowała i realizuje cele nakreślone w strategii rozwoju, co jest możliwe dzięki skutecznemu aplikowaniu o środki finansowe z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej czy dotacji rządowych, wspierających rozwój lokalny. Takie podejście przyniosło pozytywne rezultaty w postaci wymiernych korzyści dla społeczności, a działania władz gminy i jej mieszkańców były wielokrotnie dostrzegane i nagradzane.

Wizja jaką postawiła przed sobą Gmina Pałecznicza: „Gmina Pałecznicza sprawnie zarządzana, zapewniająca wysoki poziom usług publicznych, rozwijająca się gospodarczo w oparciu o silne rolnictwo i poszanowanie środowiska naturalnego”- okazała się realną, a misja „Strategia Rozwoju Gminy Pałecznicza, kreuje zrównoważony rozwój gminy poprzez sprawne i efektywne zarządzanie zasobami lokalnymi, stymulowanie rozwoju rolnictwa i przedsiębiorczości, ochronę środowiska naturalnego oraz stałe podnoszenie standardu usług publicznych i poziomu życia mieszkańców. Warunkiem rozwoju gminy jest stała współpraca władz gminy ze społeczeństwem, która da podstawę do podnoszenia standardu życia, wielofunkcyjnego rozwoju gminy oraz świadomego jej uczestnictwa w rozwoju całego regionu” została zrealizowana.

Jednak nowe czasy przynoszą nowe wyzwania, a oczekiwany standard życia ludzi jest coraz wyższy. Stąd potrzeba opracowania nowych, długofalowych działań, które zostaną w perspektywie najbliższych lat zrealizowane, przy pomocy wypracowanych w minionym okresie dobrych praktyk we współpracy władz gminy i społeczeństwa.

W latach 2000- 2015 zrealizowano między innymi:

Ze środków Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego – Priorytet: 3 - Rozwój lokalny, Działanie 3.1 - Obszary wiejskie w 2004 roku zrealizowano projekt „Przebudowa i budowa dróg gminnych w gminie Pałecznicza” – Wartość projektu 2.089.879,45 zł . Dofinansowanie- ze środków EFRR w kwocie 1.567.409,59 zł (75 %).

Przebudowano 20 odcinków dróg gminnych o łącznej długości 8549 m. Były to: Nr ewid. 847 - ulica Akacyjowa o dł. 235 m, Nr ewid. 850 - ulica Mokra o dł. 185 m, Nr ewid. 833 - ulica Dworska o dł. 220 m, Nr ewid. 847 - ulica Ogrodowa o dł. 300 m,

Nr ewid. 283 Niezwojowice o dł. 450 m,

Nr ewid. 483, 482 Nadzów o dł. 880 m, Nr ewid. 377/2, 387/2 Nadzów o dł. 95 ,

Nr ewid. 364 Pieczonogi o dł. 420 m, Nr ewid. 351/1 Pieczonogi o dł. 230 m,

Nr ewid. 268 Ibramowice o dł. 400 m, Nr ewid. 160 Gruszów o dł. 260 m, Nr ewid. 161 Gruszów o dł. 150 m, Nr ewid. 163 Gruszów o dł. 80 m,

Nr 1555048 Międzygóry - Parcelacja - Jeziórka - Kresy 0+000 – 0+670 o dł. 670 m, Nr ewid. 456 „do przysiółka Bolowiec 0+020 – 0+450 o dł. 430 m, Nr

1555048 Międzygóry - Parcelacja - 1+400 – 1+450 i 2+150 – 2+780 o dł. 680 m, Nr 1555048 Międzygóry - Parcelacja - Jeziórka - Kresy 11+080 –

11+960 o dł. 880 m, Nr 1555046 Lelowice Kolonia 0+000 – 1+108 i 1+818 – 2+460 o dł. 1750 m, Nr 1555046 Lelowice Kolonia 1+108 – 1+342 o dł. 234 m,

Nr 1555025 Sudółek - Odole roboty uzupełniające + przepust.

W 2013 r zbudowano 1440-metrowy odcinek szosy w Bolowie łączący drogi powiatowe, kosztem ok 300000 zł. Połowa pochodziła z dotacji budżetu państwa w ramach Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych 2008-2011.

Ogółem w latach 2004-2015 odnowiono, przebudowano i wybudowano w Gminie Pałecznicza ok 60 km dróg gminnych, czyli prawie 100%.

„Budowa Centrum Edukacyjnego z przebudową istniejącej Sali gimnastycznej w Pałecznicy” Projekt był realizowany w ramach programu MRPO 2007-2013, Oś Priorytetowa 6. Spójność wewnątrzregionalna, Działanie 6.2 Rozwój obszarów wiejskich, Schemat B: Infrastruktura społeczna w tym edukacyjna i sportowa. W ramach projektu powstał w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych obiekt skupiający przedszkole, szkołę podstawową i gimnazjum wraz z zapleczem sportowym. Koszt całkowity zadania – 7 140 560 zł Dofinansowanie – 2 999 140 zł Budżet gminy – 4 141 420 zł

„Odnowa Centrum Wsi Pałecznicza” Projekt realizowany w ramach MRPO na lata 2007-2013 Priorytet 6. Spójność wewnątrzregionalna. Działanie 6.2. Rozwój obszarów wiejskich. Schemat A. Odnowa centrum wsi. Projekt obejmuje swoim zakresem rehabilitację całość obszaru wymagającego odnowy w miejscowości Pałecznicza, odnowę wszystkich elementów budowlanych, niezbędne wyburzenia części obiektów oraz zagospodarowanie terenu. Jako projekt kompleksowy poprawił nie tylko estetykę zewnętrzną ale również wytworzył nowe funkcje użytkowe. Stąd przewidziano w nim adaptację wnętrz odnawianych budynków z przeznaczeniem na funkcje społeczne. W wyniku realizacji Projektu została wytworzona zagospodarowana, ogólnodostępna przestrzeń publiczna, w ramach, której zlokalizowane są: OSP, przychodnia, Dom Kultury, biblioteka, urządzona przestrzeń przeznaczona na cele kulturalne wraz z amfiteatrem i altanami chroniącymi od deszczu, urządzona przestrzeń parkowa z ciągami pieszymi, ścieżkami rowerowymi i placami rekreacyjnymi, plac zabaw dla dzieci, place postojowe. Poprawiona została dostępność drogowa do odnawianego obszaru. Całkowity koszt zadania - 4 548 135,49 zł Dofinansowanie – 2 997 141,62 zł Budżet gminy – 1 550 993,87 zł

„Budowa infrastruktury teleinformatycznej w Gminie Pałecznicza, zwiększająca dostępność mieszkańców do administracji publicznej” Projekt realizowany w

ramach w ramach MRPO na lata 2007-2013, Priorytet 1. Warunki dla rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy, Działanie 1.2. Rozwój społeczeństwa informacyjnego. W ramach projektu przeprowadzona kompleksowa informatyzacja Urzędu Gminy Pałecznicza obejmująca wprowadzenie: Zintegrowanego Systemu Zarządzania Urzędem, Systemu Elektronicznego Obiegu Dokumentów, Rozszerzenie podpisu elektronicznego, Systemu Portalowego „e-Pałecznicza, Dla realizacji tych zadań został zakupiony odpowiedni sprzęt komputerowy, oprogramowanie, zostały połączone we wspólną sieć wszystkie jednostki organizacyjne gminy i przystosowane pomieszczenie serwerowni. Projekt został zrealizowany na terenie Urzędu Gminy Pałecznicza oraz we wszystkich jego jednostkach organizacyjnych. Cel główny projektu to realizacja polityki społeczeństwa informacyjnego w regionie poprzez stworzenie warunków do rozwoju elektronicznych usług publicznych oraz informatyzację procesów administracyjnych na szczeblu lokalnym. Koszt całkowity zadania – 703 414 zł Dofinansowanie – 527 560 zł Budżet gminy – 175 854 zł

„Ochrona powietrza atmosferycznego przez wykorzystanie energii odnawialnej w systemach grzewczych obiektów użyteczności publicznej Gminy Pałecznicza”

Projekt realizowany w ramach MRPO na lata 2007-2013, Priorytet 7. Infrastruktura ochrony środowiska, Działanie 7.2. Poprawa jakości powietrza i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. W ramach projektu zostały zainstalowane w czterech budynkach: bibliotece, ośrodku kultury, budynku wielofunkcyjnym oraz w Centrum Edukacyjnym pompy ciepła. Cel projektu to ochrona powietrza atmosferycznego przez wykorzystanie energii odnawialnej w systemach grzewczych obiektów użyteczności publicznej gminy Pałecznicza. Realizacja projektu spowodowała poprawę jakości środowiska naturalnego na terenach cennych przyrodniczo poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych i zanieczyszczeń powietrza pochodzących z obiektów

użyteczności publicznej w Pałecznicy. Działania podjęte w ramach projektu stworzyły warunki do ochrony zdrowia i życia ludzkiego przed ujemnym wpływem wysokiej emisji spalin CO₂ i pyły węglowej, a tym samym do poprawy warunków życia mieszkańców. Koszt całkowity zadania – 1 655 000 zł
Dofinansowanie – 1 389 858 zł Budżet gminy – 265 142 zł

Budowa paneli fotowoltaicznych w gminie Pałecznica, powiat Proszowice inwestycja pn.: "Alternatywne źródła energii szansą poprawy jakości środowiska naturalnego w Gminie Pałecznica" W ramach inwestycji w gminie powstało osiem instalacji fotowoltaicznych przy: bibliotece (8,10 kWp), Domu Ludowym (34,02 kWp), Ochotniczej Straży Pożarnej w Pałecznicach (19,44 kWp), przepompowni wody w Pamięcicach (18,90 kWp), przepompowni wody w Pałecznicach (3,78 kWp), ujęciu wody w Pałecznicach (99,36 kWp), Zespole Szkół w Pałecznicach (2 x 38,88 kWp). Całkowita wartość projektu 2 001 637,08 zł, dofinansowanie w wysokości 1 387 536,60 zł ze środków MRPO 2007-2013.

W 2014 r Gmina zrealizowała projekt „*Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Pałecznica*” realizowana w ramach operacji pn. Ochrona wód gruntowych gminy Pałecznica poprzez wdrożenie systemu przydomowych oczyszczalni ścieków oraz przebudowę obiektów pompowni i przepompowni wodnych i zakup nowych urządzeń dla sieci wodociągowej w celu poprawy życia mieszkańców w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie 3.21 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej na lata 2007-2013 o wartości 4 257 999,99 zł, w ramach którego wykonano między innymi 334 przydomowe oczyszczalnie ścieków przy 75% dofinansowaniu ze środków unijnych.

W drugim kwartale 2015 r. Gmina zrealizowała projekt „Remont sieci wodociągowej Pieczonogi - Nadzów na terenie Gminy Pałecznica realizowana w ramach operacji pn. Ochrona wód gruntowych gminy Pałecznica poprzez

wdrożenie systemu przydomowych oczyszczalni ścieków - etap II oraz remont sieci wodociągowej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie 321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” o wartości 113467,56 zł.

W drugim kwartale 2015 roku Gmina rozpoczęła inwestycję „Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Pałecznicza realizowana w ramach operacji pn. Ochrona wód gruntowych gminy Pałecznicza poprzez wdrożenie systemu przydomowych oczyszczalni ścieków - etap II oraz remont sieci wodociągowej. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie 3.21 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej na lata 2007-2013” w ramach której 39 sztuk przydomowych oczyszczalni ścieków za kwotę 522862,99 zł.

W 3 kwartale 2015 r. Gmina rozpoczęła realizację projektu budowy 20 prosumenckich instalacji fotowoltaicznych na budynkach prywatnych w ramach Programu oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej, działanie 321 Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej o wartości 761600,00 PLN.

Dzięki powyższym działaniom wśród gmin, które w najbardziej efektywny sposób wydały środki unijne w ramach PROW 2007-2013 w Małopolsce w kategorii: Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej, najlepszą gminą okazała się Pałecznicza (pozyskane dofinansowanie na 1 mieszkańca to 1 251,99 zł)

Inne wyróżnienia dla Gminy Pałecznicza i jej mieszkańców:

W I Edycji Akcji Promocyjnej "Gmina Przyjazna Środowisku" Gmina Pałecznicza została w 1999 r. laureatem - za działalność na rzecz ochrony wód przygruntowych poprzez stworzenie systemu przydomowych oczyszczalni ścieków,

W VI już edycji konkursu Producent Roku w 2010 r. laureatem (IV miejsce) został Sebastian Kowalski z Pałeczniczy.

Wójt Marcin Gawęł otrzymał tytuł Wójta Roku 2011 oraz nagrody w postaci dyplomu i pamiątkowej statuetki. Został również uhonorowany tytułem Eko-Wójta Roku 2011 w konkursie organizowanym od 2000 r. przez Program Pierwszy Telewizji Polskiej.

VIII Konkurs na Najlepsze Gospodarstwo Ekologiczne w kategorii: „ekologia i środowisko” i „ekologiczne gospodarstwo towarowe” organizowany jest przez MRiRW przy współpracy z CDR w Brwinowie i wojewódzkimi ośrodkami doradztwa rolniczego w kraju. Konkurs organizowany był w dwóch etapach - wojewódzkim i krajowym. Małopolski konkurs organizowany był przez MODR w Karniowicach.

W kategorii „ekologia i środowisko” w 2015 zwyciężyło gospodarstwo Danuty i Janusza Królów z Niezwojowic.

Wielokrotnie nagradzana była- o czym dalej- Gminna Biblioteka Publiczna w Pałeczniczy.

1.2. Położenie geograficzne i podział terytorialny

Gmina Pałecznicza jest gminą wiejską, leżącą w powiecie proszowickim województwa małopolskiego. Jednostką administracyjną obsługującą gminę jest Urząd Gminy w Pałeczniczy mieszczący się ul. św. Jakuba 11, 32-109 Pałecznicza.

Rysunek 1. Gmina Pałecznicza na tle kraju i województwa

Gmina Pałecznicza położona jest w północno-wschodniej części województwa małopolskiego w odległości 43 km na północny- wschód od Krakowa. Geograficznie zajmuje część mezoregionu Wyżyna Miechowska i mezoregionu Płaskowyż Proszowicki (makroregion Niecka Nidziańska)

Źródło: GUS

Rysunek 2. Gmina Pałecznicza na tle powiatu

Jest jedną z czterech wiejskich gmin powiatu proszowickiego (gminy Proszowice i Nowe Brzesko są miejsko-wiejskie). Powstała 1 kwietnia 1991

roku z podziału gminy Raclawice-Pałecznicza. 1 stycznia 1999 roku Pałecznicza w wyniku kolejnej reformy administracyjnej została włączona do nowoutworzonego województwa małopolskiego.

▶ fot. Daniel Dmitriew

Rysunek 3. Sołectwa Gminy Pałecznicza

Źródło: Urząd Gminy Pałecznicza.

Ludność sołectw Gminy Pałecznicza, stan na grudzień 2015 r.

Miejscowość	< 18	Dorośli	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Bolów	15	66	39	42	81
Cuszów	119	492	309	302	611
Gruszów	64	223	141	146	287
Ibramowice	40	149	88	101	189
Lelowice Kolonia	45	149	101	93	194
Łaszów	28	83	55	56	111
Nadzów	101	347	209	239	448
Niezwojowice	31	126	77	80	157
Pałecznicza	95	438	293	240	533
Pamięćce	41	206	128	119	247
Pieczonogi	44	175	109	110	219
Solcza	28	77	50	55	105
Sudółek	41	136	90	87	177
Winiary	73	228	154	147	301
Razem	765	2895	1843	1817	3660

Źródło: Urząd Gminy Pałecznicza.

Rysunek 4. Miejscowości Gminy Pałecznica
 Źródło: Urząd Gminy Pałecznica.

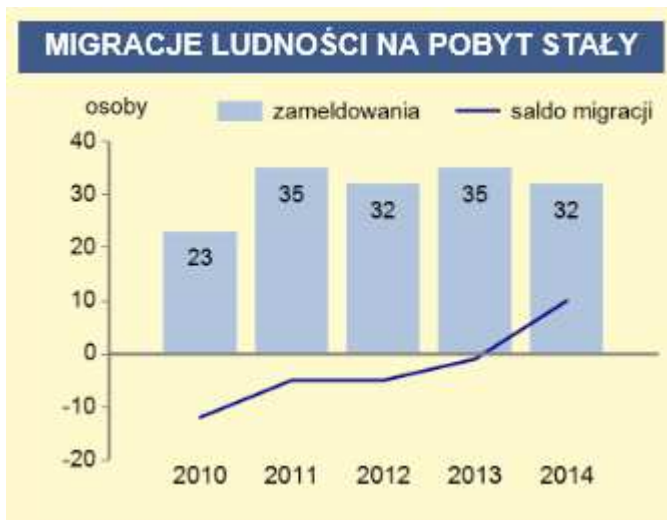
Gmina składa się z 14 miejscowości, będących jednocześnie sołectwami oraz 36 posiadających własne (często historyczne) nazwy części miejscowości.

Powierzchnia Gminy wynosi 4788 ha (48 km²). Stanowi to 11,57% powierzchni powiatu proszowickiego. Gmina Pałecznica sąsiaduje z pięcioma Gminami: Raławice, Radziemice, miastem i gminą Proszowice w woj. małopolskim, oraz gminą Skalmierz, miastem i gminą Kazimierza Wielka w woj. Świętokrzyskim.

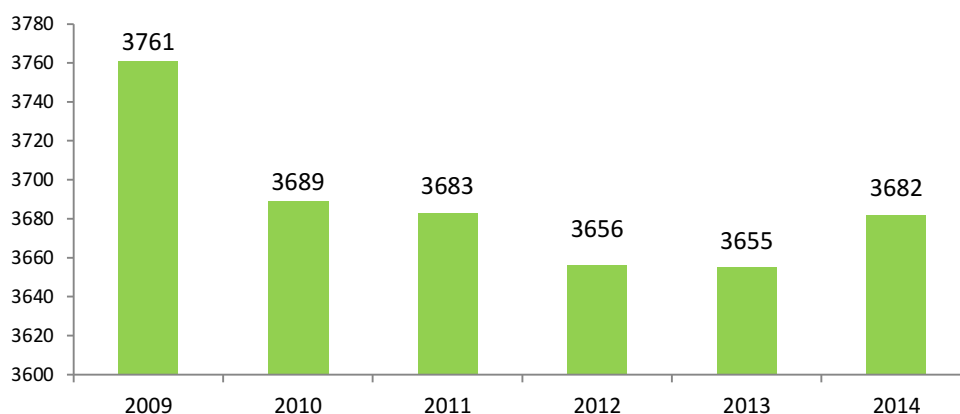
Podstawowym typem zabudowy jest zabudowa gospodarcza/zagrodowa lub usługowa, ukierunkowana na potrzeby rolnictwa, skupiająca się wzdłuż szlaków komunikacyjnych i nawiązująca do historycznych układów ruralistycznych.

1.3. Ludność

Łączna liczba mieszkańców wynosi wg stanu na dzień 31.12.2014 r. 3682 osób. Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 77 os./km², czyli jest jedną z najniższych w powiecie (mniej mają tylko Radziemice) i w województwie (165).

Liczba ludności wykazuje tendencję rosnącą, co jest spowodowane osiedlaniem się w na terenie gminy ludności napływowej (saldo migracji w 2014 r plus 10 osób), co wskazuje na atrakcyjność osiedleńczą terenu. Saldo przyrostu naturalnego w 2014 r wyniosło plus 21 co wskazuje na potencjał rozwojowy gminy i może być przejawem (odpowiednie badania nie były na terenie gminy prowadzone), że młodzi mieszkańcy są przekonani o stabilności swojej i otoczenia sytuacji, co zawsze pozytywnie wpływa na demografię. W ten sposób po raz pierwszy od 2009 r wzrosła liczba mieszkańców.

Z danych demograficznych za 2014 r. wynika, że największy odsetek mieszkańców gminy stanowią osoby w wieku produkcyjnym (18-65 lat)- 2219, następnie w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat)- 735 i w wieku poprodukcyjnym (66 lat i więcej)- 728. Według stanu na dzień koniec 2014 r. udział ludności gminy w wieku przedprodukcyjnym wynosił ok. 20 % ogółu ludności, w wieku produkcyjnym- wynosił ok. 60,2 %, a w wieku poprodukcyjnym- ok. 19,8 %. W stosunku do struktury ludności w kraju (18% osób w wieku przedprodukcyjnym i 14% poprodukcyjnym) dane demograficzne dla gminy są korzystne w grupie przedprodukcyjnej, a w grupie poprodukcyjnej wskazują, że problem starzejącego się społeczeństwa dotyka gminę w znacznym stopniu. Z drugiej strony nie brak w gminie stulatków, co świadczyć może o dość dobrej kondycji seniorów, na co może mieć wpływ zdrowe środowisko i prawidłowe nawyki żywieniowe, uwzględniające w diecie warzywa z własnych, ekologicznych upraw.

1.4. Środowisko przyrodnicze i jego ochrona

Rzeźba terenu

Teren Gminy jest pofalowany, rozcięty licznymi dolinami i wąwozami. Spadki terenu są zróżnicowane od 5% w obrębie dolin do ok. 15-20 % na

zbozczach. Największe wzniesienie 332,3 m .n.p.m. występuje we wsi Pałecznicza- Organy. Przeważają tereny pagórkowate, często o stromych i nierównych zboczach, oraz głębokie doliny, często zalewane przez wody opadowe. Takie miejsca nie sprzyjają uprawie roli, jednak rolnicy starają się sobie radzić z tymi przeciwnościami. Nierówny teren utrudnia również zabudowę regionu. Budynki położone w dolinach są zagrożone zalaniem, natomiast osoby decydujące się na budowę domu na pagórkach muszą liczyć się z silnym wiatrem i większymi mrozami.

Małoszówka jest prawobrzeżnym dopływem Nidzicy. Razem z Klimontówką odwadnia ona wyżynny obszar Działów Proszowskich pomiędzy Szreniawą a Nidzią, przepływając przez teren silnie porozcinany niewielkimi, lecz głębokimi do-linami małych potoków. Obszar ten zbudowany jest z utworów trzeciorzędowych, podścielonych przez osady wieku kredowego (margle). W późniejszych okresach utwory te zostały przykryte osadami plejstoceniowymi i holoceniowymi- przede wszystkim grubym płaszczem lessu na wierzchołkach oraz piaskami i mulami w dolinach rzecznych. Zasadnicze rysy rzeźby tego obszaru wytworzyły się w czasie cyklu obejmującego okres od chwili ustąpienia morza górnokredowego z obszaru Wyżyny Miechowskiej do drugiego zalewu morza mioceńskiego, a zwłaszcza po ustąpieniu tego ostatniego, gdy osady mioceńskie pokryły całkowicie przedtortoisne formy terenu. Na powierzchni pokrywy mioceńskiej założyła się konsekwentna sieć rzeczna, zgodna z nachyleniem płyty gipsowej w kierunku południowym i wschodnim⁴. Obecnie dominującą formą są tu ciągnące się przeważnie na E płaskie garby o przeciętnej wysokości 280—220 m n.p.m., obniżające się stopniowo ku dolinie Nidzicy i porozcinane dolinami Małoszówki i jej dopływów. Doliny, nieckowate i płaskodenne, osiągają głębokość do 40 m. W układzie sieci dolinnej zaznaczają się dwa kierunki: WNW—ESE i kierunek zbliżony do południowego (z odchyleniem ku zachodowi). Ze względu na brak zwartej roślinności na całym obszarze zachodzą dzisiaj procesy

denudacyjne, rezultatem których są młode formy terenowe- wąwozy, parowy, osuwiska. Omawiany teren pokryty jest lessowymi glebami brunatnymi i czarnoziemami; w dolinach rzecznych występują mady na akumulacyjnych równinach zalewowych.

Krajobraz Gminy ma charakter typowo rolniczy. Dominują w nim pola uprawne, z małymi enklawami lasów w północnej i zachodniej części gminy oraz pozostałościami po parkach podworskich.

Szata leśna

Na terenie gminy lasy zajmują ok. 48,8 ha. Lesistość wynosi 1 %, co stanowi niewielki procent w porównaniu ze średnią lesistością dla województwa. Gminę Pałecznicza na tle innych gmin powiatu wyróżnia fakt posiadania własności 9,6 ha lasów.

Urodzajne gleby na terenie gminy Pałecznicza w połączeniu z wielowiekowym rozwojem osadnictwa spowodowały znaczne zubożenie świata roślin i zwierząt dziko żyjących. Aktualnie jedynie niewielkie fragmenty terenu posiadają szatę roślinną zbliżoną do naturalnej. Tereny te stanowią równocześnie ostoje zwierząt dziko żyjących. Występują tu rośliny endemiczne (zawilec wielokwiatowy, głowieńka wielokwiatowa, rojnik pospolity- rolnica pospolita, włoścydło polne /umieszczone na „Czerwonej liście roślin i grzybów Polski” jako wymierające, krytycznie zagrożone/, czechrzyca grzebieniowa /umieszczona na „Czerwonej liście roślin i grzybów Polski” jako wymierająca, krytycznie zagrożona/, jaskier polny /umieszczony na „Czerwonej liście roślin i grzybów Polski” jako narażony na wyginięcie/. W przypadku świata zwierząt rozwój rolnictwa wywarł podobne skutki, jak w odniesieniu do szaty roślinnej. W gminie tylko wyjątkowo można natknąć się na dziko żyjące gatunki większych rozmiarów. W ostatnich latach dość pospolity stał się lis, przez co na

krawędzi wymarcia znalazł się zając. Z jego powodu cierpią też liczne niegdyś kuropatwy i bażanty. Ptaki są najliczniej reprezentowane. Występują m.in.: wróbel, mazurek, skowronek, jerzyk, trznadel, bocian biały, kaczka krzyżówka. W dolinach rzecznych żyją reprezentanci płazów, w tym przede wszystkim różne gatunki żab.

Powierzchnia lasów wraz z zadrzewieniami i zakrzewieniami w granicach Gminy jest niewielka. Większe kompleksy leśne występują na północ od sołectwa Pałecznicza, w okolicach Winiar i Niezwojowic.

Istniejące kompleksy leśne stanowią szczególną wartość w środowisku naturalnym jako elementy:

- Eliminujące monotonię krajobrazu typowo rolniczego
- Spełniające funkcję wodo-i glebochronne
- Łagodzące ekstremalne stany hydrologiczne

Z tego powodu niezbędnym wydaje się zwiększenie zalesień i zakrzewień w gminie, która posiada gleby wysokiej klasy przydatne do uprawy większości wymagających roślin. W związku z powyższym celowym staje się zabezpieczenie tych gleb przed erozją wodną i wietrzną oraz zanieczyszczeniami chemicznymi. Szczególnie narażone na erozję są gleby położone na stokach o znacznym nachyleniu po których w czasie opadów deszczu spływa woda zabierając ze sobą najbardziej wartościowe cząstki gleby w niżej położone doliny.

W wyniku tego dochodzi do sytuacji powodziowych, kiedy woda nie mogąc się przedostać przez zanieczyszczone lub za małe przepusty zalewa tereny niżej

położone, stwarzając bezpośrednie zagrożenie zalania i zanieczyszczenia ujęcia wody dla gminy. Dochodzi również do nanoszenia namulów na lokalne drogi.

Gleby

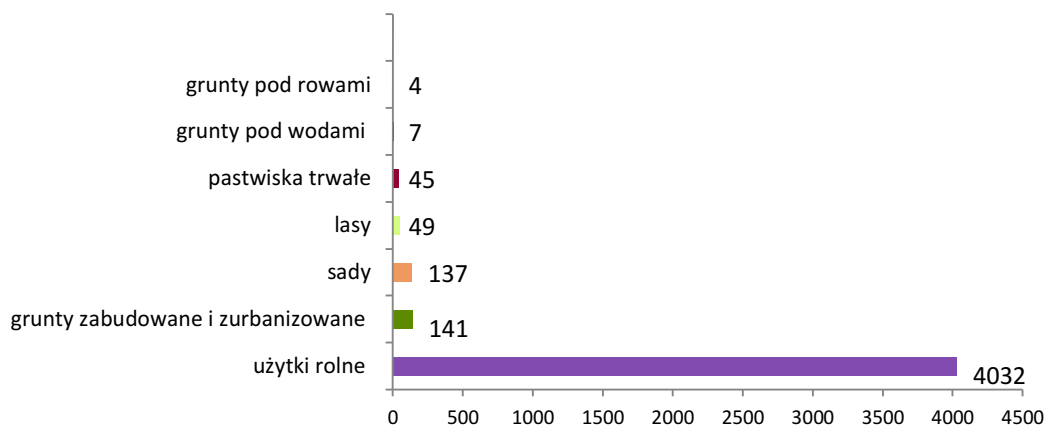
Gmina Pałecznica ma charakter rolniczy, charakteryzuje się bardzo dobrymi glebami i czystym powietrzem. Naturalnym bogactwem Gminy są niezanieczyszczone gleby brunatne, rędziny, czarnoziemy i mady. Zostały one zakwalifikowane do najwyższej klasy bonitacyjnej ze względu na swój produkcyjny charakter.

Odpowiednie warunki klimatyczne w połączeniu z wysokiej jakości glebami umożliwiają uprawę nawet najbardziej wymagających gatunków roślin.

Gmina Pałecznica to gmina typowo rolnicza. Na około 80 % powierzchni gminy występują gleby o najwyższej przydatności rolniczej, zaliczane do wytworzonych z lessów czarnoziemów właściwych, czarnoziemów zdegradowanych, gleb brunatnych oraz powstałych z mad i czarnych ziem. Charakteryzują się one wysoką zawartością próchnicy i dużą miąższością poziomą próchniczego, odczynem zbliżonym do obojętnego oraz właściwymi stosunkami wodnymi.

Według danych z 2010 r. w ogólnej powierzchni gminy (4788 ha) grunty ogółem stanowią udział 4299 ha , tj. ok 90%, a z tego grunty orne 4032 ha, tj. ok 84 % powierzchni gminy. Ponad 90% powierzchni gruntów ornych jest sklasyfikowanych w przedziale I-IIIb, a przeważająca ilość użytków zielonych jest w klasach II i IV.

Wykres. Udział poszczególnych rodzajów gruntów w ogólnej powierzchni gminy (w ha)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z 2014 r.

Wody powierzchniowe

Teren Gminy jest stosunkowo ubogi w wody powierzchniowe. Obszar gminy Pałecznicza jest zasilany przez prawobrzeżne dopływy rzeki Nidzicy-lewobrzeżny dopływ rzeki Wisły, oraz dopływy rzeki Scieklec, będącej 10 prawobrzeżnym dopływem rzeki Szreniawy. Rzeki prowadzą wody czystości pozaklasowej, co jest spowodowane przede wszystkim ich funkcją jako odbiorników ścieków, choć w ostatnich latach nastąpiła wyraźna poprawa stanu wód w związku z budową dużej ilości przydomowych oczyszczalni ścieków. Główną rzeką obszaru jest Małoszówka, do której w ostatnich latach, z uwagi na działania opisane powyżej, wróciły ryby i inne stworzenia wodne.

Na obszarze gminy brak jest dużych zbiorników wód powierzchniowych

W ujęciu hydrologicznym obszar gminy znajduje się w dorzeczu Wisły. Teren ten jest dość ubogi w wody powierzchniowe, brak tutaj jezior oraz większych cieków wodnych, a powierzchnia gruntów pod wodami wynosi zaledwie 7 ha, czyli mniej niż 0,002 % powierzchni gminy.

Klimat

Gmina leży w regionie klimatycznym Wyżyny Krakowsko – Miechowskiej. W regionie tym występuje klimat umiarkowanie ciepły. 210 dni w roku to dni ciepłe sprzyjające wegetacji roślin. Gmina należy do regionu klimatycznego o łagodnych warunkach. Wprawdzie ścierają się tu masy powietrza napływające na przemian z zachodu i wschodu, ale nie powodują one zbyt gwałtownych zjawisk. Mają jednak swoją specyfikę. W przypadku przewagi wpływów zachodnich latem pojawia się chłodne powietrze, a zimą – ciepłe i wilgotne. Jeśli natomiast przewagę zyskują wpływy wschodnie, latem dochodzi do nagromadzenia powietrza ciepłego i suchego, a zimą – mroźnego.

Wahania te sprawiają, że średnia roczna temperatura oscyluje w granicach 8-8,5°C, co odpowiada średniej temperaturze rocznej w Polsce, wynoszącej 8,2°C. W najzimniejszym miesiącu, jakim jest styczeń, wynosi średnio ok. 2,5°C, zaś w najcieplejszym, czyli w lipcu – ok. 18°C.

Wiatry wieją ze wszystkich kierunków, ale przeważają zachodnie. Jesienią, zimą i podczas przedwiośnia pojawiają się również, docierające z południa, wiatry fenowe.

Średnia roczna suma opadów wynosi ok. 700-750 mm i jest wyższa niż średnia krajowa, będąca na poziomie 600 mm. W styczniu jest to średnio 30-40 mm, a w lipcu średnio 100-110 mm. Pokrywa śnieżna leży zwykle przez 60-80 dni. Mniej jest dni pogodnych: 45-50 w ciągu roku.

Przy deniwelacji przekraczającej 100 m na warunki klimatyczne silny wpływ ma ukształtowanie terenu. Dostrzegalne są w tym względzie istotne różnice między dnami dolin, a partiami szczytowymi wzniesień. Gorsze warunki panują w dole, gdzie zachodzą większe wahania wilgotności i temperatury powietrza. Często zalega tu mgła i brak jest wentylacji. W rezultacie tworzą się chłodne

zastoiska, skracające znacznie np. okres bezprzymrozkowy, co wydatnie wpływa na jakość gospodarowania rolniczego. Zdecydowanie lepsze warunki klimatyczne panują na wierzchowinach wzniesień oraz południowych wystawach zboczy dolin.

Ochrona środowiska naturalnego

Na terenie Gminy istnieją:

Pomniki przyrody ożywionej:

- Lelowice-Kolonia nr 13 (lipa drobnolistna, nr ew.085)
- Lelowice-Kolonia nr 46 (2 lipy drobnolistne, nr ew.086).

Poza tym północno-wschodnia część gminy przylega do OCK ustanowionego Rozporządzeniem Nr 12/95 Wojewody Kieleckiego z dnia 29 września 1995 r. (Dz.U. nr 21 z 06.11.1995 r.) Miechowsko-Działoszycki Obszar Chronionego Krajobrazu (OCK);

Specjalnej ochrony wymagają też:

•Strefa ochrony wód podziemnych (Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 409), obejmująca niemal obszar całej gminy, w tym znaczna część gminy wymaga szczególnej ochrony (środkowa część gminy);- z zakazem lokalizowania: wysypisk odpadów i wylewisk nieczystości, grzebania zwierząt, odprowadzania ścieków do gruntu, lokalizowania ferm przemysłowego chowu zwierząt, itp. Działalności stwarzających zagrożenia dla czystości wód podziemnych

- Naturalne murawy kserotermiczne i wielogatunkowe zarośla krzewiaste, z występowaniem rzadkich gatunków roślin, stanowiące ostoje zwierząt;- z zakazem ich niszczenia
- Ciągi ekologiczne związane z dolinami rzek i cieków, przede wszystkim regionalnego korytarza ekologicznego wzdłuż rzeki Małoszówki (dopływ Nidzicy), umożliwiające zachowanie niezbędnych powiązań przyrodniczych;
 - z zakazem zagospodarowywania tych ciągów, przerywania powiązań przyrodniczych i pogarszania warunków siedliskowych

Ekologia

projekt Green Twinning

Gmina Pałecznicza projektu Green Twinning to projekt mający na celu wsparcie samorządów lokalnych w opracowaniu lokalnych Planów działań na rzecz zrównoważonej energii oraz w rozpoczęciu realizacji przewidzianych w nich działań na rzecz redukcji zużycia energii i emisji CO₂.

Cel ten był realizowany poprzez bezpośrednią wymianę doświadczeń i wiedzy pomiędzy uczestnikami projektu, jak również współpracę twinningową pomiędzy miastami doświadczonymi, tj. miastami hiszpańskimi zaawansowanymi w realizacji lokalnych strategii zrównoważonego rozwoju energetycznego, a miastami uczącymi się z nowych państw członkowskich UE.

W projekcie wzięło udział 37 miast „uczących się” (PoL – Pool of Learning Municipalities), w tym 7 z Polski: Kościerzyna, Jarocin, Lubin, Lublin, Pałecznicza, Piaseczno, i Śrem, oraz 10 doświadczonych miast hiszpańskich (PoE – Pool of Experienced Municipalities) z prowincji Barcelona, Grenada i Walencja. Dodatkowe porozumienie o partnerstwie twinningowym między miastem Niepołomice, które reprezentował burmistrz Roman Ptak a gminą

Pałecznicza, którą reprezentował wójt Marcin Gaweł, zostało podpisane w dniu 20 marca 2014 r. Współpraca między tymi gminami obejmuje przede wszystkim wymianę wiedzy i doświadczeń w obszarze zrównoważonego zarządzania energią oraz opracowania i realizacji Planów działań na rzecz zrównoważonej energii (SEAP).

Seminarium w Pałecznicy

"Efektywność energetyczna w gminach na przykładzie Pałecznicy" to tytuł zorganizowanego w tej miejscowości seminarium, które odbyło się 16 października 2014 r. W jego trakcie wygłoszono 12 referatów mówiących o: zamontowanej instalacji otworowych wymienników ciepła, pozyskiwaniu i wykorzystywaniu odnawialnych źródeł energii, efektywności energetycznej gmin w Polsce oraz na Ukrainie, technice i technologii wykonywania wymienników ciepła. W czasie seminarium referowali m.in.: pracownicy naukowcy AGH w Krakowie: dr hab. inż. Tomasz Śliwa, dr hab. inż. Marek Jaszczur oraz dr inż. Aneta Sapińska-Śliwa; prof. Oleg Vytyaz z Instytutu Inżynierii Naftowej i Gazowniczej, Narodowego Technicznego Uniwersytetu Nafty i Gazu w Iwano-Frankivsku na Ukrainie; przedstawiciele firm związanych z branżą pomp ciepła, Wójt gminy Pałecznicza Pan Marcin Gaweł oraz Mer miasta Dolyna Volodymyr Garazd, będący przewodniczącym Stowarzyszenia "Miast efektywnych energetycznie na Ukrainie". Zwieńczeniem panelu dyskusyjnego było przemówienie Wicemarszałka Województwa Małopolskiego Pana Wojciecha Kozaka. Po części dyskusyjnej Pan Wicemarszałek wraz z innymi uczestnikami przecięli symboliczną wstęgę, uroczystie otwierając odnowiony kompleks budynków i nową instalację.

1.5. Turystyka

Rys Historyczny

Nazwa miejscowości prawdopodobnie pochodzi od prasłowiańskiego słowa podobno oznaczającego stos, palenisko. Niektórzy wywodzą ją od przepływającej przez Pałecznicę rzeki dziś zwanej Łoszówką (Małoszówką) a kiedyś zwana była Pełcznicą (a ona z kolei miała by się tak nazywać, w nawiązaniu do staropolskiego słowa „pełk”, oznaczającego „teren błotnisty” /za Słownikiem Etymologicznym miast i gmin/) lub od jakiegoś Pełki, którego wprawdzie nie znajdujemy wśród pierwszych notowanych w Małopolsce rycerzy, ale które to imię może pochodzić od prasłowiańskiego Peuka/pełka, które oznaczało Świętą/Łysą górę (była taka w pobliżu) i przetrwało np.: w imieniu Świętopełk. Zresztą niejaki Pełka założył podobno miejscowość Pełczyska w gminie Złota w świętokrzyskim (przebiega przez nią Szlak św. Jakuba) więc może i Pałecznicę. Pierwsze wzmianki o miejscowości zapisywanej wtedy jako Palczyncha pochodzą z 1280 i są trudne do zweryfikowania, choć na pewno w miejscu gdzie obecnie położona jest Pałecznica istniała nieprzerwanie od neolitu osada, od pierwszych lat naszej ery mająca charakter osady handlowej, o czym świadczą przytoczone niżej odkrycia terenowe i znaleziska monet z terenu gminy.

Na pewno w 1325 roku istniał w miejscowości kościół, a nazwa używana w latach zmieniała się na Pelcznicza 1382, Pełsnica, Peleśnica czy Paleśnica.

Pałecznica rozwijała się jako wieś klasztorna i stanowiła uposażenie klasztoru miechowskiego. Założona, a właściwie lokowana zapewne na prawie magdeburskim prawdopodobnie przez Łokietka znalazła się w tak zwanym "kluczu wsi miechowskiego klasztoru". W XIV w. istnieje tu parafia, która staje

się stolicą dekanatu, funkcjonują dobrze prosperujące dwa folwarki, dziesięcina płacona była z łąń kmiących i przeznaczona na uposażenie duchownych przy katedrze krakowskiej, a jej część należała do proboszcza Pałeczniczy. Przy kościele Istniała szkoła posiadająca rektora, zapewne jakiegoś mnicha. W roku 1337 wieś znalazła się w dobrach wojewody sandomierskiego Mszczuja.

U Jana Długosza Pałecznicza pojawia się w "Liber Beneficiorum". Wieś, folwark i dobra nad rzeką Łoszówką, powiat miechowski, gmina i parafia Pałecznicza, w pobliżu drogi bitej ze Skalbmierza do Proszowic posiada kościół parafialny murowany i szkołę gminną". Wg Długosza z Pelcznicy (Pałeczniczy) miał pochodzić Klemens, syn Andrzeja poległy w bitwie pod Legnicą w 1241 roku, co pozwala datować początki wsi, a może nawet grodu w Pałeczniczy na przynajmniej XII wiek.

Kolejnymi jej właścicielami byli Andrzej i Piotr Mokrcy herbu Kozlerogi. Herb Kozlerogi jest jednym z najstarszych polskich herbów. Posługiwał się nim ród Jelitczyków. Ród swą tożsamość rodową bierze z czasów Władysława Łokietka. Najstarsza pieczęć tego rodu należała do Tmislawa z Mokrska, kasztelana Sanockiego z 1316r.

Następnym właścicielem Pałeczniczy zostaje Zbigniew Łapanowski herbu drużyna. Herb drużyna stanowi odmianę herbu Szreniawa (Śreniawa) bez krzyża.

Na przełomie XIV i XV wieku Pałecznicza stanowiła ważny ośrodek dóbr rodu Lisów Krzelowskich, którzy w Bitwie pod Grunwaldem wystawili własną,

prywatną- 42- chorągiew rycerstwa małopolskiego i walnie przyczynili się do zwycięstwa. Dowódcą chorągwi był Krystyn z Kozichgłów.

W średniowieczu przez Pałecznicę przebiegały szlaki handlowe. Pierwszy szlak tzw. Droga Św. Jakuba i drugi szlak handlowy prowadzący z Krakowa, przez Proszowice do Wiślicy i Sandomierza. Droga Św. Jakuba była szlakiem dla pielgrzymów udających się do grobu św. Jakuba Apostoła w Santiago de Compostela w Hiszpanii.

1510 Seweryn alias Zayfret Bethman rajca krak., tenut. Rozembarku, i Stan. Buczyński z Pałeczniczy zamieniają dobra. Seweryn otrzymuje dobra: Pałecznicza, Gruszów, Imbramowice, Łaszów, F., pole zw. Rynek, Pamięcice i karczmę w Winiarach (ZK 155 s. 36-8).

W 1550, gdy wieś należała do Stanisława Lasockiego Pałecznicza stała się ważnym ośrodkiem ruchów innowierczych w Polsce. Kościół przekształcono na zbór kalwiński w roku 1553. W roku 1555 odbył się I zjazd na ziemiach polskich, a w 1568 synod.

Z końcem XVI w Pałecznicza weszła w skład Podsęstwa proszowickiego i stała się poważnym dostawcą artykułów spożywczych na dwór krakowski.

W roku 1695 dochodzi do ponownej konsekracji świątyni. Dokonał jej biskup Stanisław Szembek późniejszy prymas Polski.

W czasie Powstania Kościuszkowskiego zatrzymał się tu wraz ze swymi oddziałami Tadeusz Kościuszko przed bitwą pod Raclawicami. Według

szacunków niektórych historyków w Powstaniu Kościuszkowskim brało udział ponad 100 chłopów z rejonu Pałeczniczy. W przeddzień bitwy raclawickiej, 3 kwietnia 1794 r., po marszu nocnym, wojsko polskie dotarło o świcie do Ibramowic. Tadeusz Kościuszko dostrzegł tu jedną z kolumn rosyjskich, która podpaliła Gruszów. Otrzymał też wiadomość, że przemieszczanie się innej kolumny wojsk rosyjskich grozi mu otoczeniem. Dlatego też skierował się w stronę Raclawic, gdzie w decydującym ataku kosynierów na nieprzyjacielskie baterie artyleryjskie uczestniczyli zapewne chłopci pałeczniccy.

W wyniku rozbiorów teren gminy i całej ziemi proszowickiej znalazł się pod panowaniem austriackim. W latach 1809-1814 wchodził w skład Księstwa Warszawskiego, później, w latach 1815- 1831, znajdował się na obszarze Królestwa Polskiego, a następnie, aż do roku 1914, znalazł się w zaborze rosyjskim.

W 1827 r w Pałeczniczy było 60 domostw z 405 mieszkańcami.

Z końcem XIX w Pałecznicza stała się siedzibą gminy i utrzymywała ten status w okresie międzywojennym.

Na terenie woj. Krakowskiego, w powiecie miechowskim, ukazywało się pismo podziemne, wydawane przez grupę radykalnych ludowców z udziałem komunistów pod nazwą Ogniem i Mieczem. Pismo to, odbijane na powielaczu w gminach- Kacice, Łętkowice i Pałecznicza ukazywało się w latach 1940- 1943, a więc również w okresie po powstaniu PPR, do której wspomniana grupa nie weszła z niewyjaśnionych dotąd przyczyn. Przystało ono wychodzić na skutek rozpadnięcia się grupy, zagrożonej rozbięciem przez okupanta.

W czasie II wojny światowej w terenie Pałeczniczy operowała Ludowa Straż Bezpieczeństwa (LSB) - formacja partyzancka ruchu ludowego wyłoniona z oddziałów Batalionów Chłopskich w celu zabezpieczenia działalności ruchu

ludowego i walki z okupantem. Komendant Oddziału Partyzanckiego LSB Roch Edward Tasak pseudonim Kruk lat 24 z Pałeczniczy, zginął bohatersko w dniu 14.01.1945r. w centrum wsi walcząc z Niemcami. Nie powinno się też zapominać między innymi o 21-letniej mieszkance Bolowa, która zginęła na robotach w Niemczech, o 55-letnim mieszkańcu Gruszowa, który został aresztowany przez gestapo pod zarzutem udziału w ruchu oporu oraz pomagania partyzantom i zginął zamordowany w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu, o czteroosobowej rodzinie z Ibramowic, rozstrzelanej za ubój świnii i pomoc partyzantom, o dwóch mieszkańcach Lelowic-Kolonii, aresztowanych pod zarzutem handlu tytoniem i zamordowanych w obozie, o 21-letnim mieszkańcu Nadzowa, zastrzelonym podczas łapanek do prac okopowych, o 18-letnim mieszkańcu Niezwojowic, rozstrzelanym za uchylanie się od służby budowlanej, o 31-letnim mieszkańcu Pamięcic, rozstrzelanym za odmowę wyjazdu na podwodę, o 20-letnim mieszkańcu Winiar, który zginął na robotach w Niemczech.

1 kwietnia 1945 roku, powiat miechowski, do którego wówczas była włączona Pałecznicza zmienił przynależność z województwa kieleckiego na województwo krakowskie.

W związku z powstaniem powiatu proszowickiego. 1 października 1954 roku, wyłączono z powiatu miechowskiego miasto Proszowice, oraz gromady: Biórków Wielki, Brzesko Nowe, Dobranowice, Igołomia, Karwin, Klimontów, Koniusza, Kowala, Makocice, Mniszów, Niegardów, Ostrów, Pałecznicza, Pieczonogi, Radziemice, Smoniewice, Śmiłowice, Wawrzeńczyce oraz Wierzbno

W wyniku reformy administracyjnej z 1976 r Pałecznicza została włączona do gminy Raławice, tworząc gminę Raławice- Pałecznicza.

W 1991 r. (1 kwietnia) nastąpiło odłączenie Pałeczniczy od Raławic, która wraz z najbliższymi obszarami została przyłączona do woj. Kieleckiego.

Od 1 stycznia 1999 r Pałecznicza znajduje się w granicach powiatu proszowickiego w woj. Małopolskim.

Inne miejscowości odnotowane w materiałach historycznych

Bolów

1376 Bolow, 1399 Pelow!, Maior Bolow, Magnus Bolow, Bolew, ambo Bolovy. W 1501, 1581 powiat Proszowice w latach, 1470-80 parafia Pałecznicza. Od 1376 Własność szlachecka z rolami kmiecymi. Szlachta w tym majątku pisała się do XV wieku jako szlachta z Bolowa. W roku 1470 majątek ten przechodzi w ręce Zdziebora Pielsza Świradzkiego herbu Zabawa.

Następnym właścicielem Bolowa staje się Mikołaj Słupski herbu Lis. W 1502 Bolów przypadł w podziale dóbr po Piotrze z Kurozwek kasztelanie sandandomierskim, Krzesławowi z Kurozwek biskupowi wrocławskiemu.

1504 "w nowym podziale dóbr po Piotrze z Kurozwek Bolów i Bolowiec przypadają Mikołajowi z Kurozwek wojewodzie lubelskiemu". 1508 "Bolów jest wśród innych dóbr przedmiotem ugody między Ewą z Rytwian powiat sandomierski wdowie po Mikołaju z Kurozwek wojewodzie lubelskim, Adamem z Kurozwek i jego żonie Jadwidze Tęczyńskiej z dziećmi Ewą, Hieronimem i Elżbietą".

1519 "Jan Skarbek z Łęk otrzymuje w zastaw za 550 florenów dobra Zakrzów, Kózki i Bolów od ich dzierżawcy Jana Tarnowskiego wojewodzica krakowskiego". 1520 "Jadwiga z Tęczyna wdowa po Adamie z Kurozwek, żona Piotra z Opalenicy ustępuje Łukaszowi Włoszakowskiemu z Włoszakowic zapisane jej przez pierwszego męża dobra w pow. Proszowickim min. Bolów, Sierosławice, Maciejowice, Śmiłowice". 1522 "Piotr Opaleński sprzedaje za

3000 florenów Jarosławowi Łaskiemu: Zakrzów, Bolów Kózki, Sierosławice, Śmiłowice i Maciejowice".

1527 "Zygmunt Stary zezwala bratu Stanisławowi wódcarzowi krakowskiemu i Maciejowi z Malechowa zapisać 18 grzywien czynszu altarii Bożego Ciała w kościele św. Anny w Krakowie na: Zakrzowie, Kózkach, Bolowie. Bolowcu i Stradowie". W 1434 "Zbigniew Oleśnicki biskup krakowski, wnosząc na prośbę Agnieszki z Birkowa patronki kościoła parafialnego w Pałecznicy jedną plebanię tamże i tworząc w jej miejsce nową prebendę przyznaje pozostałemu plebanowi dziesięcinę z kołedy i świętopietrza z Bolowa".

Czuszów

1228 Chusow, 1295 Chussow, 1381 Czcussow, Czussow, 1385 Czusow, 1389 Czussow, 1415 Szussowa, 1418 Caczow, 1430 Czaczow; 1450 Czuschow, 1482 Czwsow, 1488 Czussa, 1529 Svschow. W 1228 własność księcia. Kazimierz książę opolski nadaje komesowi Klemensowi z Ruszczy Czuszów z narocznikami. W XIII wieku narocznicy to ludzie dostarczający daniny.

W 1243 "własność sióstr Klasztoru Benedyktynek w Staniątkach. W 1243 Konrad Mazowiecki potwierdza klasztorowi w Staniątkach nadanie przez tegoż Klemensa wsi Czuszów z narokiem". 1295 "Mikołaj książę opawski, starosta krakowski zwalnia Czuszów położony w kasztelanii krakowskiej, należący do jego kapelana Michała kantora krakowskiego, od powozu, od pana Stróży, stanu, targowego, krowy, bobrów, owcy i od wszelkich innych powinności i ciężarów na rzecz wojewody i kasztelana krakowskiego oraz nadaje immunitet sądowniczy". W roku 1381 Czuszów staje się własnością szlachecką. 1470-80 dziesięcina snopowa o wartości 4 grzywien z folwarków odprowadzana jest do plebana w Pałecznicy. 1471 Piotr Potocki herbu Śreniawa staje się właścicielem części Czuszowa. Wymieniony w Liber Beneficiorum Długosza jako

miejsowość posiadająca budowlę obronną curia militaris- czyli prawdopodobnie kasztel/zameczek rycerski.

Glanów

Za Słownikiem Historyczno-Geograficznym Ziem Polskich w Średniowieczu

W r. 1295 umarł Prokop, biskup krakowski, a stolicę biskupią przezeń osieroconą objął Jan Muskata, Ślązak, archidyakon łęczycki, którego wizerunek z pieczęci jego spólczesnej tu obok domieszczamy.

W tym roku Mikołaj, książę opawski, starosta krakowski, wieś Cuszów, Michała, kantora krakowskiego, własną, od różnych danin uwalnia, — komes Mikołaj Gniewomirowicz, kasztelan sandomu'ski, niejakiemu Tomaszowi wieś Glanów nadaje, celem zasadzenia takowej na prawie niemieckim, — - Henryk, proboszcz miechowski, nadaje Piotrowi, mieszczaninowi krakowskiemu, dwa łany w Świebodzinie,— wreszcie Prandota Warszowicz zawiera imieniem siostrzeńca swego, Pawła Wojsławowi-, z kapitułą katedralną krakowską układ o wieś Dobronowice.

Gruszów

1228 Grusew, 1242 Druszow, 1254 Grusew, 1388 Grusow, 1399 Grusszow, Gruszow, Gruschow, 1426 Gruschow. Przed 1228 Gruszów to własność książęca. 1228 Kazimierz książę opolski nadaje komesowi Klemensowi Gruszów z narocznikami. Od tego roku Gruszów staje się własnością rycerską. W 1242 roku własność klasztoru benedyktyńskiego w Staniątkach.

"W latach 1242 - 1243 Konrad Mazowiecki nadaje klasztorowi w Staniątkach liczne przywileje i potwierdza posiadane wsie min. Przemęczany, Gruszów z

narocznikami. W roku 1254 Bolesław Wstydlivy potwierdza klasztorowi w Staniątkach nadania i przywileje uzyskane od Konrada Mazowieckiego m. in. posiadanie roli w Gruszowie, którą komes Wierzbięta bezprawnie zajął siłą i zamienił z Michałem synem Przedwoja za role przynależne do folwarku zwanego Przemęczany" (później wieś o tej nazwie). 1598 parafia Wrocimowice.

W Gruszowie w XV wieku wymieniane są następujące obiekty fizjograficzne: 1414 łąki nad Gackami, Wielki Gaj. 1422 Ibramowice koło Gruszowa. 1426 Łąki w Woli Bąkowej, dziś Wola Gruszowska. 1470-80 pola w Ibramowicach rozciągają się w kierunku Gruszowa. 1551 ścieżka z Gruszowa do kościoła we Wrocimowicach.

1578 "granice lasów należących do Gruszowa i lasów przynależnych do Pełcznicy (dziś Pałecznicza) zaczynają się od kopców narożnych Bolowa, Łaszowa i Gruszowa przy drodze zwanej Szymonów Dół i biegną nad ujazdem albo rowem obok lasu do kopców narożnych dzielących lasy pałecznicze od lasów i gajów gruszowskich aż po drogę Szymonów Dół. Dalej biegną do drogi od Szubienic do góry zwanej Kamienica".

Na wschód granica Gruszowa idzie "między górami Kamieniec i Łysa Góra (nazwa Góry w gminie Pałecznicza), w lewo pod wierzchem Łysej Góry nad Pałeczniczym Potoczkiem, dochodzą do drogi ku Rokitowemu Krzu. Dalej biegną przez drożyska, wiodące z okolicznych wsi, do drogi zwanej Rokitowy Kierz, do 2 kopców narożnych dzielących lasy i grunty Pełcznicy i Pamięć od wsi Gruszów i lasów gruszowskich, do których ma należeć gaj zwany Krzerawa, i do kopca narożnego Jelowic (dziś Lelowice). Stąd biegną do drożyska i nim do gościńców słomnickiego do Słomnik i skalbmierskiego do Skalbmierza, przechodzą i kierują się do gaju zwanego Zapusta, należącego do Pałeczniczy, biegną drogą prowadzącą z okolicznych wsi do Miechowa, i dochodzą do 3 kopców narożnych Lelowic, Pełcznicy i Biedzin alias Pamięć, Biedziny części Pamięć. Tu usypano kopce dzielące lasy Lelowic i Gruszowa koło drogi

zwanej Rokitowy Kierz i koło kopców narożnych, rozgraniczających Lelowice i Gruszów oraz lasy tych wsi".

Wieś Gruszów w wieku XIV była majątkiem szlacheckim, w latach 1449-80 stanowiła własność Andrzej Mokrskiego herbu Jelita burgrabi krakowskiego, do którego należała Pałecznicza, Gruszów, Imbramowice. W roku 1528 w folwarku w Gruszowie uprawiano się: żyto, pszenicę, owies, jęczmień, groch, tatarkę i proso. W roku 1530 znajdowały się tu łany kmiece, karczmy. Dziedzicem Gruszowa w tym roku był Podkomorzy Poznański, Starosta Rawski Stanisław Lasocki dziedzic Pałeczniczy i Gruszowa.

Ibramowice

W XI-XV w. w kasztelanii brzeskiej w ziemi krakowskiej. Do 1795 r. w powiecie proszowskim. Do 1809 r. w cyrkułe stopnickim w Nowej Galicji. W latach 1810-1816 w powiecie hebdowskim. W latach 1816-1954 w powiecie miechowskim. W latach 1954—1975 w powiecie proszowickim w województwie krakowskim. W latach 1975-1998 w województwie krakowskim. Od 1999 r. w gminie Pałecznicza w powiecie proszowickim w województwie małopolskim.

Nazwa

W 1382 r. de Imramouicz, w 1445 r. Hymramouicze, w 1462 r. Imbramowice, w 1529 r. Imbranowicze, Jmbramowicze, w 1765 r. Ibramowice, w 1789 r. Ibramowice.

Należy do bardzo starych określeń. Ma charakter nazwy patronimicznej, czyli oznaczającej pierwotnie potomków lub poddanych człowieka, którego imię, przywisko bądź określenie zawodu tkwi w nazwie miejscowej. Pochodzi od staropolskiej nazwy osobowej Imram. Ma związek z intensywną działalnością rolniczą na terenach z urodzajnymi glebami i bezleśnych.

Dzieje

W XIV w. wieś była własnością szlachecką. Należała do Jaszka z Ibramowic. W stuleciu tym odnotowano kmieci Piechotę i Jakuba Dzięciołka oraz Krystyna (dziedzica także Tarnawy), który w 1412 r. sprzedał tutejszy łąn z łąkami i zaroślami Dzierśławowi Karwacjanowi z Gorlic. Potem dziedzicem był Skarbek ze Zręczyc, którego synowie, Mikołaj i Bartosz, w 1418 r. sprzedali całą swoją wieś Dzierśławowi Karwacjanowi. Jego synowie, Jan i Piotr, władali Ibramowicami w 1426 r. W połowie XV w. wieś stanowiła własność Andrzeja Mokrskiego h. Jelita, burgrabiego krakowskiego i posiadała 8 łąnów kmiecych oraz karczmę z rolami. W tym czasie znani byli następujący mieszkańcy: Maciej, Jakusz (także z Kowar), Hanka Morusowa. Po Andrzeju Mokrskim dziedziczył jego zięć, Mikołaj Buczyński.

W XVI w. bracia Stanisław i Jan Buczyńscy z Olszyn podzielili odziedziczone dobra. Ibramowice przypadły Stanisławowi, który w 1510 r. zamienił je z Sewerynem Zayfrethem Bethmanem, rajcą krakowskim, tenutariuszem dóbr królewskich Rozembark, czyli Roźnowice. Zayfreth dał Stanisławowi sumy, które miał na tenutach dóbr królewskich Rozembark, Raclawice i Sietnica oraz sołectwa w tych wsiach z dopłatą 1700 florenów za dobra: Pałecznicza, Gruszów, Ibramowice, Łaszów, Folwark (pamięcicki), pole zwane Rynek, czyli część dzisiejszych Pamięcic, Pamięcice i karczma w Winiarach.

W tym samym czasie kmiecie ibramowiccy oddawali dziedzicowi: Jan Zawisza z karczmy - półtora grzywny, jednego kapłona i 15 jaj, Tabor z półłanka - jednego florena i jeden wiardunek, jednego kapłona i 15 jaj, Walek Raczek z półłanka - jednego florena i jeden wiardunek, jednego kapłona jednego koguta, 15 jaj, Jan Mazur z półłanka - jednego florena i jeden wiardunek, jednego kapłona, jednego koguta, 15 jaj, Jan Koza z półłanka - jednego florena i jeden wiardunek, jednego kapłona, 15 jaj, Jan Tenderka z półłanka - jednego

florena i jeden wiardunek, jednego kapłona, jednego koguta, 15 jaj, Łysek z półanka - jednego florena i jeden wiardunek, jednego kapłona, jednego koguta, 15 jaj.

W 1524 r. Jan Zayfreth sprzedał Ibramowice, wraz z innymi dobrami dziedzicznymi Mikołajowi z Szydłowca, kasztelanowi sandomierskiemu, za 7 tys. florenów. Według rejestrów poborowych powiatu krakowskiego z 1581 r. osada posiadała 5 łanów kmiecych, 1 zagrodnika z rolą, 4 komorników bez bydła i 1 chałupnika jako karczmarza na czynszu. W 1595 r. właścicielem był Stanisław Tarnowski, wojewoda sandomierski, zmarły w 1618 r.

Później przez długi czas Ibramowice należały do dóbr Gruszów, ale w XVIII w., wraz z Wolą Radzimicką, stanowiły jedno dobro, które w 1748 r. należały do Jana Dembińskiego, starosty wolbromskiego (następnie do Urszuli Dembińskiej, starościny wolbromskiej.), a w 1799 r. do Stefana Pieglowskiego, starosty czechowskiego.

W 1879 r. Ibramowice zostały oddzielnie sprzedane. Grunty dworskie zajmowały wówczas 264 morgi.

W 1827 r. wieś miała 16 domów i 94 mieszkańców, a w 1882 r. – 19 domów drewnianych i 133 mieszkańców oraz 18 osad włościańskich na 76 morgach.

Po 1918 r. folwark i wieś wchodziły w skład gminy Pałecznicza. W 1921 r., według przeprowadzonego wówczas spisu powszechnego, w 3 domach folwarku mieszkało 51 osób, w tym 23 mężczyzn i 28 kobiet. Wszyscy zadeklarowali wyznanie rzymskokatolickie i narodowość jako polską. Natomiast w 16 domach wsi mieszkało 113 osób, w tym 52 mężczyzn i 61 kobiet. Wszyscy zadeklarowali wyznanie rzymskokatolickie i narodowość jako polską.

Lelowice - (JELOWICE)

1382 de Gelouicz, 1394 de Jelouicz, 1403 Jelyawicze, 1422 Jellyowicze, 1436 Gyelowicze, 1466 Geliouicze, 1467 Helowicze, 1470-80 Yelyowicze, 1489 Gyelyenyowycze, 1527 Ielewicze, dziś Lelowice. 1470 Lelowice wzmiankowane są jako przynależne do parafii Wrocimowice.

W latach 1388, 1427 wzmiankowany jest tu młyn i gaje. W 1427 roku rzeka Raclawka. 1456 łan zwany Rojowski Laskowiec i Dębowa Miedza. 1466 wzmiankowana łąka koło ogrodu młynarza, w kierunku wsi Kaczowice.

1545 "Rozgraniczenie między wsią Wrocimowice a wsią Lelowice należącą do brata Jakuba, Stanisława i Krzysztofa Lasockich poczyna się od usypania kopców narożnych przy ścianie wsi Pamięcice, koło zarośli zwanych Biskupiec i koło drogi wiodącej z Pamięcic do wielkiej drogi z Jędrzejowa do Proszowic. Dalsze kopce sypane są na południe koło drogi zwanej Rędzina aż do pola zwanego "Vzyczye" i przez to pole koło Dzimdziawki, tj. koło rzeki czyli debrzy. Granica idzie następnie ujazdem do gościńca proszowskiego prowadzącego z Książa [Wielkiego] do Proszowic, przez ten gościniec ujazdem aż do drogi z Miechowa do Koszyc i znów ujazdem przez tę drogę do granic kaczowskich oraz do krzyża czyli Bożej Męki, gdzie granice się zamykają".

1582 "Rozgraniczenie z Wrocimowicami poczyna się przy kopcu narożnym wsi Lelowice, Wrocimowice i Pamięcice. Granica idzie koło drogi, którą jeżdżono dawniej do Pamięcic i do gościńca z Jędrzejowa do Proszowic. Kopce graniczne zostawiają Lelowice po lewej ręce, a Wrocimowice po prawej. Dalsze kopce sypane są na południe przez pagórek, aż do gościńca. Granice przechodzą przezeń i skręcają na zachód, idą drogą prowadzącą z Pałeczniczy do Wrocimowic. Kopce sypane są po obu stronach drogi w kierunku na zachód przez gaj Biskupiec do pola zwanego Rędzina. Pod gajem, na dole, usypany zostaje kopiec ścienny, a od niego granica skręca znów na południe koło gaju, idzie ujazdem przez pole zwane Rędzina i stąd na lewo i na południe do pola zwanego "Vczyrze", a dalej na zachód do padołu zwanego Dzimdziawka. Kopce

sypane są teraz po jego obu stronach, przez łąkę do rzeki Raclawki. Granica przechodzi na jej drugi brzeg. Kopce usypano koło drogi, aż do drogi krzyżowej, którą jedzie się z Książa Wielkiego do Proszowic, przez Wrocimowice. Granica przekracza tę drogę, idzie ujazdem na zachód, a następnie - tak jak ujazd- skręca na południe i w prawo koło drogi z Lelowic do Miechowa. Od tej drogi granica obraca się ujazdem na Południe aż do drogi z Lelowic do Słomnik. Kopce sypane są teraz aż do ujazdu granicznego wsi Kaczowice i tu znajdują się 2 kopce narożne".

Łaszów

W latach 1816-1954 w powiecie miechowskim. W latach 1954-1975 w powiecie proszowickim w województwie krakowskim. W latach 1975-1998 w województwie krakowskim. Od 1999 r. w gminie Pałecznicza w powiecie proszowickim w województwie małopolskim.

Nazwa

W 1385 r. Lasów, w 1392 r. Lassow, w 1394 r. Losschov, w 1413 r. Lasszow, w 1427 r. Laszow, w 1449 r. Lawsow, Lawschow, w 1450 r. Loschow, w 1464 r. Lapschow – forma błędna, w latach 1470-80 Lyasszow, w 1482 r. Lasshow, w 1484 r. Laschow, w 1489 r. Lavssow – forma błędna, w 1564 r. Lapschow – forma błędna.

Należy do bardzo starych określeń. Pochodzi od staropolskiej nazwy osobowej Łasz.

Dzieje

W XIV w. wieś rycerska, należąca w 1385 r. do Jakusza z Łaszowa. W kolejnym roku wzmiankowana była karczma, należąca do Proszyny.

W następnym stuleciu Łaszów stanowił wiano Elżbiety, żony Jana Wałacha z Bychawy, ale starała się go przejąć Jadwiga, żona Bony Junty z Jawczyc, która za 600 grzywien półgroszy kupiła w końcu wieś w 1422 r. od Piotra z Wyszmontowa. Potem dziedziczyła Helena, córka Jadwigi, mająca za drugiego męża Prokopa z Kruźlowej. W 1437 r. został on pozwany do sądu przez Jana Mokrskiego z Mokrska, Pałecznicy i Łaszowa, burgrabiego krakowskiego, za nieustąpienie wioski. Wkrótce dokonano sprzedaży Łaszowa i części Pałecznicy za 1 tys. florenów. W latach 1445-1476 dziedziczył syn Jana, Andrzej Mokrski, a potem jego córka Magdalena, żona Jana Buczyńskiego i ich syn Stanisław Buczyński z Olszyn.

W XVI w. właścicielem był Seweryn Zayfreth, potem jego syn Jan. W 1523 r. świadczyli dziedzicowi: Kruszka, z jednego półłanka - 3 wiardunki., dawał 2 kapłony, 2 koguty, 30 jaj, odrabiał 2 dni w folwarku, Błażek karczmarz, z jednego półłanka - 3 wiardunki, dawał jednego kapłona, 2 koguty, 15 jaj, odrabiał 2 dni, Jan Dziekan, z jednego półłanka - 3 wiardunki, robił 2 dni, dawał jednego kapłona, 2 koguty, 15 jaj, Feliks Rażny (Raszny), z jednego łana - płacił 1 1/2 kopy groszy, robił 2 dni, dawał jednego koguta, 2 kapłony, Andrzej, z jednego półłanka - 3 wiardunki, robił 2 dni, dawał 2 kapłony, 2 koguty i 30 jaj, Mikołaj Wilk, z jednego półłanka - 3 wiardunki, dawał jednego kapłona, 2 koguty i 30 jaj, młynarz Jakub płacił 1 1/2 grzywny czynszu, młynarz Marcin ma płacić 2 1/2 grzywny czynszu oraz pracować kilka dni w roku, zagrodnik Wojciech Wąż (Wąs?, Wasz?) dawał z ogrodu 2 koguty. W następnym roku w tutejszym folwarku uprawiano pszenicę, proso, groch, tatarkę i owies. W oborze trzymano 12 starych krów, 13 trzyletnich, 2 jałowice, cielaka, 2 stare woły, 3 byki, cielca, 15 gęsi, 2 byczki, 2 jałowiczki, 2 źrebaki, 17 świń, 2 konie. W 1524 r. Jan Zayfreth sprzedał Łaszów, wraz z innymi dobrami dziedzicznymi Mikołajowi z Szydłowca, kasztelanowi sandomierskiemu, za 7 tys. florenów.

W 1564 r. płacono podatek poradny z 2 łanów. Według rejestrów poborowych powiatu krakowskiego z 1581 r. osada należała do Prospera Provana, h. Kolumna (dyrektora poczty królewskiej Kraków- Wenecja, administratora żup krakowskich i bankiera, zmarłego w 1584 r.), który posiadał 5 łanów kmiących, 1 zagrodnika z rolą, 1 czynszownika i 3 komorników bez bydła.

Na początku XVII w. właścicielem był Samuel Dembiński, który wydzierżawił wioskę Grodeckiemu (patrz – Bolów).

Pod koniec XVIII w. Łaszów należał do Jerzego Dembińskiego, starosty zbigniowskiego.

W 1856 r. dziedzicem był Jan Ożegalski, który wyrestaurował stalle w kościele w Pałecznicy.

W drugiej połowie XIX w. istniał folwark Łaszów, o powierzchni 293 mórg, z czego grunty orne i ogrody zajmowały 229 mórg, łąki 34, pastwiska 20, a nieużytki oraz place 10. Stosowano płodozmian 10-połowy. Korzystano z pokładów gipsu i kamienia.

W 1827 r. w folwarku Łaszów było 12 domów, w tym 2 murowane, zaś sama wieś miała 20 osad włościańskich na 68 morgach. Liczba ludności w 1849 r. wynosiła 120 osób, a w 1888 r. – 193.

Po 1918 r. wieś wchodziła w skład gminy Pałecznica. W 1921 r., według przeprowadzonego wówczas spisu powszechnego, w 28 domach mieszkało 167 osób, w tym 89 mężczyzn i 78 kobiet. 10 osób zadeklarowało wyznanie mojżeszowe, a pozostałe rzymskokatolickie, ale wszyscy mieszkańcy określili swą narodowość jako polską.

Nadzów

W XI-XV w. w kasztelanii brzeskiej w ziemi krakowskiej. Do 1795 r. w powiecie proszowskim. Do 1809 r. w cyrkule krakowskim w Nowej Galicji. W latach 1810-1816 w powiecie hebdowskim. W latach 1816-1954 w powiecie miechowskim. W latach 1954-1975 w powiecie proszowickim w województwie krakowskim. W latach 1975-1998 w województwie kieleckim. Od 1999 r. w gminie Pałecznicza w powiecie proszowickim w województwie małopolskim.

Nazwa

Dawniej zapewne Nadzew. W 1388 r. Nadzow, w 1564 r. Nadzow.

Należy do bardzo starych określeń. Pochodzi od staropolskiej nazwy osobowej Nad-, Nadz-, Nag- (np. Nadoch).

Dzieje

Wieś wspomniana już w XIV w. wymieniona w Liber Beneficiorum Długosza jako miejscowość posiadająca budowlę obronną curia militaris- czyli prawdopodobnie kasztel/zameczek rycerski)

W XV w. w połowie własność katedry biskupstwa krakowskiego, w połowie Mikołaja Słupskiego h. Lis. W drugiej połowie XV w. Nadzów sąsiedował z Bolowem.

W XVI w. należał do kalwinisty Marcina Zborowskiego (1492-1565) h. Jastrzębiec, zaczynającego swą karierę, zwieńczoną urzędem kasztelana krakowskiego. Był on siostrzeńcem Mikołaja Szydłowieckiego i w 1517 r. pożyczył od niego 100 zł na dobra Nadzów i część dóbr Bolów. Ugoda była umocniona przez wadium o tej samej wysokości. Potem własność Joachima Glinicza, który w 1577 r. oddał wieś Prosperowi Provanie h. Ko-lumna (zm. 1584), bankierowi, administratorowi żup krakowskich, dyrektorowi poczty krakowsko-weneckiej. W 1564 r. dziedzic Marcin Zborowski, wówczas już kasztelan krakowski, przed którym był jeszcze tylko rok życia, płacił podatek

poradlny z 3 łanów , a w 1581 r. płacono świadczenia od 3 łanów kmiecych, 4 zagrodników z rolą, 2 komorników z bydłem i 2 komorników bez bydła.

W XVI i XVII w. własność Rupniewskich h. Szreniawa: Stefana Rupniewskiego, potem Alberta Rupniewskiego, potem jego syna Krzysztofa Michała Rupniewskiego (zm. 1670/71, pochowany w Sokolinie), wojskiego krakowskiego, kasztelana sądeckiego, posła na sejmy i starosty lelowskiego.

W XVIII w. własność Józefa Wielogłowskiego (zm. 1799), stolnika wołyńskiego i starosty olszańskiego, sędziego wielkorządztwa krakowskiego, posła na Sejm Czteroletni, żonatego z Józefą Badenianką h. Bończa, z którą miał trzy córki i czterech synów: Sebastiana (1785-1803), Kaspra, Stefana (dziedzica dóbr Raclawice i Dziewiczyce ożenionego z Pauliną Popielówną h. Sulima), Antoniego (zm. 1808), Teklę, niezamężną, Mariannę (zm. 1833), Teofilę, wydaną za Teodora Gostkowskiego h. Gozdawa.

Po ojcu Nadzów odziedziczył Kasper Wielogłowski (zm. 1845), senator, kasztelan Królestwa Polskiego, kawaler Orderu Virtuti Militari i Krzyża Maltańskiego, wreszcie prezes Senatu Rzeczypospolitej Krakowskiej. Współcześni opisywali go następująco: „Mąż nieposzlakowanej prawości, gorąco miłujący kraj, przytem niepospolitych zdolności i wielkiej pracowitości, zjednał sobie powszechny u współczesnych szacunek, którzy mu przy rezygnacji z godności prezesa Senatu ofiarowali srebrną szkatułę z herbami Sarykoń i Królestwa Polskiego oraz napisem: Kasprowi Wielogłowskiemu wdzięczni współziomkowie.:

Potem własność Wincentego Wielogłowskiego h. Sarykoń (1770—1874), sędziego pokoju powiatu miechowskiego i prezesa Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego Guberni Kieleckiej, żonatego z Julią Wawrzecką h. Trąby, z którą miał pięciu synów: Romana, Bolesława, Walerego, Ignacego i Feliksa (zm. 1822), dziedzica Nadzowa, Bolowa i Solczy, które to dobra zamienił z Bocheńskimi na klucz w Rudzie Malenieckiej (21 wsi i liczne

fabryki). Feliks żonaty był z Teklą z Bocheńskich h. Rawicz odmieniony (1830-1882). Jeszcze słowo o wspomnianym wyżej Romanie Wielogłowskim. Urodził się w 1808 r. w Dobiesławicach koło Bejsc, maturę złożył w gimnazjum kieleckim i od września 1824 r. kształcił się na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Brał udział w powstaniu listopadowym 1830 r. i wojnie polsko - rosyjskiej 1831 r. i odznaczony został Złoty-m Krzyżem Virtuti Militari. Po upadku powstania wyemigrował do Krakowa, a następnie do Privas we Francji, skąd przeniósł się do Bordeaux i wreszcie do Paryża. Od 1836 r. był członkiem Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. Na emigracji przebywał wraz z braćmi Bolesławem i Walerym, również uczestnikami powstania listopadowego. Roman Wielogłowski zmarł 31 III 1847 r. w szpitalu Necker w Paryżu.

Na początku XIX w. we wsi działała cegielnia oraz eksploatowano pokłady gipsu i kamienia budowlanego. W 1827 r. było tu 29 domów i 218 mieszkańców. Ich liczba przez następne dwie dekady utrzymywała się na podobnym poziomie, skoro w 1849 r. żyło tu 212 osób, ale wkrótce znacznie wzrosła, osiągając w 1888 r. stan 357 osób.

W drugiej połowie XIX w. dobra Nadzów składały się z folwarków i wsi Nadzów oraz Bolów. Zajmowały powierzchnię 793 mórg, z czego w mającym 565 mórg folwarku Nadzów grunty orne i ogrody zajmowały 440 mórg, łąki 55, pastwiska 8, las 44, a nieużytki oraz place 18 mórg. Stosowano płodozmian 12-polowy. Działała cegielnia, pokłady gipsu i kamienia. Wieś Nadzów miała 43 osady włościańskie na 174 morgach.

W XIX i XX w. Nadzów, wraz z Cuszowem i Bolowem, był własnością Lansdorff Bocheńskich h. Rawicz odmieniony. Dzieje tej rodziny genealogowie wyprowadzają z Prus w połowie XVII w. W drugiej połowie XVIII w. od Antoniego Bocheńskiego, skarbnika trockiego poszły dwie gałęzie, z których starsza osiedliła się w Rudzie Malenieckiej w powiecie koneckim, zaś młodsza

w Galicji (ta ostatnia linia wygasła w 1945 r.) Antenat starszej linii - Tadeusz Bocheński (1791 Jampol - 8 IV 1849 Ruda Maleniecka), właściciel Rudy Malenieckiej oraz Szańca koło Buska, w małżeństwie z Marianną Katarzyną Lubowidzką (1791-1839) miał pięcioro dzieci (w sumie dziewięcioro, gdyż był żonaty trzykrotnie), w tym Izydora Franciszka (1823 Szaniec k. Buska - 1897 w Cuszowie), współwłaściciela Rudy Malenieckiej do 1868 r., kiedy to odstąpił swój udział swemu rodzeństwu i kupił majątek Cuszów i Solczę i otrzymał jako zamianę od swego szwagra Feliksa Wielogłowskiego sąsiadujące z Cuszowem majątki Nadzów i Bolów.

Izydor Franciszek Bocheński był współorganizatorem Towarzystwa Rolniczego w Warszawie w 1858 r., od tegoż roku członkiem - korespondentem Towarzystwa Rolniczego, mężem zaufania Dyrekcji Białych w 1861 r., naczelnikiem cywilnym powiatu opoczyńskiego z ramienia Rządu Narodowego w 1863 r. Za działalność powstańczą został zesłany do Presny, gdzie przebywał w latach 1864-1868. Potem był sędzią pokoju w okręgu słonickim. Izydor Franciszek Bocheński od 1868 r. żonaty był z Antoniną Marią z Bożeniec-Jełowickich h. własnego (1849 Wasylówka na Podolu - 1882 Cuszów), siostrą biskupa lubelskiego Adolfa Józefa Jełowickiego (1863-1937).

Franciszkowie Bocheńscy mieli pięcioro dzieci: Józefę (1872 Cuszów - 1953 Kraków), Paulę (1882 Cuszów - 1950 Kraków), Wacława (1875 Cuszów - 1941 Miechów), Adolfa Józefa (1870 Warszawa - 1936 Ponikwa) i Leona Sylwana (1878 Cuszów - 1950 Kraków).

Adolf Józef Bocheński był doktorem nauk rolniczych, od 1897 r. dziedziczył Cuszów, Cuszówek i Solczę. Był to człowiek światły i obyty w świecie, absolwent uniwersytetu w Getyndze, Zasłynął w środowisku jako wybitny jeździec, przedsiębiorca i działacz społeczny. Modernizował wieś, wprowadzając na przykład ciągnik parowy, jako jeden z pierwszych na ziemiach polskich. W 1901 r. ożenił się z Marią Małgorzatą z hr. Dunin-Borkowskich h.

Łabędź (1882 Suchowola w powiecie Brody - 16 VIII 1931 Ponikwa w powiecie Brody), autorką ważnych dzieł teologicznych („Żywot św. Jana od Krzyża”, „Życie Teresy od Jezusa według Ballantystów”), kolatorką kościołów, z którą miał czworo dzieci:

- Józefa Franciszka Emanuela (2 IX 1902 Cuszów - 8 II 1995 Fryburg), sławnego dominikanina, o. Innocentego, profesora logiki i filozofii, jednej z najwybitniejszych postaci nauki światowej XX w., kapelana wojskowego, od 1957 r. dyrektora Instytutu Europy Wschodniej we Fryburgu, uznanego uczonego, autora 33 dzieł filozoficznych,

- Aleksandra Adolfa Marię (5 VIII 1904 Cuszów- 2001 Warszawa), inżyniera rolnika, eseistę i publicystę, autora wielu znanych książek, m. in. „Tendencje samobójcze narodu polskiego” (1924), „Dzieje głupoty w Polsce” (1947), „Czy nowy podział na ludzi i małpy?” (1965), „Rzecz o psychice narodu polskiego” (1971), „Wędrówki po dziejach przemysłu polskiego”, w latach 1945-55 dyrektora Browarów Okocimskich, w latach 1948-52 posła na Sejm PRL, prezesa Towarzystwa Przyjaciół Książki „Biały Kruk”, kawalera maltańskiego;

- Olę Antoninę Paulinę (7 XII 1905 Cuszów - 2008), właścicielkę Cuszowa i Cuszówka, która wyszła za swego brata ciotecznego Aleksandra Świętopelk — Zawadzkiego h. Lis;

- Adolfa Marię (13 IV 1909 Ponikwa - 18 VII 1944 poległ pod Ankoną), publicystę, działacza politycznego, autora książek m.in. „Między Niemcami i Rosją” (1937) i „Polska idea imperialna” (1938), oficera Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich, obrońcę Tobruku, kawalera Orderu Virtuti Militari 5 kl. (19 II 1942).

W okresie międzywojennym Nadzów należał do Leona Sylwana Bocheńskiego (1878-1950 w Krakowie), w 1909 r. ożenionego z Wandą z baronów Błażowskich h. Sas (1883-1922), w 1924 r. ożenionego powtórnie z

Zofią z Dzierżykraj-Morawskich h. Nałęcz (1895 Złoty Potok - 1972 Kraków), mającego w obu małżeństwach pięcioro dzieci: Antoninę, żonę Gustawa Mietki, Mieczysława Jana (1914 Nadzów - 1954 Kraków), Leona Marię (1919 Nadzów), Teresę (1925 Nadzów - 1939 Nadzów) i Tomasza Marię (1927 Nadzów).

W Kościele w Pałeczniczy znajdują się dwie tablice wotywno Bocheńskich:

Po prawej stronie przy głównym ołtarzu widnieje tablica z napisem: D.O.M. Antonina z Jełowickich Bocheńska. Prawdziwie chrześcijańska córka, żona, matka i obywatelka przeżywszy lat 33 Bogu ducha oddała 24.II.1882r Mąż i dzieci proszą o modlitwę za jej duszę

Po lewej stronie przy głównym ołtarzu zobaczymy drugą tablicę z napisem: Ś.P. Izydor Franciszek Lansdorff Bocheński ur. w Szańcu 4.IV.1824 Um. w Cuszowie 10.V.1897 Umiłowałem drogę cnoty i sprawiedliwości a w nienawiści miałem wszelką nieprawość.

Po 1918 r. folwark i osada wchodziły w skład gminy Pałecznicza. W 1921 r., według przeprowadzonego wówczas spisu powszechnego, w 50 domach mieszkały 322 osoby, w tym 153 mężczyzn i 169 kobiet. Wszyscy zadeklarowali wyznanie rzymskokatolickie i narodowość polską.

W okresie okupacji niemieckiej podczas II wojny światowej w dobrach nadzowskich administrował Jan Dzierżykraj-Morawski (1900-1976), prezes Wielkopolskiej Izby Rolniczej, w 1939 r. wysiedlony do Generalnego Gubernatorstwa.

W Nadzowie zachował się zespół dworsko-parkowy, który w 1992 r. został objęty ochroną prawną poprzez wpisanie do rejestru zabytków.

Dwór to obiekt w stylu klasycystycznym, murowany, parterowy, częściowo podpiwniczony. Został wzniesiony w pierwszej ćwierci XIX w., najprawdopodobniej według projektu Sebastiana Sierakowskiego lub Jakuba

Kubickiego. Wykonano go na planie prostokąta, z płytkim ryzalitem pośrodku elewacji zajazdowej i ogrodowej oraz z portykiem od strony zajazdu. Portyk ten jest czterokolumnowy, z trójkątnym frontonem. Ma odpowiednik w formie czterech półkolumn z frontonem, który został przyparty do ryzalitu ogrodowego. Portal frontowy jest zamknięty półkolem i flankowany pilastrami, portal tylny uszaty. Podziały ramowe, fragmentami z wykorzystaniem neorustyki. Dach czterospadowy z dymnikami, częściowo gontowy.

Obiekt otoczony jest pozostałościami XVIII-wiecznego parku, w którym zachowały się relikty starego drzewostanu.

Wewnątrz dworu, na osi, znajdują się duży westybul i salon, a po obu stronach różne pomieszczenia dwu- i trzytraktowe. Salon na rzucie koła z głębokimi nyzami, powstałymi przez wpisanie koła w kwadrat. Przy ich pięciu wejściach oflankowanie kolumnami. Sufit z fasetą i malaturą naśladującą gzyms. Posadzka we wzór, z umieszczoną w środku rozetą.

Po 1945 r. dwór upaństwowiono. Urządzono w nim szkołę powszechną, oficyny rozebrano, zdewastowano park, a w ocalałej oficynie umieszczono sklep. W 1965 r. oficyna ta została rozebrana. Szkoła w dworze funkcjonowała do 1986 r.

Obszar majątku obejmował powierzchnię 311 ha.

Niezwojowice

W XI-XV w. w kasztelanii brzeskiej w ziemi krakowskiej. Do 1795 r. w powiecie proszowskim. Do 1809 r. w cyrkule krakowskim w Nowej Galicji. W latach 1810-1816 w powiecie hebdowskim. W latach 1816-1954 w powiecie miechowskim. W latach 1954-1975 w powiecie proszowickim w województwie

krakowskim. W latach 1975-1998 w województwie kieleckim. Od 1999 r. w gminie Pałecznicza w powiecie proszowickim w województwie małopolskim.

Nazwa

Dawniej też Niezwojów. W 1373 r. Neswoiowice, w 1398 r. Nyezwoyowycze, w latach 1470-1480 Nyezwoyowycze, w 1564 r. Niezwoiowicze.

Należy do bardzo starych określeń. Ma charakter dwuczłonowy. Pochodzi od staropolskiej nazwy osobowej Niezwój.

Dzieje

Na początku XV w. odnotowano, że w Niezwojowicach znajdował się gaj, którego właścicielem w 1418 r. został Andrzej Niemsta ze Skronowa.

Wieś była wspomniana w połowie XV w. jako własność Jana i Jakuba Niezwojowskich h. Ołobok. Folwark dawał dziesięcinę do kościoła w Pałeczniczy. Natomiast dziesięcina z 6 łanów kmiecych, karczmy z rolą i dwóch zagrodników szła do kościoła pw. św. Stefana w Krakowie, przy czym jej wartość wynosiła od 4 do 6 marek. W 1496 r. Piotr z Potoku zapisał 200 florenów węgierskich swojej żonie Barbarze, córce Jana Łabuńskiego, m. in. na połowie Niezwojowic.

Z kolei w 1555 r., wyrokiem sądu grodzkiego krakowskiego, Anna, żona Jana Piwo, córka Ambrożego Marcinowskiego, miała dokonać wpisu do ksiąg ziemskich lubelskich nadania działów dla swych stryjów Piotra, Żegoty, Feliksa i Jakuba Marcinowskich, m. in. we wsi Niezwojowice. W 1564 r. płacono podatek poradny od 2 i pół łana. Według rejestrów poborowych powiatu krakowskiego z 1581 r. część osady należała do Olesińskiego, który posiadał 5 półłanków kmiecych, 2 zagrodników bez roli, 3 komorników bez bydła i 1 rzemieślnika. Druga część, z połową łanu kmiecego, należała do Czeliatyńskiego.

Pod koniec XVIII w. Niezwojowice należały do Dorowskiego.

W 1827 r. Niezwojowice miały 28 domów i 194 mieszkańców. Ich liczba nieco zmalała w 1849 r. i wynosiła 186 osób.

W 1876 r. dobra Niezwojowice składały się z folwarku i wsi: Niezwojowice, Solcza i Rynek. Zajmowały 832 morgi powierzchni, przy czym w mającym 465 mórg folwarku Niezwojowice grunty orne i ogrody zajmowały 294 morgi, łąki 30, pastwiska 47, las 82, a nieużytki 12 mórg. Folwark Rynek, w którym były 3 budynki drewniane, miał 71 mórg powierzchni, w tym gruntów ornych i ogrodów 64, łąk 6, nieużytków 1 morgę. Stosowano płodozmian 4-polowy. Wieś Niezwojowice miała 25 osad włościańskich na 165 morgach, a wieś Rynek 3 osady włościańskie na 15 morgach. Liczba ludności w 1888 r. wynosiła 298 osób.

Po 1918 r. folwark i wieś należały do gminy Pałecznicza. W 1921 r., według przeprowadzonego wówczas spisu powszechnego, w 3 domach folwarku mieszkały 43 osoby, w tym 23 mężczyzn i 20 kobiet. 6 osób zadeklarowało wyznanie mojżeszowe, a pozostałe rzymskokatolickie, ale wszyscy mieszkańcy określili swą narodowość jako polską. Natomiast w 24 domach wsi mieszkało 171 osób, w tym 86 mężczyzn i 85 kobiet. 3 osoby zadeklarowały wyznanie mojżeszowe, a pozostałe rzymskokatolickie, ale wszyscy mieszkańcy określili swą narodowość jako polską.

W Niezwojowicach znajduje się interesujące Teatrum Bitwy pod Raclawicami, otwarte 11 kwietnia 2010 r. i urządzone w domu rodzinnym Janusza Króla, prawnika kosyniera biorącego udział w insurekcji kościuszkowskiej.

Pamięć

W XI—XV w. w kasztelanii brzeskiej w ziemi krakowskiej. Do 1795 r. w powiecie proszowskim. Do 1809 r. w cyrkułe słomnickim w Nowej Galicji. W latach 1810-1816 w powiecie hebdowskim. W latach 1816-1954 w powiecie miechowskim. W latach 1954-1975 w powiecie proszowickim w województwie krakowskim. W latach 1975-1998 w województwie kieleckim. Od 1999 r. gminie Pałecznicza w powiecie proszowickim w województwie małopolskim.

Nazwa

W 1423 r. Pamanczyce, w 1789 r. Pamięczyce.

Należy do bardzo starych określeń. Pochodzi od nazwy osobowej Pamięta.

Dzieje

Pamięcice w połowie XV w. stanowiły własność szlachecką. W 1450 r. zostały wymienione jako dziedzictwo. Wieś wspomniana została również przez Jana Długosza. Za jego czasów było tu 6 łąnów kmiecych. Część miejscowości należała do biskupów krakowskich, a część do Mokrskich h. Koźlerogi. Ze wszystkich łąnów, zarówno biskupich, rycerskich, jak i kmiecych, dziesięcinę pobierał pleban w Pałeczniczy.

W 1505 r., z podziału dóbr, osada przypadła Stanisławowi Buczyńskiemu z Olszyn. W 1510 r. wspomniany był folwark, który w XVIII w. nazywano Pamięcki Folwark. W 1524 r. Jan Zayfreth sprzedał Pamięcice, wraz z innymi dobrami dziedzicznymi Mikołajowi z Szydłowca, kasztelanowi sandomierskiemu, za 7 tys. florenów. W 1564 r. część wsi należała do biskupów krakowskich, którzy płacili podatek poradlny od 2 i pół łąna, a część do Lasockiego (Abrahama lub Jana, a może władali wspólnie?), płacącego poradlny od 2 łąnów. Według rejestrów poborowych powiatu krakowskiego z 1581 r. część osady należała do biskupów krakowskich, którzy posiadali 5

łanów kmiących, 4 komorników bez bydła i 1 rzemieślnika. Drugą część, mającą 5 łanów, posiadał Lasocki.

Stan podziału wsi na dwie części utrzymywał się do końca Rzeczypospolitej. Pod koniec XVIII w. Pamięcice należały częściowo do biskupów krakowskich i częściowo do kasztelanowej Dembińskiej.

W pierwszej połowie XIX w. dzierżawa Karola Mazarackiego h. Newlin (1782-1841 Hebdów, pochowany w Krakowie, w kościele mariackim), syna Stanisława i Anny z Bielskich, właściciela wielkiej stadniny koni w Kowali i w Hebdowie, od 1813 r. żonatego z Józefą Girtlerówną, a następnie z Julią z Dworakowskich. W obu małżeństwach miał dziewięcioro dzieci.

W 1827 r. folwark obejmował 4 domy i 22 mieszkańców. W 1849 r. liczba mieszkańców folwarku i wsi wynosiła 80 osób.

W 1885 r. folwark i wieś Pamięcice wchodziły w skład dóbr Pałecznicza. Folwark, w którym znajdowały się 4 drewniane budynki, zajmował 250 mórg powierzchni, w tym gruntów ornych i ogrodów 231, łąk 5, pastwisk 9, nieużytków 5 mórg. Stosowano płodozmian 8-polowy. Wieś Pamięcice miała 5 osad włościańskich na 27 morgach.

Liczba ludności w 1888 r. wynosiła 73 osoby.

Po 1918 r. wieś Pamięcice i kolonia Pamięcicki Folwark wchodziły w skład gminy Pałecznicza. W 1921 r., według przeprowadzonego wówczas spisu powszechnego, w 20 domach wsi mieszkały 152 osoby, w tym 72 mężczyzn i 80 kobiet. Wszyscy zadeklarowali wyznanie rzymskokatolickie i narodowość polską. Natomiast w 22 domach kolonii mieszkały 142 osoby, w tym 74 mężczyzn i 68 kobiet. Wszyscy zadeklarowali wyznanie rzymskokatolickie i narodowość polską.

Pieczonogi

W XI—XV w, w kasztelanii brzeskiej w ziemi krakowskiej. Do 1795 r. w powiecie proszowskim. Do 1809 r. w cyrkułe słomnickim w Nowej Galicji. W latach 1810-1816 w powiecie hebdowskim. W latach 1816-1854 w powiecie miechowskim. W latach 1954-1975 w powiecie proszowickim w województwie krakowskim. W latach 1975-1998 w województwie kieleckim. Od 1999 r. w gminie Pałecznicza w powiecie proszowickim w województwie małopolskim.

Nazwa

Dawniej Pieczeniegi. W 1397 r. Peczenegi, w 1564 r. Pieczęnięgi, w 1645 r. Pieczenogi, w 1758 r. Pieczeniegi, w 1787 r. Pieczonogi, w 1789 r. Piecziniegi.

Zaliczana jest do nazw etnicznych. Należy do bardzo starych określeń. Jest przekształceniem nazwy Pieczyngowie, oznaczającej lud turecki osiadły w IX w. na stepach nadczarnomorskich i wiąże się z grupą jeńców, wziętych przez Polaków do niewoli.

Dzieje

W XV w. własność rycerza Wierzbięty Piekarskiego h. Niesobia.

Z czasem przeszła na własność władcy, o czym świadczy lustracja dóbr królewskich z 1564 r. Zapisano wówczas, że dzierżawcą był Gnoiński, starosta nowomiejski. Trzej starsi z gromady, którymi byli wójt Stanisław Czyran, Wojciech Gołąb i karczmarz Jakub, zeznali pod przysięgą, że we wsi było 10 kmieci osiadłych na pólankach, którzy płacili po 29 groszy czynszu. Z obowiązku sep'u wywiązywali się dostarczając dwa korce pszenicy. Musieli też dawać 1 kapłona i 11 jaj. Płacili też z jednego łanu najemnego i jednej roli pustej. Karczmarz płacił od szynku i Jutrzyn. Dwaj zagrodnicy nic nie płacili, ale musieli świadczenia odrabiać własną pracą. Dostawali jedenasty korzec wymłócek. Działał folwark, w którym były „troje pola małe a dziedzina wąska.” W oborze stało 7 krów, 8 jałówek, 18 jagniąt i 22 owce. W domu mieszkało

troje pracowników, kucharka, pastuch, chłopiec do bron i kolejny mały chłopiec do cieląt i gęsi. Na wzniesieniach znajdowały się dwa małe stawy, jeden nad drugim, w których hodowano karasie z przeznaczeniem na potrzeby domowe starosty.

Według rejestrów poborowych powiatu krakowskiego z 1581 r. dzierżawcą był Jan Gołeczki, który posiadał 5 łanów kmiecych, 2 zagrodników z rolą i 1 zagrodnika bez roli.

5 sierpnia 1645 r. król Władysław IV nadał Pieczonogi małżonkom Mikołajowi Sulińskiemu i Barbarze Tarszyńskiej. We wsi było wówczas 6 kmieci osiadłych na półłankach, którzy płacili po 29 groszy czynszu. Czterech kmieci opuściło swoje role, ale dzierżawca dokonywał obsiewu i płacił podatek. Z obowiązku sep u każdy z kmieci wywiązywał się dostarczając 4 korce pszenicy miary krakowskiej. Nie przekazywali żyta, tylko po 6 korców owsa miary krakowskiej. Musieli też dawać po 2 kapłony i 30 jaj. Odrabiali bydłem 5 dni pańszczyzny w tygodniu. Trzej zagrodnicy nic nie płacili, ale musieli świadczenia odrabiać własną pracą, w postaci 3 dni pańszczyzny pieszej w tygodniu. Na stoku znajdował się młyn. Od niego oraz od roli, którą dzierżawił od dworu, podatek w wysokości 2 grzywien płacił młynarz. Nadal działały dwa stawy, w przypadku których nie urządzano odłowów, lecz przeznaczone były na potrzeby domowe starosty. Łączny dochód ze wsi wynosił 91 florenów i 16 groszy. Działał również folwark, z którego dziesięcinę płacono na św. Floriana i w którym były „role troje nierówne.” Łączny dochód wynosił 237 florenów i 5 groszy, Od tej sumy wyznaczona została opłata do skarbu Rzeczypospolitej w wysokości 94 florenów, 25 groszy i 12 denarów.

W okresie I Rzeczypospolitej funkcjonowało pieczonowskie starostwo niegrodowe. Według spisów podskarbińskich z 1771 r. obejmowało dobra Pieczonogi z przyległościami i było w posiadaniu Franciszka Dębińskiego (Dembińskiego) h. Rawicz, który opłacał z niego 797 zł i 12 gr kwarty, a więc

jedną piątą dochodów, przeznaczoną na wojsko oraz 259 zł i 27 gr hyberny, czyli opłaty w pieniądzech, dawanej na żywność dla wojska.

Franciszek Dębiński został wymieniony jako właściciel starostwa pieczonowskiego i wioski Pieczonogi także w latach 1783-1784 r. Był więc nim co najmniej przez ok. 30 lat, jak wynika z dwóch zachowanych dokumentów. Pierwszy z nich to informacja z 1758 r., że „Justyna z Piegłowskich Dębińska ustępuje prawa do wsi Pieczeniegi synowi swemu, Franciszkowi Dębińskiemu”, co potwierdził król August III dokumentem wydanym 16 czerwca 1758 r. w Warszawie. Drugi dokument to szczęśliwie zachowany szczegółowy opis wioski Pieczonogi z 1789 r. Tekst brzmi następująco:

WIEŚ PIECZINIEGI J[ego] K[rólewskiej] M[ości]

W województwie krakowskim, powiecie proszowskim sytuowana, graniczy na wschód słońca z wsią Nadzowem, na południe z Czuszowem, na północ z Ibramowicami, na zachód z polem Czernidło zwanym, w posesyi dożywotniej W JMP Franciszka Rawicz Dębińskiego starosty pieczyńskiego, uprzywilejowanego posesora. A najprzód z przyjazdu od wsi Ibramowice jest:

Rezydencyja starościńska. Ta nowo z drzewa frontem na południe postawiona, wapnem na drotach, tak wewnątrz, jako i zewnątrz trynkowana, z podmurowaniem wokoło, do którego wchodząc spod ganku, który na słupach 2 murowanych wsparty, są pokoje, tak po prawej, jako i po lewej stronie, te dosyć porządne, do których drzwi z zamkami, okna tafłowe obszerne, piece z kominami i kominkami. Ta cała rezydencyja gontami pobita.

Oficyny. Te nowo frontem na zachód słońca z drzewa postawione, wapnem dokoła trynkowane, z podmurowaniem, wpośród których kuchnia. W tej oficynie pomieszczenia porządne, z drzwiami, zamknięciami, oknami, piecami i kominami na dach wyprowadzonemi, które gontami pobite.

Folwark. Frontem na wschód słońca z drzewa nowo postawiony., wokoło wapnem trynkowany i podmurowany, słomą posyty, w którym pomieszkania tak po prawej, jako i po lewej stronie, z drzwiami, oknami, piecami i kominem na kalenicę wywiedzionym.

Obory. Z drzewa rzniętego w kwadrat nowo postawione, porządne i obszerne, w których stajnie, chlewy z żłobami, drabinami, o wrotach na konach i czopach żelaznych.

Stodoły. Tych 2 nowo postawione, z których jedna frontem na południe, druga na zachód słońca, między słupy dębowe chrustem na kołach dębowych wygrozione, do których wrota podwójne, nowe, z zamknięciami. Te stodoły słomą z kalenicami takimież posyte.

Spiklerze. Te nowo z drzewa rzniętego postawione, wokoło podmurowane, z drzwiami na zawiasach i hakach żelaznych. Pod temi szpiklerzami są piwnice murowane, do których drzwi dwoje na zawiasach i hakach żelaznych. Ta wszystka budowla kosztem W. posesora wystawiona kosztownie.

Osiadłość wsi Pieczenig

Kmieci 3, z których każdy byłem od ś. Wojciecha do ś. Marcina po dni 4, od ś. Marcina do ś. Wojciecha po dni 3 co tydzień robić powinni. Daninę dają, jako to: kapłonów szt. 6, jaj kop 1 szt. 30, oprawy przędą po łok. 12.

Powinności kmieci. Ci mają sprzężaj dworski, jako to konie i woły. Powab do żniwa po 3 odrabiać, stróżą kolejno do dworu odbywać, do siewu wychodzić, owce strzyc, kapustę sadzić i okopować jest ich bez potrącenia dnia pańskiego powinnością.

Zagrodników 11, którzy pieszo po dni 3 w tydzień odrabiać powinni. Powab do żniwa robią po 2, oprawy przędą po łok. 6.

Lasów żadnych ani chrostów w granicach tej wioski nie masz, ani gruntu sposobnego do zasiewania onychże upatrzeć nie można.

Produkt intraty rocznej	Zł	gr
Za zboże wszelkiego rodzaju i siano	1 258	-
Z ról pustych na dwór zbieranych	472	10
Z propinacyi	120	-
Za drobie od gromady	4	-
Suma aktualnej intraty	zł 1 954 gr 10	

Takową intratę zaprzysiągł W. posesor. Z tej wynajduje się połowa, mająca być corocznie do Skarbu Koronnego opłacana złp 927 gr 5.

Działo się na groncie wsi Pieczenig, dnia 7 miesiąca września r. P. 1789.

W 1827 r. w Pieczonogach znajdowało się 27 domów, zamieszkałych przez 160 osób. W drugiej połowie XIX w. istniał folwark, w którym znajdowało się 8 budynków murowanych i 11 drewnianych. Obejmował on 521 mórg powierzchni, w tym gruntów ornych i ogrodów 460, łąk 31, pastwisk 6, nieużytków 24 mórg. Wieś Pieczonogi miała 20 osad włościańskich na 104 morgach.

W pierwszej połowie XX w. własność Żelechowskiego h. Ciołek.

Po 1918 r. folwark i wieś wchodziły w skład gminy Pałecznicza. W 1921 r., według przeprowadzonego wówczas spisu powszechnego, w 6 domach folwarku mieszkało 113 osób, w tym 57 mężczyzn i 56 kobiet. 14 osób zadeklarowało wyznanie mojżeszowe, a pozostałe rzymskokatolickie, ale wszyscy mieszkańcy określili swą narodowość jako polską. Natomiast w 22 domach wsi mieszkało 148 osób, w tym 67 mężczyzn i 81 kobiet. Wszyscy zadeklarowali wyznanie rzymskokatolickie i narodowość polską.

W Pieczonogach zachowała się willa, zwana dworkiem. Różni się zasadniczo od typowych obiektów dworskich, mimo że powstała najprawdopodobniej na początku XIX w., kiedy tradycyjne budownictwo wiejskie było w pełnym rozkwicie. W wyraźny sposób nawiązuje bowiem swym stylem do willi miejskich. Była częścią dużego folwarku ze stawami hodowlanymi i zabudowaniami gospodarczymi. Z tego założenia zachowały się jedynie willa, stodoła i park.

Solcza

W XI-XV w. w kasztelanii żarnowiecko-lełowskiej w ziemi krakowskiej. Do 1795 r. w powiecie księskim. Do 1809 r. w cyrkule słonickim w Nowej Galicji. W latach 1810-1816 w powiecie hebdowskim. W latach 1816-1954 w powiecie miechowskim. W latach 1954-1975 w powiecie proszowickim w województwie krakowskim. W latach 1975-1998 w województwie kieleckim. Od 1999 r. w gminie Pałecznicza w powiecie proszowickim w województwie małopolskim.

Nazwa

Dawniej Solec. W latach 1335-1342 de Solecz.

Należy do nielicznych nazw związanych z naturalnym systemem wodnym i ma związek z obecnością słonych źródeł.

Dzieje

W połowie XV w. własność Jakuba i Jana „de domo medii Sadmonis”. Wieś miała wówczas łany kmiece, zagrody i karczmy.

W 1496 r. Piotr z Potoku zapisał 200 florenów węgierskich swojej żonie Barbarze, córce Jana Łabuńskiego, m. in. na połowie Niezwojowic.

W 1564 r. dziedzic wsi, Potocki, płacił podatek poradny od 3 łanów. Według rejestrów poborowych powiatu krakowskiego z 1581 r. część osady należała do Oleśnickiego, który posiadał 1 łan kmiecy, 2 zagrodników bez roli, i 2 komorników bez bydła. Druga część należała do Czelatyńskiej, która posiadała 2 półłanki kmiece, 1 zagrodnika z rolą i 3 komorników bez bydła.

W drugiej połowie XVIII w. własność Dorowskich.

W 1827 r. w Solczy było 13 domów i 103 mieszkańców. Po 22 latach liczba ludności wynosiła 99 osób, a w 1888 r. – 109 osób.

W XIX w. własność Feliksa Wielogłowskiego, od 1868 r. własność Tadeusza Bocheńskiego h. Rawicz odmieniony.

W 1876 r. folwark i wieś Solcza wchodziły w skład dóbr Niezwojowice. Folwark zajmował 296 mórg powierzchni, w tym gruntów ornych i ogrodów 260, , łąk 24, nieużytków 12 mórg. Stosowano płodozmian 4-polowy. Wieś Solcza miała 10 osad włościańskich na 82 morgach.

Po 1918 r. wieś wchodziła w skład gminy Pałecznicza. W 1921 r., według przeprowadzonego wówczas spisu powszechnego, w 21 domach mieszkało 160 osób, w tym 77 mężczyzn i 83 kobiety. Wszyscy zadeklarowali wyznanie rzymskokatolickie i narodowość polską.

Sudolek

W XI-XV w. w kasztelanii brzeskiej w ziemi krakowskiej. Do 1795 r. w powiecie proszowskim. Do 1809 r. w cyrkule słonickim w Nowej Galicji. W latach 1810-1816 w powiecie hebdowskim. W latach 1816-1854 w powiecie miechowskim. W latach 1954-1975 w powiecie proszowickim w województwie krakowskim. W latach 1975-1998 w województwie kieleckim. Od 1999 r. w gminie Pałecznicza w powiecie proszowickim w województwie małopolskim.

Nazwa

Dawniej Suchdół, Suchy Dół.

Należy do nielicznych nazw topograficznych odnoszących się do właściwości podłoża i odzwierciedlających ukształtowanie terenu.

Dzieje

W Liber Beneficiorum Długosza wymieniona jest miejscowość Sudolek, w której wg. niego istniał budynek obronny- praedium unicum militare.

W XIV i XV w. wieś znana jako Sudół. W 1388 r. odnotowany został Jakusz z Sudołu, który posiadał Czuszów i w 1397 r. ożenił się z Beatą Dziwiszówną z Dalewic. Ich syn Jan w 1412 r. był studentem Akademii Krakowskiej.

W połowie XV w. własność Sudolskiego h. Habdank i Goworka h. Rawa. Miał łany kmiece, karczmę i zagrody, od których dziesięcinę snopową i konopną pobierały na przemian – to z jarzyny, to z oziminy – dwie prebendy katedralne krakowskie: bieżanowska i żyrowska. Z kolei folwark rycerski dawał dziesięcinę, wartości 3 grzywien, plebanowi we Wrocimowicach. W 1490 r. Sudół miał 2 i ½ łana.

W 1524 r. Jan Zayfreth sprzedał Sudolek, wraz z innymi dobrami dziedzicznymi Mikołajowi z Szydłowca, kasztelanowi sandomierskiemu, za 7 tys. florenów. Według rejestrów poborowych powiatu krakowskiego z 1581 r. osada, nazywana już Sudolek, należała do Prospera Provana h. Kolumna (zm. 1584), bankiera, administratora żup krakowskich i dyrektora poczty krakowsko-weneckiej. Miała 7 łanów kmiecych, 1 zagrodnika z rolą, 1 komornika z bydłem i 11 komornika bez bydła.

Na początku XVII w. właścicielem był Samuel Dembiński, który wydzierżawił wioskę Grodeckiemu (patrz – Bolów).

Pod koniec XVIII w. Sudółek nadal pozostawał w rękach tej rodziny i należał do Dembińskiego.

W 1827 r. w Sudółku było 12 domów i 68 mieszkańców. W 1889 r. folwark Sudółek, w którym znajdowało się 8 budynków drewnianych, zajmował 358 mórg powierzchni, w tym gruntów ornych i ogrodów 336, łąk 14, nieużytków 8 mórg. Stosowano płodozmian 15-polowy. Wieś Sudółek miała 11 osad włościańskich na 48 morgach.

Po 1918 r. folwark i wieś wchodziły w skład gminy Pałecznicza. W 1921 r., według przeprowadzonego wówczas spisu powszechnego, w 40 domach folwarku mieszkało 265 osób, w tym 123 mężczyzn i 142 kobiet. Wszyscy zadeklarowali wyznanie rzymskokatolickie i narodowość polską.

Winiary

W XI-XV w. w kasztelanii brzeskiej w ziemi krakowskiej. Do 1795 r. w powiecie proszowskim. Do 1809 r. w cyrkułe słomnickim w Nowej Galicji. W latach 1810-1816 w powiecie hebdowskim. W latach 1816-1854 w powiecie miechowskim. W latach 1954-1975 w powiecie proszowickim w województwie krakowskim. W latach 1975-1998 w województwie kieleckim. Od 1999 r. w gminie Pałecznicza w powiecie proszowickim w województwie małopolskim.

Nazwa

W 1250 r. Vinare, w 1787 r. Winiary.

Należy do nazw służebnych, które pochodzą od zbiorowych nazwań ludzi, wykonujących określone czynności zawodowe i pozostających w specyficznej zależności społeczno-prawnej od możnowładców feudalnych. Oznacza winiarzy, czyli osoby trudniące się uprawą winnej latorośli i produkcją wina, w

sposób społeczno-prawny powiązane z dworem królewskim, książęcym lub możnowładczym.

Dzieje

Dawniej Winiary Biskupie.

W dokumentach z 1250 r. odnotowano wieś „Vinare” jak własność biskupów kujawskich. Została on im zwrócona w 1335 r., wraz z innymi osadami, po niesłusznym przywłaszczeniu przez braci szpitalnych niemieckich z Lubiszewa na Pomorzu.

Następnie, najprawdopodobniej drogą zamiany, znalazła się w rękach biskupów krakowskich, gdyż w 1337 r. biskup krakowski Jan Grot potwierdził sprzedaż sołectwa we wsi przez Marcina, syna nieżyjącego sołtysa Macieja, Janowi, synowi Zygfryda z Radzowic.

Miejscowość należała do biskupów krakowskich w połowie XV w., gdy miała 9 łąnów kmiecych i 3 zagrodników bez roli. Płacono za to biskupom krakowskim dziesięcinę w naturze, zamiast dziesięciny snopowej: 30 miar pszenicy, 20 miar jęczmienia i 30 miar owsa. Jej średnia wartość wynosiła ok. 15 grzywien groszy praskich. Do sołectwa należały wówczas: półtora łąna, karczma bez roli i młyn bez roli. Był też jeden łąn, gdzie „qui pro praedio episcopali colitur”. Łan ten uprawiali kmiecie ze wsi. Ze wzmianki tej wynika, że w Winiarach istniał folwark biskupi, na co wskazywała też obecność trzech zagrodników bez roli.

W 1524 r. Jan Zayfreth sprzedał część Winiar, wraz z innymi dobrami dziedzicznymi Mikołajowi z Szydłowca, kasztelanowi sandomierskiemu, za 7 tys. florenów. W 1564 r. biskupi krakowscy płacili podatek poradlny od 4 łąnów. Według rejestrów poborowych powiatu krakowskiego z 1581 r. Winiary Biskupie miały 6 łąnów kmiecych, 1 komornika z bydłem i 4 komorników bez bydła.

Pod koniec XVIII w. Winiary należały do biskupów krakowskich.

W 1827 r. było tu 22 domów i 137 mieszkańców. Ich liczba nieco zmalała w 1849 r. i wynosiła 125 osób. Po powstaniu styczniowym Winiary wchodziły w skład majoratu rządowego Książnicy generała lejtnanta Belgarda. Liczba ludności w 1888 r. wynosiła 207 osób.

Po 1918 r. folwark i wieś wchodziły w skład gminy Pałecznicza. W 1921 r., według przeprowadzonego wówczas spisu powszechnego, w 34 domach folwarku mieszkało 237 osób, w tym 121 mężczyzn i 116 kobiet. Wszyscy zadeklarowali wyznanie rzymskokatolickie i narodowość polską.

Zabytki

Znaleziska wskazują, że osadnictwo na tych terenach datuje się na przynajmniej kilka wieków przed naszą erą (ok 600 lat pne), a odkrycia przeprowadzone w Pałeczniczy wskazują, że w okresie od I wieku przed naszą erą i w początkach naszej ery istniał tu duży i ważny ośrodek wymiany handlowej okresu rzymskiego czynny aż do czasów nowożytnych. Istnieje jeszcze wiele stanowisk archeologicznych na tych terenach (kilkadziesiąt, w każdej właściwie miejscowości Gminy) wskazujących na atrakcyjność osadniczą ziem gminy Pałecznicza w dawnych wiekach. W czasach nam bliższych XIII, XIV, XV w naszej ery był to teren z którego pochodziło wielu znanych rycerzy, kasztelanów i urzędników dworskich ostatnich Piastów i pierwszych Jagiellonów oraz miejscowość rzemieślnicza znana szczególnie z kowali i targ skąd żywność dostarczana była do Krakowa i innych okolicznych miejscowości. Historia terenów gminy i możliwość jej wykorzystania będzie przedmiotem odrębnego opracowania „Strategii rozwoju turystyki gminy Pałecznicza”.

Poniżej najważniejsze informacje dotyczące odkryć i zabytków tego obszaru:

Zabytki odnotowane w katalogu zabytków woj. małopolskiego:

Kościół p.w. Św. Jakuba, A-118/M, 23.10.2007

Kościół w Pałecznicy jest przykładem średniowiecznej budowli z dodanymi później elementami stylu neogotyckiego oraz w większości z barokowym wystrojem wnętrza. Prezbiterium jest zwrócone ku wschodowi, główne wejście jest od południa. Od północy ostro sklepiona kaplica św. Antoniego. Po stronie przeciwległej kaplica św. Maksymiliana Kolbe. Od strony północnej przylega do prezbiterium zakrystia, z wyjściem przez przedsionek na dawny cmentarz przykościelny. Między prezbiterium i nawą jest zarzucona barokowa wygięta tęcza z Chrystusem Panem na krzyżu między aniołami. Wyżej aniołowie trzymają kolumnę i włócznie.

Kościół parafialny istniał już tutaj na pewno od roku 1325, a prawdopodobnie wcześniej skoro pierwsze znane źródła go dotyczące mówią o ustanowieniu w latach 1325-1327 dekanatu w miejscowym kościele pod wezwaniem św. Jakuba (Monumenta Polonie Vaticana T1.).

Jest to budynek murowany z białego kamienia, położony w centrum miejscowości na wzniesieniu. Ze względu na swe usytuowanie jest widoczny już z daleka i przypomina warowny zamek. Kościół przebudowany był i restaurowany w końcu XVII w. W 1826 roku kościół rozbudowano i nadano mu styl neogotycki. Ogradzony jest murowanym ogrodzeniem z żelazną bramą z I połowy XIX w. Obok znajduje się murowana plebania z początków XX w.

Kościół pałecznicki w swojej historii przeszedł wiele trudnych momentów, zwłaszcza chodzi tu o okres reformacji na ziemiach polskich, gdy znalazł się w centrum wydarzeń związanych z reformacją w Małopolsce. W 1551r

podkomorzy łączycki Stanisław Lasocki przekształcił tutejszy kościół w zbór kalwiński. Będąc na studiach w Wittenberdze zetknął się bezpośrednio z nowymi prądami religijnymi, a nawet korespondował z samym Kalwinem. Stał się gorliwym wyznawcą kalwinizmu i propagował nową religię na gruncie Małopolski. Potem nagle przeszedł na arianizm, czyli stał się wyznawcą Braci Polskich. W tym okresie wiele Pałecznic stała się centrum arianizmu. Pierwsze synody na ziemiach polskich odbyły się w połowie wieku XVI. Dwa pierwsze – w 1550 rok – w Pełsznicy (obecnie Pałecznic) oraz w Pińczowie (w dzisiejszym województwie świętokrzyskim, ówczesna Małopolska). Arianizm znalazł również zwolenników wśród chłopów, bo nowa religia mówiła o zniesieniu pańszczyzny i wolności dla chłopów. Nowa wiara wymagała nieraz i od brata-szlachcica czegoś więcej niż tylko uprawiania własnej ziemi własnymi rękami. W wielu przypadkach powinien by on opuścić rodowe gniazdo: "Także, nie godzi się wam -głosił synod ariański w Pałecznic w 1568 r. - mieszkać na takich majątnościach, które przodkom naszym nadano za rozlanie krwi. Przedajcie więc takie majątności i rozdajcie ubogim". Na synodzie tym żądano też, aby ministrowie ariańscy "sobie chleb zarabiali swymi rękami". W większości były to wezwania, które nie miały przełożenia na rzeczywistość. Znane są pojedyncze przypadki wyzwolenia poddanych chłopów np.: Jan Przypkowski uwolnił swoich chłopów, by po kilku latach wystąpić z powództwem - szukając ich jako... zbiegłych poddanych, Piotr z Goniądza ukazywał się w Krakowie z drewnianym mieczem u boku i wywodził, że chrześcijaninowi nie wolno przypasywać broni, którą można by zranić i naraził się tym właściwie wszystkim innowiercom, którzy nie chcieli być kojarzeni z podobnymi postawami. W okresie kontrreformacji, pod koniec 1584 r. kościół został zwrócony katolikom. W 1695 r. świątynia była ponownie konsekrowana przez Stanisława Szembeka, biskupa sufragana Krakowskiego. Dawniej obok kościoła znajdował się cmentarz grzebalny. Na uwagę zasługuje zwłaszcza ambona z początku XVIII wieku i chrzcielnica marmurowa z XIX wieku.

Kościół i parafia w Pałeczniczy kojarzone są przede wszystkim ze św. Jakubem. Tędy przebiega Małopolska Droga św. Jakuba, przed wizerunkiem patrona kościoła modlą się pielgrzymi z charakterystycznymi muszlami – znakiem przynależności do Bractwa. Święty patronuje także gminie i wielu jej przedsięwzięciom.

Jest również w kościele wizerunek Maryi, otoczony lokalnym kultem. Niegdyś musiał on być znaczny, skoro parafia jest traktowana jako dawne sanktuarium lokalne.

Matka Boża Pałecznicza

Wizerunek wyobrażający Maryję z Dzieciątkiem znajduje się w prawym ołtarzu bocznym. Jest to obraz w typie Hodegetrii, czyli Maryi wskazującej drogę – konkretnie na Chrystusa, jako na drogę zbawienia. Matka Boża trzyma w ręku berło, a głowy obu Postaci zdobią korony, dekorowane motywem suchych wici akantowych ze wstęgami. Twarze oraz opadające na ramiona włosy Maryi określane są jako „malowane miękko, światłocieniowo”. Sukienka, berło, aureole i tło wykonane są z trybowanej blachy srebrnej. Wizerunek nakrywa metalowa sukienka z napisem łacińskim i nazwiskami jej fundatorów: Zygmunt Dobiński i Teresa z Turskich Dobińska. Fundację sukienek poświadcza data: 1739 rok, która zarazem sugeruje wcześniejszy i być może znaczny kult, skoro do obrazu sprawiono sukienki.

Źródła konserwatorskie, udostępnione w parafii, wskazują czas postania obrazu na ok. 1700 r. Obraz ma wymiary 95 x 75 cm.

Kult Matki Bożej Pałacznickiej umacniał wprowadzony w parafii 1 stycznia 1840 r. Różaniec, przez ks. Franciszka Samlickiego, proboszcza w Pałacznicy w latach 1826-1849, który to fakt odnotowuje ks. Jan Wiśniewski.

Obraz Matki Bożej Pałacznickiej umieszczony jest w ołtarzu z 1695 r., w jego części środkowej. Ołtarz ma piękne zwieńczenie i podwójny cokół. Obraz Maryi otacza rama z akantowym ażurowym ornamentem, który ujmuje ramę od dołu i po bokach. W zwieńczeniu znajduje się obraz św. Józefa, u szczytu rzeźba gołębicy.

Można przypuszczać, że obraz przybył do parafii, jako dziękczynienie za odzyskanie jej z rąk innowierców i zarazem jako zaporę przed innowierczymi prądami.

W ostatnich latach kościół, jego otoczenie i wnętrze odnowiono, w ramach sześciu projektów związanych z renowacją ołtarza, remontem organów, izolacją i iniekcją fundamentów, elewacją, wymianą dachu, remontem schodów i chodników wokół kościoła w Pałacznicy, na co pozyskano blisko 1,3 mln PLN dofinansowania. Przy okazji odkryto trzy malowidła, których dokładny opis znajdzie się przygotowywanej monografii Pałacznicy i Strategii Rozwoju Turystyki Gminy Pałacznica

Na terenie gminy Pałacznica zachowały się trzy zespoły dworsko-parkowe – w Nadzowie, Pieczonogach i Lelowicach-Kolonii. Tylko pierwszy wpisany jest do katalogu zabytków woj. Małopolskiego.

Zespół dworsko-parkowy w Nadzowie wpisany został do rejestru zabytków, początkowo województwa kieleckiego, a następnie Małopolskiego A-1047 z 20.07.1992 (Kielce) [A-930/M]. Obejmuje ogółem 2,5 ha powierzchni. W skład zespołu wchodzi dwór murowany, który powstał w 1875 r. według projektu S. Sierakowskiego. Po 1875 r. zyskał on klasycystyczną dekorację fasad i centralnego salonu. Ponadto do zespołu należy park z XVIII w., który zachował relikty starego drzewostanu.

Willa (tzw. dworek) w Pieczonogach powstała na początku XIX w. Była częścią dużego folwarku, do którego należały również stawy hodowlane i zabudowania gospodarcze. Z zabudowań zachowała się tylko willa z parkiem oraz stodoła.

Architektura obiektu odbiega od tradycyjnego budownictwa ziemiańskiego, nawiązując stylem do willi miejskich z tamtego okresu. Obecnie mieści się w niej Dom Pomocy Społecznej dla 32 pensjonariuszy

Dwór w Lelowicach-Kolonii powstał w 2. połowie XVIII w. Wybudowany został z drewna, w 1920 r. przeprowadzona została przebudowa dachu. Jest to dwór w stylu klasycystycznym. Nie zachowały się niestety zabudowania dworskie ani założenia parkowe.

Obecnie dwór znajduje się w rękach prywatnego właściciela, który użytkuje go do celów mieszkalnych. Jako ciekawostkę należy podać fakt, iż obecny właściciel jest kolekcjonerem starej broni, w związku z czym dwór zyskał opinię prywatnego muzeum w gminie Pałecznicza.

Szkoła powszechna, murowana, po 1920 r. w Pałeczniczy

Dom nr 26, drewniany, początek XX w. w Pałecznicy.

Tereny gminy Pałecznica w epoce prehistorycznej

W 1812 r. w Gruszowie odnaleziono trzy prehistoryczne mogiły przykryte stosami kamieni polnych, ułożonych, jak to określono, „osobliwszym sposobem”. W jednej znajdowały się niepalone kości ludzkie i kilka urn, w drugiej były same kości ludzkie, a w trzeciej – kości ludzkie i końskie, a przy nich siekiery kamienne z zielonawego porfiru.

Dziedzic Gruszowa, który starannie przechowywał znalezisko, złożył na ten temat następującą relację Krzysztofowi Wiesiołowskiemu:

„Chcąc założyć ogród przy domu kazałem równać pagórki, które były na przeszkodzie. Robotnicy odkryli przypadkiem trzy stosy kamieni polowych osobliwszym sposobem ułożone. Rozwalili je i znaleźli w jednym wiele kości ludzkich i kilka urn podobnych do naczynia domowego, z gliny szarej palonej, bardzo lekkich, formy pięknej, dobrze zachowanych.

W drugim stosie znaleziono tylko same kości ludzkie.

W trzecim kości końskie i ludzkie i siekiere kamienną. Pytam się czyli nie znaleziono jakiś pieniędzy w tych naczyniach? Ponieważ tylko po nich można by miarkować , w którym czasie były robione te groby: odpowiedział, że żadnych nie znaleziono”

Zabytkowe kurhany w Pałecznicy Organach (razem 4, - osobno po dwa kurhany -, wpis do rejestru zabytków pod numerami 58/I/59/II –i nr 1 i 64/I/59/II).

Oprócz kurhanów na terenie gminy (szczególnie w dolinie Małoszówki) znajduje się wiele miejsc, które pozwalają na ustalenie lokalnych centrów działalności ludzkiej od czasów prehistorycznych do wczesnego średniowiecza.

W pasie od Pamięcic po Bolów zbadano pobieżnie w latach 70-tych (JACEK RYDZEWSKI Zakładzie Archeologii Małopolski IHKM PAN) kilkanaście stanowisk różnych kultur, z których najciekawsze to:

Pamięcice

Wysoczyznowe wypłaszczenie czapy wysokiego wzgórza, kulminującego nad okolicą, ograniczającego od północy nieckowatą dolinę Małoszówki. Na wierzcholinie tego wzgórza znajduje się stosunkowo duża wielo-kulturowa osada prahistoryczna ze zdecydowaną przewagą zabytków kultury pucharów lejowatych. Ponadto wystąpiły materiały kultur: lendzielskiej, ceramiki promienistej, trzcinieckiej, przeworskiej (z wczesnego okresu rzymskiego), oraz wczesno-średniowieczne (ryc. 2: 1—4). Bogaty materiał ceramiczny i krzemienisty zalegał na przestrzeni ca 250 X 150 m, na osi w przybliżeniu W—E. Ok. 200 m na E od stanowiska znaleziono fragment dna z okresu rzymskiego.

Pałecznicza

A. 47/30, X = 311,065, y = 479,00. B. Stanowisko badane w 1964 i 1965 r. przez R. Rogozińską. Długi cypel wysoczyzny usytuowany na osi W—E, ograniczony od północy i południa dolinkami dwóch małych cieków — prawobrzeżnych dopływów Małoszówki. Cypel ten stanowi drugi pas wzniesień licząc od badanej rzeki. Na wschodnim krańcu tego cypla znajduje się

stanowisko B w Pałecznicy. Na obszernym wypłaszczeniu omawianej formy terenowej, w rozrzucie ca 300 X 100 m, występuje materiał ceramiczny kultur wstęgowych i pucharów lejowatych, kultury łużyckiej (w przewadze) i kilka skorup wczesnośredniowiecznych. Wspomniane prace ratownicze stwierdziły tu osadnictwo kultury mierzanowickiej, trzcinieckiej i cmentarzysko wczesnośredniowieczne

Łaszów

A. 47/31, X = 310,375, y = 482,700. B. Południowy stok wysokiego pasma wzniesień zamykających od północy wąską w tym miejscu dolinę Małoszówki. Na zachodnim brzegu dolinki zwanej Lisiny występuje materiał z późnego okresu rzymskiego (m. in. ceramika siwa).

Łaszów

A. 47/31, X = 310,850, y = 483,200. B. Cypłowato uformowany garb odgałęziający się od opisanego wyżej pasma wzgórz ograniczającego od N dolinę Małoszówki. Miejsce to, silnie wyodrębnione, nosi lokalną nazwę Podgórze. Na wypłaszczeniu tego garbu, ok. 20—25 m nad doliną zalewową, występował niezbyt liczny materiał zabytkowy w rozrzucie ca 100 X 100 m. Wśród przeważającej części materiału nieokreślonego wyróżniono kilka fragmentów neolitycznych i kultury trzcinieckiej.

Bolów

A. 47/31, X = 310,150, y = 481,350. B. Wysoki, szeroki, cyplowato uformowany garb wcinający się od zachodu w dolinę Małoszówki. Ograniczony on jest od N niewielką dolinką odwadnianą okresowo, od S nieckowatą dolinką małego ciek — prawo-brzeżnego dopływu Małoszówki. W czołowej partii opisanego cypla, na jego opadającym ku łąkom doliny zalewowej stoku o wystawie E, występuje na powierzchni w rozrzucie ca 300 X 100 m dość liczny materiał zabytkowy. Wśród zebranych zabytków wyróżniono oprócz wióra krzemiennego fragmenty naczyń kultury łużyckiej, przeworskiej z wczesnego okresu rzymskiego, wczesnośredniowieczne oraz w przeważającej ilości skorupy nieokreślone.

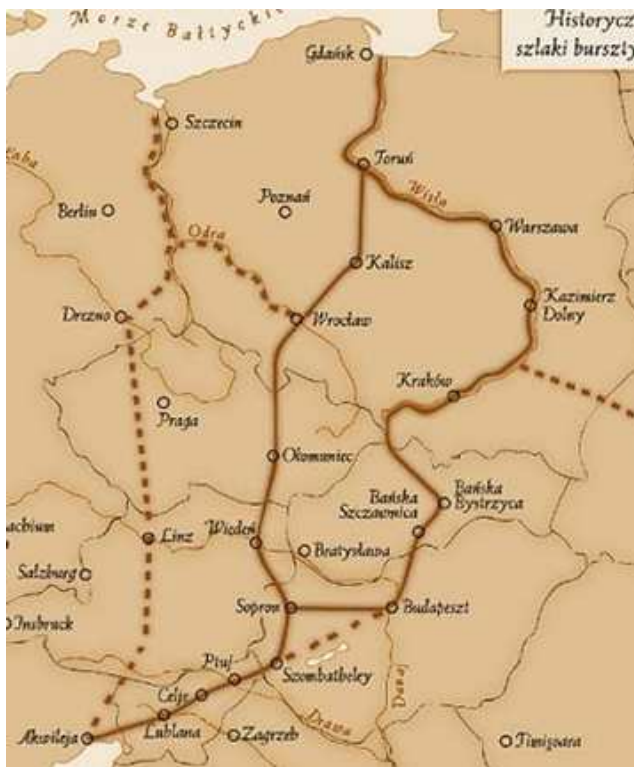
Bolów

A. 47/31, X = 309,725, y = 481,700. B. Cyplowato uformowane podniesienie terenu ograniczające dolinę Małoszówki na jej prawym brzegu. Niewielki ciek wodny oddziela opisywaną formę na NW od stanowiska A w tej miejscowości, zaś od E ograniczona ona jest małą dolinką niewielkiego strumienia bez nazwy. W czołowej partii opisywanej formy terenowej, przy jej załomie nad łąkami dolinnymi, odkryto na przestrzeni ca 150 X 100 m nieliczny materiał ceramiczny z późnego okresu rzymskiego. Ponadto znaleziono fragment butły krzemiennej oraz kilka skorup wczesno-średniowiecznych.

Numizmaty

Bardzo interesujące i wiele wnoszące do wiedzy na temat terenów, na których położona jest gmina są znaleziska monet. Świadczą one o tym, że przez Pałecznicę przebiegał ważny i chętnie uczęszczany szlak handlowy w okresie od

I do VI wieku prawdopodobnie tożsamy ze wschodnią odnogą Szlaku bursztynowego:

Źródło mapy: Szlaki kulturowe

Najwcześnieszą znalezioną w 1995 r. na posesji p. Andrzeja Bielaskiego monetą jest Denar Domicjana z 87 r n.e.

W Gazecie Krakowskiej z 16 II 1960 r. ukazał się artykuł dotyczący znalezisk monet z terenu Pałecznicy i okolicznych miejscowości. W samej Pałecznicy wg. tego tekstu znaleziono kilka monet z okresu rzymskiego, które jednak podobno zaginęły.

Natomiast z okolic Pałecznicy znane jest kilka innych numizmatów. Np.: z Klonowa pochodzi denar Domicjana z 71 r. n.e. Denar tego samego cesarza również z 71 roku n.e. znaleziono w Kalinie Wielkiej, natomiast w Poborowicach odkryto denar Trajana z 103 r n.e. a w Pogwizowie zarejestrowano na polu zwanym „Pieniążki” dwie monety, z których znany jest denar Trajana. Z Przybysławic pochodzi znalezisko brązowej monety Trajana, a w Sietejowie odkryto denar Hadriana. Tak duża ilość znalezisk monet

rzymskich w pobliżu Pałecznicy może świadczyć o tym, że przebiegał tędy szlak handlowy w okresie rzymskim, od I do VI wieku n.e.

Kolejną grupą znalezisk pochodzących z XV do XVIII w są znalezione znów w obrębie zagrody A. Bielaskiego i w pobliżu Kościoła są: denar koronny Władysława III Warneńczyka, półtorak koronny zwany „Krystynką”, wybity w okupowanej przez wojska szwedzkie mennicy elbląskiej (w czasie Potopu) oraz szelągi koronne i litewskie z okresu panowania Jana Kazimierza, które niestety zachowały się w złym stanie.

Szlaki

Przez teren gminy przebiegają trzy szlaki, a kilka kolejnych jest w trakcie tworzenia.

Rowerowy Szlak Kościuszkowski

Trasa rowerowa obejmująca kilka miejscowości gminy w tym Ibramowice. Cała pętla szlaku ma ok. 97 km.

Małopolska droga św. Jakuba

Przez Pałacznicę prowadzi odtworzony w Polsce fragment **Drogi św. Jakuba**- europejskiej sieci średniowiecznych szlaków pielgrzymich prowadzących do grobu św. Jakuba Apostoła w Santiago de Compostela w północno-zachodniej Hiszpanii. Odcinek Małopolskiej Drogi prowadzi z Sandomierza, przez Kraków do Oświęcimia i jest jedną z odnóg Via Regia. Od lat 70. XX wieku nastąpił ponowny rozkwit idei pielgrzymowania po Europie szlakami św. Jakuba. W latach 80. patronat nad nimi objęła Rada Europy (nadając mu tytuł w 1987 r. Europejskiego Szlaku Kulturowego), a w latach 90. Unia Europejska objęła wsparciem w ramach swojej polityki kulturalnej i programów pomocowych. W 1993 r. drogi św. Jakuba wpisano na listę światowego dziedzictwa UNESCO. 25 października 2008 roku odbyło się, z inicjatywy Wójta Gminy Marcina Gawłą, otwarcie odcinka Małopolskiej Drogi św. Jakuba prowadzącego z Pałacznicy przez Więclawice Stare do Krakowa. Był to pierwszy odcinek tego szlaku w województwie małopolskim.

Szlak Dworów Małopolski

Dwór w Nadzowie umieszczony został w uchwalonym w październiku 2015 Programie Urzędu Marszałkowskiego w części "Program Strategiczny Dziedzictwo i Przemysły Czasu Wolnego"

Priorytet 1. Wzmocnienie źródeł tożsamości poprzez ochronę zasobów dziedzictwa, jego rewaloryzację, kształtowanie krajobrazu kulturowego, rewitalizację przestrzeni oraz odczytywanie i interpretację znaczeń kulturowych.

Tworzenie i promowanie dobrych praktyk konserwatorskich połączonych z zagospodarowaniem odnowionych obiektów poprzez nadanie im nowych funkcji; studia przypadków projektów łączących odpowiedzialność wobec zabytku z efektywnym modelem biznesowym.

Możliwe obszary działania to między innymi:

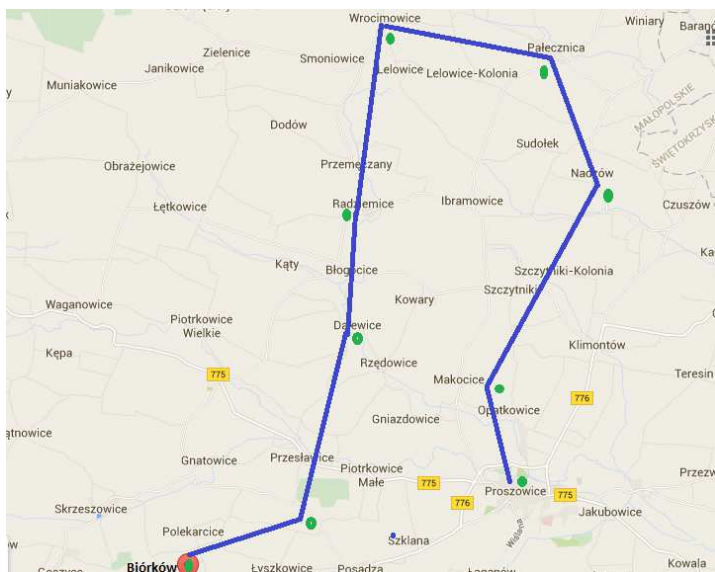
6) Domostwa _ Zachowanie zabytkowych obiektów mieszkalnych:

cennych kamienic, pałaców, dworów, domów, chałup, willi, wymagających przeprowadzenia generalnego remontu (pałace– 35% zasobu, dwory 40% zasobu). W Wojewódzkim programie opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2014- 2017 na liście zabytkowych obiektów, których istnienie jest szczególnie zagrożone, jest 8 pałaców (w Kościelnikach, Krzeszowicach, Książu Wielkim, Pławowicach, Piekarach, Porębie Żegoty, Siarach i Ściborzycach) i 5 dworów (w Białkowie Wielkim, Czechach, Klimontowie, **Nadzowie** i Raciechowicach). Potrzebne jest wypracowanie systemu zachęt i finansowego wsparcia dla właścicieli zabytkowych obiektów mieszkalnych, którzy podejmować będą prace remontowe swoich własności;

Szlaki tworzone

Jagielloński Szlak ProKoPaRa

Tworzony od 2015 r. wspólnie przez Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Płaskowyżu Proszowickiego "ProKoPaRa" i Fundację Wczoraj Dziś i Jutro. Będzie zawierał ścieżki rowerowe i szlaki piesze, szlaki nordic walking, samochodowe, konne. Punkty węzłowe Szlaku związane są z miejscowościami, w których istniały w czasach jagiellońskich budowle obronne lub, w których mieszkali znani ludzie epoki. Początek: (w gminie Koniusza) **Biórków** z potomkami Wilczka z Bircova i kasztelek opisanych przez Długosza (podobny istniał w Gnatowicach), **Koniusza**, **Dalewice** z Gniewoszem z Dalewic, który musiał „odszcześcić” (dosłownie) kalumnie jakie rzucał na Jadwigę, następnie **Radziemice** z płaskorzeźbą, na której jest błogosławiona Jadwiga, **Wrocimowice** z Marcinem (chorążym spod Grunwaldu), **Pałecznicza** ze Szlakiem Jakubowym (oraz rzemieślnikami, głównie kowalami- jeden przetrwał do dziś- którzy zapewniali w czasach jagiellońskich broń dla rycerzy z całej okolicy i z kilkoma rycerzami walczącymi pod Grunwaldem- Lisami Krzelowskimi), **Nadzów/Czuszów** z dworem na miejscu średniowiecznego zameczku, **Makocice** z Dzierławem z Makocic, który przetłumaczył (na łacinę) pierwszy w dziejach bestseller "Podróże..." Jana z Mandeville (mieli tę książkę rycerze pod Grunwaldem) i **Proszowice** uroczyscie witające jadącego do Krakowa Jagiełłę oraz na wiele innych sposobów związane z epoką. Szlak będzie stale poszerzany o nowe miejscowości i obiekty. A wpisane już w tradycję gmin wydarzenia z nim związane np.: Festiwal Przemysłów Kultury „Biórkowskie Regionalia” czy związane z Pałecznicą imprezy integracyjne i kulturalne będą zyskiwały nową oprawę i działania. W wybudowanej w Pałeczniczy sali widowiskowo/teatralno/kinowej, będą miały miejsce pokazy filmowe Festiwalu Jagiellońskiego, organizowanego prawdopodobnie we Wrocimowicach.

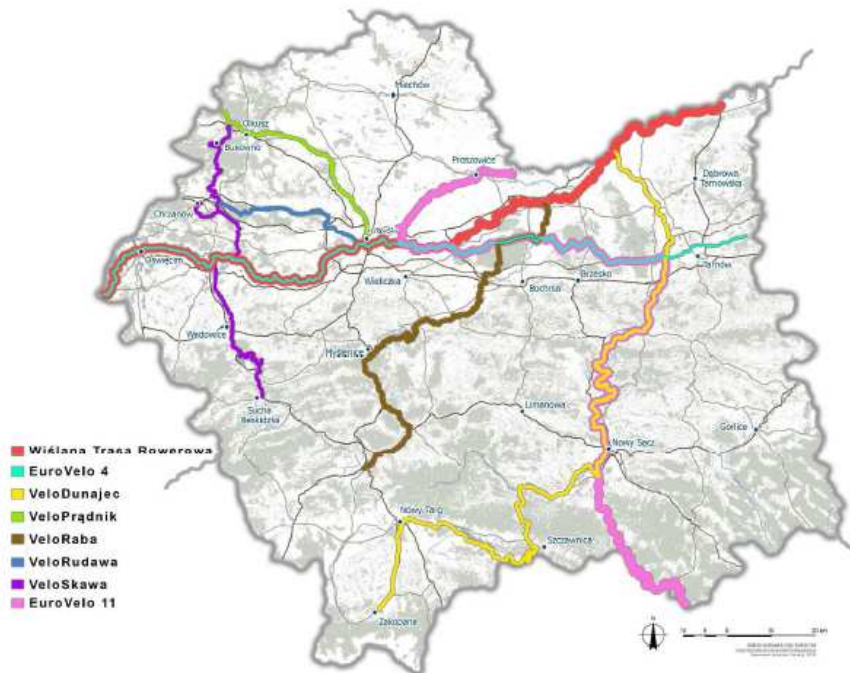
Mapa Jagiellońskiego Szlaku ProKoPaRa- punkty węzłowe.

Planowane jest stworzenie w Gminie Pałecznicza i na terenie LGD ProKoPaRa kolejnych szlaków, m. in. Szlaku prehistorii w związku z licznymi wykopaliskami na tym terenie np.: w Dalewicach, Gunowie czy Pałeczniczy. W szlaki te będą włączane sąsiednie gminy.

By uatrakcyjnić dla turystów teren gminy należy rozważyć rozwój wyspecjalizowanych funkcji rekreacyjnych, w tym letniskowych i agroturystyki w oparciu o restrukturyzowane rolnictwo gminy (Bidziny, Niezwojowice, Pamięcice, Solcza, Sudolek /przy lesie, stawy/, Winiary). Najważniejsze wydaje się być rozpoznanie możliwości związanych z leżącą w centrum gminy miejscowością Sudolek, starożytną, a jednocześnie oferującą obszar wodny i tereny leśne w nikłej ilości oferowane przez inne miejscowości.

EuroVelo 11

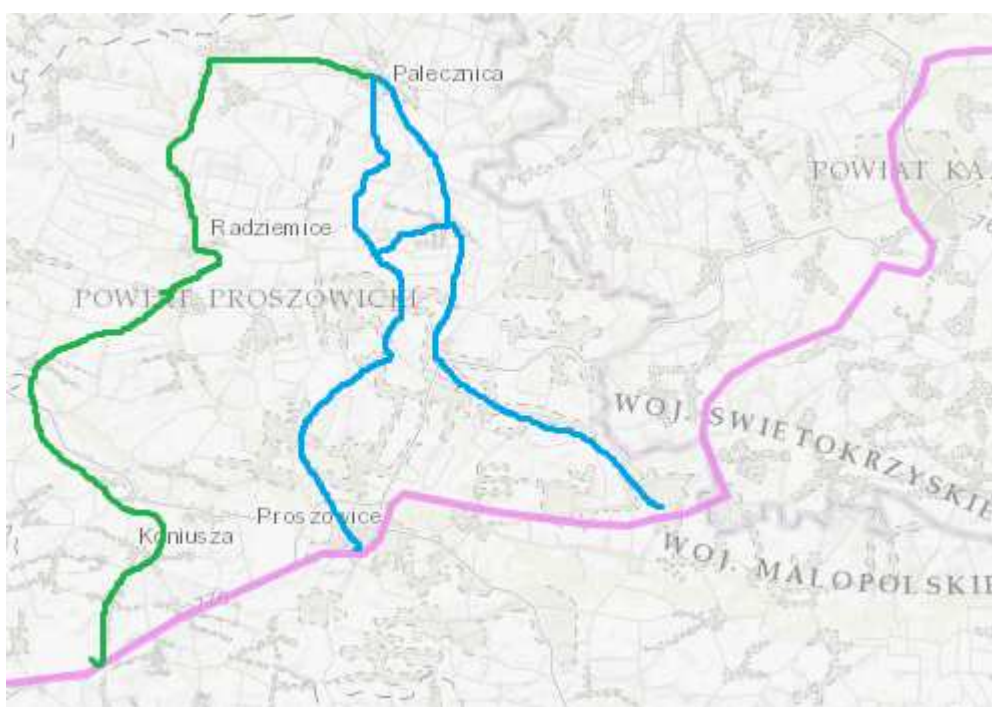
Przebieg planowanych do realizacji tras rowerowych w Małopolsce

W pobliżu Gminy Pałecznicza Przebiegać będzie biegnąca z Grecji (Ateny) do Norwegii trasa rowerowa EuroVelo 11, której 126 km odcinek- od Nowego Sącza przez Pólnocno-Wschodni Kraków, Biórków Wielki i Proszowice (do granicy województwa małopolskiego)- zostanie zrealizowany w pierwszej kolejności w latach 2016-2023 zgodnie z Małopolskim Planem Inwestycyjnym na lata 2015-2023 zatwierdzonym w grudniu 2015 r. Trasa ożywi turystykę i gospodarkę gminy dzięki możliwości rozbudowania bazy agroturystycznej i gastronomicznej oraz sprzedaży produktów miejscowych w wypadku przeprowadzenia szlaków i ścieżek rowerowych łączących gminę z EuroVelo. W gminie Koniusza przebiega 10,3 km trasy EV11, głównie po nasypie linii kolejowej. W gminie Proszowice przebiega 14 km trasy EV11, głównie po nasypie linii kolejowej.

Wiele wskazuje na to, że w dziedzinie turystyki (weekendowej, agroturystyki, rowerowej, pieszej, samochodowej etc.) nastąpi w latach 2016-2023 gwałtowny rozwój związany zarówno ze zmianami w przyzwyczajeniach turystów (turystyka kulturowa, aktywna turystyka), jak i rozwojem oferty skierowanej do różnego typu odbiorców związanej z atrakcjami gminy oraz szlakami przebiegającymi przez jej teren.

Poniżej przedstawiono (na różowo) dokładny przebieg Eurovelo 11 przez tereny powiatu proszowickiego. Wydaje się, że najlepszym sposobem na skorzystanie z możliwości jakie daje bliskość szlaku jest wykorzystanie dla ściągnięcia na teren gminy turystów nim podróżujących, Szlaku Jagiellońskiego. Alternatywne trasy łączące Pałecznicę, Nadzów i Makocice/Proszowice, bądź z pominięciem Proszowic Klimontów i Kościelec zaznaczono niebieskim kolorem, część łączącą Pałecznicę, przez Wrocimowice, Niegardów, Koniuszę z Biórkowem Wielkim zaznaczono na zielono. Warto zauważyć, że część szlaku pokrywa się z Kościuszkowskim i Jakubowym.

Warto też wykorzystać związki Pałecznicy ze Skalbmierzem, zawsze bliskie, a na nowo utrwalone przy okazji odnowy Szlaku Jakubowego oraz kultywowane przez kilka stowarzyszeń i władze obu gmin. Tereny powiatu kazimierskiego i pińczowskiego też mogą być łącznikiem z EuroVelo i stwarzają szansę przedłużenia nowych szlaków, np.: pradziejowego, o miejscowości gmin sąsiadujących z Pałecznicą (Rosiejów z kurhanami w gminie Skalbmierz, Bronocice z osadą prehistoryczną w gminie Działoszyce, czy Pełczyska w gminie Złota etc.).

Szkalmierzaki i Proszowianie. Paysans des environs de Szkalmierz et Proszowice. Litografia kolorowana umieszczona pierwotnie w pracy *Opowiadanie o ubiorach, zwyczajach i obyczajach ludu polskiego* wydanej w Krakowie w roku 1863 nakładem i drukiem Józefa Bendorffa.

Niestety na terenie gminy nie ma produktu lokalnego, który identyfikowałby jej obszar w zakresie ponadlokalnym, choć zagroda edukacyjna Fundacji Pszczółki (i jej miody) oraz pierwszy gołębnik Rysia polskiego, uroczyscie otwarty 15. października 2014 roku w Lelowicach-Kolonii, już można uznać za rodzenie się markowych, lokalnych produktów. Do tego wybudowanie w Pałecznicy targowiska i stworzenie giełdy rolnej pozwoli zainteresować miłośników zdrowej żywności, również tych na rowerach. W tym kontekście zyskuje na znaczeniu kompleksowość i synergia działań wszystkich podmiotów w zakresie oferty gospodarczej, kulturowej i turystycznej wykorzystująca istniejące już wydarzenia kulturalne i szlaki kulturowe.

Koniecznym wydaje się też być powołanie do życia takich placówek jak Agencja Rozwoju Lokalnego, Centrum Informacji Turystycznej, Izba muzealna być może połączona z Izbą rzemieślniczą oraz pomoc w inicjatywach typu odnowienie tradycji rzemieślniczej np.: kowalstwa czy koronkarstwa, wspieranie agroturystyki, regionalnych produktów żywnościowych (w tym przetworzonych), odbudowa tradycji targowych z wykorzystaniem terenów dawnych SKR.

Uwaga!

W ramach obowiązujących od 2016 r. regulacji prawnych dotyczących sprzedaży bezpośredniej rolnicy oraz członkowie ich rodzin będą mogli sprzedawać nie tylko płody rolne, **ale także przetworzone produkty rolne** bez konieczności zakładania działalności gospodarczej.

Rolnik zobowiązany jest jednak zgłosić prowadzenie sprzedaży bezpośredniej do odpowiednich urzędów. W urzędzie skarbowym konieczne jest złożenie oświadczenia o objęciu przychodów ze sprzedaży ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych. Zgłosić rozpoczęcie sprzedaży bezpośredniej należy również u powiatowego inspektora sanitarnego, bowiem w ramach sprzedaży

przetworzonych płodów rolnych koniecznym będzie spełnienie niektórych wymogów sanitarnych.

Sprzedaży bezpośrednia można prowadzić tylko i wyłącznie na terenie gospodarstwa rolnego czyli w miejscach, w których produkty te zostały wytworzone oraz na **targowiskach** – we wszelkich miejscach przeznaczonych do prowadzenia handlu, z wyjątkiem budynków lub ich części.

Rolnicy prowadzący sprzedaż bezpośrednią zobowiązani są do prowadzenia odrębnie za każdy rok podatkowy ewidencji sprzedaży produktów (wystarczy zeszyt do codziennego zapisywania sprzedanych towarów i utargu). Rolnicy osiągający przychody do 150 tysięcy euro z prowadzenia sprzedaży bezpośredniej zobowiązani są do opłacania 2 proc. ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych.

1.6. Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura

Infrastruktura drogowa i transportowa

Układ drogowy w Gminie Pałecznicza składa się z ok 45 km dróg powiatowych (15768 Rosiejów Proszowice, 1253K Skalbmierz – Nadzów – Cuszów) i ponad 60 km dróg gminnych (niemal w całości wyremontowanych).

Remontowana jest droga wojewódzka Skalbmierz- Miechów nie przebiegająca przez teren gminy, ale zapewniająca dojazd do terenów Gminy od północy.

Istnieje możliwość, że w najbliższym czasie zostanie wyremontowany i poszerzony odcinek ul. Kocmyrzowskiej w Krakowie na przedłużeniu drogi 776 co ułatwi znacząco dojazd do Gminy od strony Krakowa i od południa.

Projekt Igołomska-Moczydło obejmujący budowę odcinka S7 po północnej stronie Krakowa o długości ok. 55,5 km. Planowana droga to dwie dwupasowe jezdnie z możliwością dobudowy trzeciego pasa ruchu na każdej z nich. Zaplanowano dziewięć węzłów: Książ, Miechów, Szczepanowice, Widoma, Łuczyce, Raciborowice, Kraków Mistrzejowice, Kraków Grębałów, Kraków Igołomska. W ciągu nowo projektowanej drogi planowane są obwodnice: Książa Wielkiego, Miechowa i Słomnik. Realizacja inwestycji planowana jest na lata 2017-2019. Trasa ta ułatwi dojazd do Gminy od północnego-zachodu.

Teren gminy charakteryzuje się dobrą dostępnością do sieci dróg utwardzonych, które obsługują najważniejsze połączenia zewnętrzne i wewnętrzne gminy oraz rejony o największej koncentracji zabudowy. Jednak w dalszym ciągu stan techniczny tych dróg uznawany jest za niezadawalający. Pomimo dużych nakładów finansowych na przebudowę i modernizację sieci

drogowej występuje potrzeba ciągłego ich ulepszania, szczególnie pod kątem budowy nawierzchni asfaltowych, budowy ścieżek pieszo - rowerowych, utwardzonych poboczy, poszerzania pasów drogowych, budowy przepustów.

Przez Gminę nie przebiega żadna droga wojewódzka.

Dobrze rozwiniętej sieci dróg towarzyszy publiczny transport pasażerski. Na terenie gminy nie ma czynnych linii kolejowych, w związku z czym jedyną dostępną formą transportu jest transport drogowy w tym pasażerski obsługiwany przez busy. Czynione będą starania w związku z położeniem gminy w KOM o przedłużenie na jej teren krakowskich linii aglomeracyjnych.

Wg stanu na dzień 31.12.2014 r. na terenie gminy Pałecznicza brak wydzielonych ścieżek pieszo – rowerowych i rowerowych (z wyjątkiem odbudowanego centrum Pałeczniczy).

Gospodarka wodno-ściekowa

Gminny system zaopatrzenia w wodę oparty jest na 100% stopniu zwodociągowania gminy. Wodociągiem objęte są wszystkie wsie i jednostki osadnicze. Zużycie wody w gospodarstwach domowych na jednego mieszkańca wynosi 37,9 m³.

Łączna produkcja wody przez stacje uzdatniania wody w 2014 roku wyniosła ok. 209,1 tys. m³, z czego na potrzeby gospodarstw domowych 138,9 tys. m³. Ujęcia posiadają aktualne pozwolenia wodno-prawne na eksploatację ujęć i stacji wodociągowych, a stacje wodociągowe są zmodernizowane.

Sieć kanalizacyjna

W gminie jest jedna biologiczno- mechaniczna oczyszczalnia ścieków, a z kanalizacji korzysta 228 osób czyli 20,3% ludności (dane na 31.12.2015 r.). w

Gminie Pałecznicza jest 740 bezodpływowych zbiorników ścieków, a z przydomowych oczyszczalni ścieków korzysta ok 400 gospodarstw.

Na terenie gminy nie zarejestrowano znaczących źródeł emisji ścieków nieoczyszczonych.

Stopień skanalizowania gminy jest niewielki. Z kanalizacji korzysta ok. 6,1 % ogółu mieszkańców gminy.

W stosunku do roku 1999 nastąpiła znaczna poprawa w zakresie gospodarki ściekowej, głównie za sprawą budowy kilkuset przydomowych oczyszczalni ścieków. Jest to bardzo korzystne z punktu widzenia ochrony wód powierzchniowych, zbiornika wód podziemnych 409 i produkcji zdrowej, nieskażonej zanieczyszczeniami żywności. Odnotowano też znaczną poprawę jakości wód potoków i rzeki Małoszówka, co jest niewątpliwie wynikiem powyższych działań.

Infrastruktura telekomunikacyjno-informatyczna

System telekomunikacji w gminie jest rozwinięty w stopniu wystarczającym. Wszystkie miejscowości posiadają dostęp do telefonii przewodowej. Ze względu na rosnącą dostępność do sieci telefonii komórkowej następuje stopniowy spadek zainteresowania telefonią stacjonarną. Dostęp do telefonii bezprzewodowej istnieje na terenie całej gminy. Poziom telefonizacji wynosi 100%.

Dostęp do Internetu – zarówno z zasięgiem sieci kablowych, jak i bezprzewodowych (w tym radiowych, komórkowych) – posiadają wszystkie miejscowości na terenie gminy. Prędkości Internetu oferowane przez operatorów działających na terenie gminy nie przekraczają 15 Mb/s, jednak od 2016 r w gminie będzie jeden z 250 punktów dostępowych do szerokopasmowego Internetu realizowanego w ramach Projektu Małopolska

Sieć Szerokopasmowa (MSS). Po wybraniu lokalnego operatora sieci możliwe będzie podłączenie do niej każdego, co zapobiegnie wykluczeniu cyfrowemu mieszkańców Gminy i przyczyni się do dalszego jej rozwoju.

Sieć ciepłownicza

Na terenie gminy nie występuje sieć ciepłownicza. Zaopatrzenie gminy w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła i kotłowniach lokalnych. W przeważającej części są to kotłownie opalane węglem kamiennym.

Pomimo występowania sprzyjających warunków do uprawy roślin energetycznych, na terenie gminy niewiele jest budynków wykorzystujących biomasę, jako surowiec energetyczny.

W gminie podjęte zostały procesy modernizacyjne w zakresie ciepłownictwa, głównie dotyczące budynków użyteczności publicznej wykorzystując pompy ciepła i fotowoltaikę. Poniżej przedstawiono efekty takich działań.

Na podstawie danych pochodzących z inwestycji gminnych w tym obszarze łatwo zauważyć, iż instalacje z otworowymi wymiennikami ciepła w porównaniu do klasycznego ogrzewania powodują wyraźny spadek rocznych kosztów związanych z zaopatrywaniem budynków w ciepło. Dodatkowo koszty klimatyzacji są znacznie niższe od klimatyzacji tradycyjnej.

Tabela . Zysk ekonomiczny po zamontowaniu pomp ciepła w Gminie Pałecznicza.

Obiekt	Rodzaj paliwa	Koszty przed montażem pomp [zł]	Koszty po montażu pomp [zł]	Oszczędność [zł]
Budynek szkoły	Kocioł olejowy	100 000,00	31 100,00	68 900,00
Budynki A, B, C	Kocioł na miał węglowy	20 000 (miał + obsługa)	16 500,00	8 500,00

Sieć gazowa

Gmina Pałecznicza nie ma obecnie dostępu do sieci gazowej. Gmina posiada opracowania i plany budowy instalacji gazowej i wykorzystania dostępu do gazociągu Proszowice- Skalbmierz, które zostaną wdrożone w wypadku potrzeby budowy takiej instalacji, najlepiej z udziałem dofinansowania zewnętrznego lub tanich instrumentów finansowych.

Obecnie otworzyła się też możliwość skorzystania z nowej, planowanej nitki gazociągu Podgórska Wola- Tworzeń, która będzie budowana przez Firmę Gaz-System S.A.

Gospodarka odpadami

Wywóz odpadów prowadzą firmy komercyjne wyłonione w przetargu.

W związku z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która zobligowała samorządy lokalne do przejęcia odpowiedzialności za gospodarkę odpadami komunalnymi na swoim terenie, od 1 lipca 2013 roku

Gmina Pałecznicza przejęła od osób fizycznych obowiązki właścicieli nieruchomości w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. W celu prawidłowego stosowania reguł wynikających z ustawy Rada Gminy podjęła uchwałę wprowadzającą w życie Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Pałecznicza.

Ze względu na rolniczo-osadniczy charakter gminy, udział odpadów przemysłowych I i II grupy, czyli tych najbardziej uciążliwych jest znikomy. Dodatkowo wraz ze wzrostem świadomości ekologicznej mieszkańców spada

ilość produkowanych odpadów.

1.7. Gospodarka

Podmioty gospodarcze

Na koniec 2014 r. na terenie gminy w sektorze publicznym i prywatnym działało łącznie 248 podmiotów (16 sektor publiczny, 232 sektor prywatny). Ich liczba znacząco wzrosła w porównaniu z rokiem 2010. W analizowanym okresie największy przyrost liczby podmiotów gospodarczych odnotowano wśród mikroprzedsiębiorstw, czyli podmiotów zatrudniających do 9 pracowników.

W sektorze rolniczym jest tylko 11 podmiotów (niepokojący spadek w stosunku do 2013 r, gdy było ich 15), przemysłowym 21, budowlanym 55 (wzrost o 9 w stosunku do 2013 r.). Ilość podmiotów gospodarki narodowej na 10 000 ludności jest nieco niższa niż w powiecie i wynosi 674 (powiat 758), co oznacza, że tkwią tu jeszcze rezerwy, które będzie można wykorzystać.

Rolnictwo

Jakość gleb jest głównym czynnikiem warunkującym rozwój gospodarki rolnej w gminie Pałecznicza.

W profilu produkcji rolnej dominują zboża (pszenica, jęczmień), ziemniaki i rośliny przemysłowe. Uzyskiwane plony są relatywnie wysokie (35-40q/ha).

Take pod względem obsady zwierząt gospodarskich, gminę charakteryzują wysokie wskaźniki (ponad 80,0 sztuk dużych/100ha).

Produkcja rolnicza jest realizowana przede wszystkim w indywidualnych gospodarstwach rolnych, a średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi około 6,0 ha. Rozdrobnienie gospodarstw w gminie Pałecznicza spowodowało, że produkcja rolna została ukierunkowana na produkcję zwierzęcą. Przy stosunkowo niskim udziale łąk i pastwisk w strukturze użytków rolnych gminy (mniej niż 1%), znacznie powiększona została uprawa roślin pastewnych na gruntach ornych.

Najważniejszy dział gospodarki gminy stanowi rolnictwo.

Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. na terenie gminy znajdowało się 765 gospodarstw rolnych, z czego 691 prowadziło działalność rolniczą. W dalszym ciągu w strukturze własności dominują gospodarstwa indywidualne wszystkie 765 o zróżnicowanym obszarze i potencjale rozwojowym.

Analizując gospodarstwa rolne pod względem wielkości można zauważyć, że w 2010 r. największy udział miały gospodarstwa liczące od 1 do 5 ha stanowiły niemal 42% wszystkich gospodarstw i było ich aż 317 (316 prowadziło działalność rolniczą), zaś najmniejsze gospodarstwa od 15 ha i więcej- były tylko 23 takie gospodarstwa (22 prowadziły działalność rolniczą-poniżej 3%).

Poziom bezrobocie

Podczas dokonywania diagnozy lokalnego rynku pracy bardzo ważnym aspektem wymagającym wnikliwej analizy jest temat bezrobocia.

W 2014 r. na terenie gminy odnotowano udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na poziomie 6 %.

Liczba osób bezrobotnych zamieszkujących teren gminy w 2014 r. wyniosła 335 osób, z czego 162 osoby to kobiety. Poziom bezrobocie i udział kobiet w grupie bezrobotnych był w gminie niższy niż w powiecie i całym województwie.

Istotną kwestią mającą wpływ na poziom bezrobocia w gminie jest zbyt mała liczba nowych miejsc pracy w nowo powstających firmach na jej terenie. Powoduje to, iż pomimo wzrostu liczby podmiotów gospodarczych, szczególnie w sektorze prywatnym, nadal jest niewystarczająca liczba podmiotów gospodarczych oferujących miejsca pracy. Przyczyną tego stanu rzeczy jest najprawdopodobniej fakt, iż większość podmiotów gospodarczych działających na obszarze gminy to mikroprzedsiębiorstwa, w tym również jednoosobowe działalności gospodarcze, czyli osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ponadto bliskość Krakowa jako ośrodka z dużą liczbą podmiotów gospodarczych pozwala na łatwiejsze znalezienie pracy poza gminą.

1.8. Sfera społeczna

Pomoc społeczna

Charakterystycznym wyznacznikiem położenia ekonomicznego mieszkańców gminy jest skala pomocy społecznej świadczonej dla jej mieszkańców. Jednostką organizacyjną gminy świadcząca usługi w zakresie pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pałecznicy. Działa on w oparciu o Ustawę o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2009 r. nr 175, poz. 1362 z póź. zm.) i zajmuje się w głównej mierze udzielaniem różnego typu pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w bardzo trudnej sytuacji społeczno-materialnej.

Wskaźniki dotyczące udzielania środowiskowej pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych w ostatnich latach uległy poprawie

Tabela: Wybrane wskaźniki w zakresie pomocy społecznej dla gminy

Wskaźnik	Jednostka miary	2014
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	osoba	93
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	osoba	294
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	%	8
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	rodzina	148
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	osoba	338
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	osoba	308
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	42,0

Źródło: BDL GUS.

Głównymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej mieszkańców jest: ubóstwo, bezrobocie oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Od 2005 r corocznie w Pałeczniczy organizowana jest Impreza Integracyjna „Żyjmy Inaczej” z inicjatywy wójta Marcina Gawła, dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Proszowicach Aleksandry Baczyńskiej oraz dyrektor Środowiskowego Domu Samopomocy Iwony Perkowskiej. Inicjatywa ma służyć społeczności, pokazując, że można bawić się inaczej, spotkać się ze sobą, integrować i miło spędzić czas bez alkoholu.

Edukacja

W skład Zespołu Szkół w Pałeczniczy wchodzi: Gimnazjum w Pałeczniczy, Samorządowa Szkoła Podstawowa w Pałeczniczy wraz z Filiami w Czuszowie, Nadzowie i Ibramowicach oraz Punkty Przedszkolne.

Zespół Szkół liczy 513 uczniów uczących się w 21 oddziałach, w tym jeden jest klasą integracyjną. Do gimnazjum uczęszcza 129 uczniów w 6 oddziałach, a do szkoły podstawowej 226 uczniów w 15 oddziałach. W skład Zespołu Szkół wchodzi także 4 punkty przedszkolne w których w 2014 r przebywało 121 dzieci.

Szkoła Muzyczna I Stopnia w Pałeczniczy

Celem powołania Szkoły Muzycznej było umożliwienie dzieciom i młodzieży z terenu gminy Pałecznicza i okolicznych miejscowości, rozwijania zdolności i zainteresowań muzycznych, przygotowanie wrażliwych i świadomych odbiorców muzyki, aktywne oddziaływanie na otoczenie w zakresie

upowszechniania kultury muzycznej oraz przygotowanie absolwentów do kontynuowania nauki w szkołach muzycznych II stopnia

Szkoła uczy dzieci w cyklu 4 i 6-letnim. Cykl sześcioletni przeznaczony jest dla dzieci w wieku 6-8 lat, cykl czteroletni 9-16 lat. Łącznie szkoła zatrudnia 18 nauczycieli i sześć osób należących do grona obsługi. Ponadto nauka w szkole muzycznej obejmuje zajęcia teoretyczne, realizowane w grupach z następujących przedmiotów: rytmika i kształcenie słuchu w klasach młodszych oraz audycje muzyczne, historia muzyki czy zajęcia chóru w klasach starszych.

W ramach projektu „Przyjaciel w postaci muzycznego instrumentu” uczniowie mogą skorzystać z oferty obejmującej grę na takich instrumentach jak: flet, saksofon, perkusja, fortepian, akordeon, wiolonczela, gitara, skrzypce, klarnet, trąbka.

Pozostała infrastruktura społeczna

Infrastruktura sportowa

Gmina może się poszczycić pięknym Centrum Edukacyjnym w Pałeczniczy wraz z jedynym w powiecie „Orlikiem” – boiskiem ze sztuczną nawierzchnią, placem zabaw i salą gimnastyczną, których łączna wartość to około 10 milionów złotych.

Dzięki jej istnieniu możliwe było odrodzenie w 2015 r. Klubu Sportowego Iskra Pałecznicza oraz udział młodzieży z terenu gminy w ogólnopolskim turnieju „Orlika”

W Lelowicach- Kolonii znajduje się profesjonalny tor quadowo – crossowy ExtremeLand.

Biblioteka

Na terenie gminy, do dyspozycji mieszkańców, dostępna jest Gminna Biblioteka Publiczna w Pałęcznicy. Mieści się od 2011 r w budynku, który powstał jako zlewnia mleka, przez kilka lat pełnił funkcję lokalu gastronomicznego, później był zaniedbanym pustostanem, przystosowanym do nowej funkcji dzięki funduszom europejskim. Głównym celem jej działania jest zaspakajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych mieszkańców gminy oraz upowszechnianie czytelnictwa, wiedzy i nauki. W ciągu roku korzysta z niej 434 osoby (ok 12% mieszkańców gminy), które wypożyczają ok. 6 książek na osobę w roku (2592 książek). Jej księgozbiór liczy 10070 voluminów. W bibliotece są też ogólnodostępne komputery podłączone do szerokopasmowego Internetu.

Biblioteka np.: w ramach kampanii społecznej „Cała Polska czyta dzieciom” podejmuje szereg działań edukacyjnych zabiegając o wprowadzanie codziennego głośnego czytania w rodzinach, szkołach, przedszkolach, świetlicach i bibliotekach nie tylko w środowisku lokalnym ale także w dwóch powiatach, proszowickim i miechowskim. Codzienne czytanie swoim pociechom to ważna inwestycja w dziecko. Dlatego Biblioteka popularyzuje i aktywnie uczestniczy w programach „Czytające Szkoły”, „Czytające Przedszkola” oraz „Nauczanie Wartości”. Wychodzi z założenia, że dzieci uczą się wartości moralnych głównie na przykładzie dorosłych, ale także słuchając czytanych im mądrych książek, z których mogą wyciągnąć wzorce do naśladowania.

W myśl tego, że czytelnikiem nikt się nie rodzi i że miłość do książki trzeba zaszcześcić już od najmłodszych lat, Biblioteka włączyła do kampanii wszystkie gminne Przedszkola pasując maluchy na klubowiczów „Czytających Krasnali”, „Molików Książkowych” oraz „Przyjaciół Żółwia Franklina”.

Inspiruje, organizuje bądź współorganizuje przedsięwzięcia i imprezy promujące głośne czytanie dzieciom oraz wspierające ich zdrowie emocjonalne: „Pasowanie na Czytelnika”, „Noc z Andersenem”, „Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom”, „Od czwartego roku bez książeczki ani kroku”, „Mikołajki z Mikołajem”, „Spotkania autorskie i z ciekawymi ludźmi”, konkursy recytatorskie i plastyczne, nagradza czytelników o największej frekwencji organizując „Biesiadę Czytelniczą”, wycieczki i inne.

Z myślą o najmłodszych czytelnikach zaprojektowała w nowo wybudowanej Bibliotece „Mini Bajkolandię”. Dzieci mogą posłuchać czytanych bajek, rozwijać swoje umiejętności plastyczne a także pobawić się zabawkami, podczas gdy rodzice są zajęci wyszukiwaniem informacji.

Projekt „Aktywni dziś, wygrywają jutro” czy Program „Akademia Orange dla bibliotek” są inspiracją do organizowania lekcji bibliotecznych „Historia Książki i Biblioteki”, „Zasady korzystania z katalogu”, „Poznaj swoją Bibliotekę”, „Bezpieczny Internet”, organizuje spotkania z osobami 50+. Dbą o doksztalcanie, przez udział w seminariach, szkoleniach, konferencjach i warsztatach: „Rola Biblioteki Publicznej w edukacji dzieci i młodzieży”, „Mądre wychowanie”, „Potrzeby emocjonalne dziecka”, „Strategia brakującego opiekuna”, „Jak kochać dziecko”, „Prawa Dziecka - historia, stan obecny, perspektywy”, „Małopolskie Euro Info”, „Planowanie Rozwoju Biblioteki”, „Wiedza na wyciągnięcie ręki”, „Technologie Informacyjne w Bibliotece”, „Latarnik Polski Cyfrowej” i wiele innych.

Na przestrzeni dziesięciu lat zorganizowała dziesiątki imprez czytelniczych z udziałem setek dzieci i dorosłych, pozyskując do współpracy nie tylko społeczeństwo lokalne.

Mając świadomość dzisiejszej rzeczywistości, wpływającej negatywnie na rozwój osobowości dzieci, przy współpracy z Wójtem Gminy w 2005 roku

zainicjowała pomysł podarowania każdemu czterolatki – mieszkańcowi gminy, książeczkę.

Gminną akcją pn. „Od czwartego roku bez książeczki ani kroku” objęły Patronatem Fundacja ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom i miesięcznik "Blżej Przedszkola". Podarowana książeczka ma na celu kontynuację lub początek głośnego czytania w każdym domu, oraz rozbudzenie u dzieci zainteresowań czytelniczych. Działania te, przyczyniły się do powiększenia liczby czytelników o wiek przedszkolny. Akcja cieszy się dużym uznaniem nie tylko w naszym środowisku ale i w całym kraju i jest organizowana już w wielu gminach.

W trosce o zdrowie emocjonalne dzieci prowadzi rozmowy z rodzicami pn. „Wychowanie przez czytanie”, uświadamiając im o potrzebie spędzania z dzieckiem czasu w mądry sposób na rozmowach i wspólnym czytaniu.

Zorganizowała akcję charytatywną „Podziel się z innymi” z udziałem dzieci ze szkół podstawowych i gimnazjalnych, przedszkoli, Biblioteki Narodowej oraz osób prywatnych wspierając książkami, regałami, sprzętem i bajkami DVD, zabawkami i pluszakami Oddziały Dziecięce dwóch szpitali powiatowych w Proszowicach i Miechowie.

Od kilkunastu lat współpracuje z Dziennikiem Polskim oraz z Internetowym Kurierem Proszowickim.

Kierownik Gminnej Biblioteki Publicznej w Pałeczniczy od 2001 r. pełni Funkcję Koordynatora kampanii społecznej „Cała Polska czyta dzieciom” czyli od początku powstania Fundacji ABCXXI – CPCD. W 2007 r. jako jedna z 39 najaktywniejszych Koordynatorów i Liderów kampanii została powołana przez Zarząd Fundacji ABCXXI-CPCD do pełnienia funkcji Koordynatora Wojewódzkiego i Członka Rady Koordynatorów Fundacji ABCXXI- Cała Polska czyta Dzieciom.

Za zasługi w krzewieniu czytelnictwa otrzymała szereg podziękowań, gratulacji a także tytuł „Przyjaciela Szkoły”. Za wielkie zaangażowanie na rzecz ogólnopolskiej kampanii społecznej „Cała Polska czyta dzieciom” otrzymała „Dyplomy Uznania” (2003-2006), „Wyróżnienie Specjalne i Nagrodę” (2004), „Wyróżnienie Specjalne – Medal” (2005), „Główną Nagrodę – Statuetkę” (2006), odznakę od Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Za zasługi dla kultury polskiej”(2006) oraz „Podziękowanie Specjalne – za zasługi w propagowaniu idei czytania dzieciom a w szczególności za zainicjowanie akcji dla czterolatków oraz pozyskanie do współpracy władz lokalnych” (2009).

W 2012 r. otrzymała dwie nagrody: Nagrodę - Tytuł „Koordynatora 10 – lecia kampanii społecznej Cała Polska czyta dzieciom” a także przyznaną przez miesięcznik „Bliżej Przedszkola” - „Nagrodę im. Marii Weryho – Radziłłowicz – za szczególny wkład w edukację i wychowanie dzieci”.

1 marca 2014 roku podczas XIII Poznańskich Spotkań Targów Książki dla Dzieci i Młodzieży w Poznaniu, Fundacja ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom uhonorowała Krystynę Błaut Koordynatora Wojewódzkiego „w uznaniu szczególnych zasług w propagowaniu idei czytania dzieciom” , tytułem i Nagrodą – Dyplomem „Koordynator Roku 2013”.

Agroturystyka

Na terenie Gminy Pałecznicza znajdują się dwa gospodarstwa agroturystyczne:

1. Gospodarstwo Agroturystyczne Tadeusz Kantor Pałecznicza. Gospodarstwo rolne (4 ha), chów tuczników. Do dyspozycji gości 2 pokoje 2-osobowe z dostępem do łazienki, kuchni, pokój wypoczynkowo-telewizyjny. Oferta bez wyżywienia (kuchnia do dyspozycji gości w pełni wyposażona).

2. Gospodarstwo ekologiczne "Pszczołki" zlokalizowane w miejscowości Niezwojowice. Z dala od zgiełku miasta, można w nim wypocząć o każdej porze

roku. Gospodarstwo położone jest w sąsiedztwie malowniczych stawów rybnych o łącznej powierzchni 4 ha. Przyjemne otoczenie działki uzupełnia sad owocowy i warzywny w którym znajduje się pasieka i dom pszczelarza wykorzystywany jako inhalatorium dostępne dla zwiedzających. W starym dworku można zobaczyć galerie obrazów i makietę bitwy pod Racławicami. Gospodarstwo posiada aleje lipową, gdzie w lipcu zbierany jest kwiat lipowy na herbatę. Pobyt w gospodarstwie polecany jest szczególnie osobom pragnącym odprężenia, oczyszczenia z toksyn, zainteresowanych medycyną naturalną i bliskością natury. Oferta agroturystyczna - nocleg i wyżywienie, salon SPA, 10 miejsc noclegowych.

Ochrona zdrowia

Na obszarze gminy funkcjonują 2 placówki zdrowia podległe samorządowi:

Mieszkańcy Pałecznicy mają zabezpieczoną pomoc lekarską w ramach podstawowej opieki zdrowotnej.

Przychodnia Medycyny Rodzinnej przy ul. Strażackiej to prywatna jednostka, która świadczy profesjonalne, darmowe usługi na podstawie ubezpieczenia, zgodnie z kontraktem z Narodowym Funduszem Zdrowia. W fazie wykończenia jest jej nowy budynek w którym znajdzie też miejsce apteka. Jej brak był dość dotkliwy dla mieszkańców Gminy.

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Rehabilitacji PAŁECZNICA prowadzi w ramach kontraktu z NFZ- Fizykoterapię za pomocą specjalistycznych urządzeń (np. prądy lub ultradźwięki), których celem jest poprawa stanu zdrowia pacjenta oraz kinezyterapię– leczenie za pomocą ruchu i zaplanowanych ćwiczeń na sali gimnastycznej.

Praktykę prowadzi też lekarz Logopeda.

Na terenie gminy znajduje się Dom Pomocy Społecznej w Pieczonogach, który jest domem stałego pobytu, przeznaczonym dla 32 osób. Dom Bł. Matki Teresy istnieje od 3 XI 2003r. Jest przeznaczony dla osób przewlekle somatycznie chorych. Prowadzony jest przez Rzymsko – Katolicką Parafię Św. Stanisława bpa w Radziemicach na zlecenie Starostwa Powiatowego w Proszowicach.

Organizacje pozarządowe

Na obszarze gminy działają następujące organizacje pozarządowe:

8 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych.

Przy jednostce Czuszów działa Orkiestra „Syrena”

Koła Gospodyń Wiejskich z Ibramowic i Niezwojowic

Zespół Obrzędowy Pieczonogi funkcjonuje od 2000 r. założył go sołtys Pieczonóg – Jan Głuszczyk. Zespół, jako koło teatralne, jest organizacją przynależącą do stowarzyszenia folklorystycznego Teatr Regionalny w Krakowie.

Grupa teatralna z Pieczonóg to niezwykle aktywna grupa obrzędowa, promująca obrzędy Ziemi Proszowickiej. Uczestniczy w „Korowodzie z Palmami”, który corocznie, w Niedzielę Palmową, odbywa się na Rynku Głównym w Krakowie. Tam też bierze udział w korowodzie z szopką bożonarodzeniową. Ponadto zespół obecny jest na korowodach kolędniczych. Jako „Grupa z turoniem” uczestniczy również w przeglądach grup kolędniczych, zdobywając wysokie miejsca, wyróżnienia i dyplomy.

Zespół Folklorystyczny Pałeczniczanki- powołany w ramach projektu: "Kultywowanie miejscowych tradycji i zwyczajów w ProKoParze poprzez utworzenie oraz aktywną działalność zespołu folklorystycznego" PROW 2007-2013, którego celem jest kultywowanie języka regionalnego i gwary, rozwój folklorystyki, zwiększenie znaczenia produktów lokalnych, zachowanie lokalnych tradycji, wzrost świadomości mieszkańców jak ważne jest dziedzictwo kulturowe, organizowanie imprez kulturalnych, zwiększenie aktywności oraz poprawa jakości życia mieszkańców obszarów działania LGD

Oraz następujące Stowarzyszenia i Fundacje:

1. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi

Wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju: społecznego, kulturalnego i gospodarczego wsi Pałecznicza; integracja mieszkańców wsi, przeciwdziałanie bezradności i wykluczeniu społecznemu....

2. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju I Promocji Gminy Pałecznicza "Muszelka"

Sprawowanie opieki nad drogami pielgrzymkowymi do św. Jakuba z Composteli (hiszpania) na terenie kraju. Wspieranie tradycji europejskich związanych z szerzeniem idei ruchu pielgrzymkowego.

3. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Kultury I Sportu W Gminie Pałecznicza

Wszechstronne krzewienie kultury fizycznej i turystyki, ze szczególnym uwzględnieniem problemów środowiska wiejskiego. Upowszechnianie i rozwijanie rekreacji ruchowej i turystyki

4. Pałecznicze Stowarzyszenie Promocji I Rozwoju Gminy

Promocja i rozwój gminy pałecznicza oraz poszczególnych miejscowości.
Współpraca z innymi organizacjami pozarządowymi z kraju i z zagranicy.
Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, zakładami...

5. Związek Producentów Trzody Chlewnej W Pałeczniczy

6. Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi- Winiary

- Wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego wsi Winiary, Łaszów, Bolów, Baranów w gminie Pałecznicza, Skalbmierz - wspieranie demokracji i budowanie ...

7. Fundacja Na Rzecz Kultury, Sztuki I Przyrody "Pszczółki". Powstała w 2011 roku z inicjatywy Agnieszki Król. Misją Fundacji jest aktywizowanie młodzieży i stwarzanie jej przestrzeni do działania oraz wprowadzanie w środowisku lokalnym rozwiązań wzmacniających jej społeczne zaangażowanie. Ważniejsze działania: w ramach programu "MECENAT MAŁOPOLSKI" Fundacja zrealizowała w 2012 r. projekt „Pszczola w historii i sztuce - promowanie polskości". Projekt obejmował działania zmierzające do zwrócenia uwagi mieszkańców Małopolski na zanikające tradycje, zwyczaje i obrzędy w regionie, prezentacja makiety bitwy pod Raclawicami w postaci drewnianych figurek w odtworzonej pieczołowicie scenerii bitwy oraz, w ramach Programu "Małopolska - Nasz Region Nasza Szansa", Plener malarski "Piękno oczami dzieci - historia przez sztukę". Fundacja "Pszczółki" prowadzi zagrodę edukacyjną we wsi Niezwojowice w gminie Pałecznicza.

8. Stowarzyszenie Na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Społeczno-Gospodarczego "Klucz" Oddział W Pałeczniczy

Przeciwdziałanie patologiom społecznym, - przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, - promowanie opieki zdrowotnej, zdrowego stylu życia oraz konieczności dbania o swoje zdrowie,

9. Stowarzyszenie "Razem Plus" Czuszków

Celami stowarzyszenia są: a) tworzenie, promocja i realizacja programów mających na celu pomoc rodzinom i osobom

10. Spółdzielnia Kółek Rolniczych Raławice-Pałęcznica W Pałęcznicy

Na obszarze gminy działa również, założona w 2006 r. przez wójtów gmin; Koniusza, Radziemice, Pałęcznica i Proszowice, **Lokalna Grupa Działania ProKoPaRa**. Gmina Pałęcznica jest również członkiem Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej i Stowarzyszenia Gmin Małopolski.

Ankieta

Na zlecenie LGD ProKoPaRa 8 września 2015 przeprowadzono ankietę na reprezentatywnej grupie mieszkańców Gminy Pałęcznica w ramach konsultacji społecznych przy tworzeniu LSR LGD:

Jako priorytetowe inwestycje do wykonania na terenie gminy w najbliższych latach wskazano głównie (od największej do najmniejszej liczby głosów):

1. Budowę infrastruktury przy drogach (parkingi, chodniki, oświetlenie, zatoki, wiaty przystankowe),
2. Modernizację sieci dróg gminnych,
3. Rozwój rynków zbytu,
4. Rozwój sieci internetowej (w tym Internet Szerokopasmowy),
5. Rozwój sieci gazociągowej,

6. Promocję i korzystanie z odnawialnych źródeł energii,
7. Zwiększenie estetyki miejscowości (np. zakładanie nowych terenów zielonych),
8. Współfinansowanie modernizacji dróg powiatowych,
9. Rozbudowę sieci kanalizacyjnej,
10. Budowę i modernizację budynków użyteczności publicznej,
11. Budowę ciągów pieszo-rowerowych.

Jako najbardziej potrzebne inwestycje, które dotychczas zostały zrealizowane wymieniono:

- Rozbudowę wodociągów,
- Utworzenie przydomowych oczyszczalni ścieków,
- Budowę szkoły,
- Modernizację centrum gminy oraz świetlic OSP.

Mieszkańcy Gminy określili, że często lub bardzo często uczestniczą w wydarzeniach kulturalnych na terenie gminy. Jednocześnie wskazują, że w gminie organizowana jest niedostateczna liczba imprez integracyjnych i festynów.

Jeżeli chodzi o połączenia komunikacyjne, większość mieszkańców gminy wskazała, że są one niewystarczające, szczególnie połączenie komunikacyjne z powiatem miechowskim. Zastrzeżenie budzi również jakość niektórych dróg gminnych położonych na granicy wsi lub gminy.

Większość mieszkańców, zgodnie stwierdziła, że wizytówką gminy powinno być rolnictwo i możliwości inwestycyjne.

Jako największe atuty gminy wymieniono (kolejność od największej liczby głosów):

1. Zwodociągowanie,
2. Czyste środowisko,
3. Utwardzone drogi w gminie,
4. Oczyszczalnię ścieków, rozbudowaną kanalizację,
5. Place zabaw dla dzieci,
6. Rolnictwo.

Natomiast, jako słabe strony wymieniono (według największej liczby głosów):

1. Rozdrobnienie gospodarstw,
2. Małą aktywność mieszkańców,
3. Słabo rozwiniętą bazę agroturystyczną,
4. Część nieutwardzonych dróg lokalnych,
5. Brak oferty zagospodarowania czasu wolnego,
6. Bezrobocie,
7. Brak promocji gospodarczej,
8. Brak gruntów gminnych pod inwestycje i budownictwo mieszkaniowe,
9. Niedostateczne oznakowanie dróg i ulic,
10. Brak bazy turystycznej i punktów informacji turystycznej.

2. Wnioski z Diagnozy

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy Pałecznicza umożliwiła wyciągnięcie wniosków poprzez sformułowanie mocnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń. Dodatkowym źródłem informacji na temat rzeczywistej oceny sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy były przeprowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców. Stanowiły one zbiór informacji o gminie z punktu widzenia mieszkańców poszczególnych sołectw oraz formę uspołecznienia opracowywanej strategii.

Gmina Pałecznicza to urokliwa gmina Małopolski, która swoim mieszkańcom zapewnia dobre warunki do życia, a turystom odpoczynek od wielkomiejskiego zgiełku.

Krajobraz gminy to widoki typowo rolnicze, bo rolnictwem przede wszystkim zajmują się jej mieszkańcy.

Inwestycje w dział gospodarki związane z rolnictwem- targowisko, giełda rolna, linie przetwórcze otwarte dla ludności, promocja ekologicznej żywności- mogą, wraz z nowymi uregulowaniami w kwestii handlu płodami rolnymi (w tym przetworzonymi) stanowić dodatkowy impuls do rozwoju tego działu gospodarki na terenie Gminy.

Naturalnym bogactwem tych terenów są żyzne gleby oraz czyste powietrze. Gmina w latach ubiegłych uczyniła dużo dla ochrony gleb, powietrza i czystości wód. Do rzek wróciły ryby, mądra polityka ekologiczna pozwoliła uniknąć zanieczyszczenia gleb śmieciami i wylewaniem do gruntu i rzek nieczystości oczyszczanych obecnie w kilkuset przydomowych oczyszczalniach ścieków oraz rozbudowywanej kanalizacji gminnej. Udrażnianie przepustów i kanałów ograniczyło wylewanie wód podczas zwiększonych opadów. Inwestycje w ekologiczne ogrzewanie budynków gminnych oraz prywatnych ograniczyły emisję pyłów zawieszonych.

Piękno przyrody i ciekawe ukształtowanie terenu zachęcają do spacerów, pieszych wędrówek i wycieczek rowerowych. Obszar gminy jest bardzo urozmaicony: pagórkowate tereny, pola, lasy, urokliwe doliny rzeki Małoszówki i jej dopływów, przyciągają ludzi spragnionych spokoju i kontaktu z naturą.

Rośnie liczba ludności gminy, co jest ewidentnie spowodowane migracją do gminy młodych ludzi pracujących w miastach, o czym mówi wskaźnik migracji. Oznacza to, że Gmina już jest atrakcyjna jako miejsce osiedlania się. W gminie widoczne są poczynione w latach ubiegłych inwestycje w infrastrukturę drogową, techniczną, sportową, edukacyjną i kulturalną, za które Gmina Pałecznicza była wielokrotnie nagradzana. Jednak wymagania mieszkańców i przybyszów (czy to migrantów, czy turystów) stale rosną i by je zaspokoić inwestycje w infrastrukturę będą niezbędne zarówno w nowym okresie programowania jak i po roku 2020.

Niewykorzystaną (choć trudną do wykorzystania) szansą na rozwój Gminy jest turystyka we wszystkich jej odmianach. Przy determinacji publicznych, prywatnych i społecznych podmiotów istnieje jednak duże prawdopodobieństwo, że turystyka i przemysły czasu wolnego staną się kołem zamachowym gospodarczego rozwoju Gminy Pałecznicza. Są po temu zarówno związane z historią, jak i tworzoną obecnie infrastrukturą, która może służyć rozwojowi sportu, kultury i edukacji w gminie, jak i rozwojowi turystyki we wszystkich jej odmianach. Duże rezerwy tkwią w „okołoturystycznych” usługach, począwszy od gospodarstw agroturystycznych (słabo dotychczas reprezentowanych), przez gastronomię i handel po rzemiosło.

Analiza SWOT

W celu usystematyzowania wyników diagnozy społeczno-gospodarczej i przestrzennej w gminie posłużono się analizą SWOT. Technika ta polega na uporządkowaniu informacji dotyczących czynników strategicznych zewnętrznych i wewnętrznych wpływających na sytuację gminy. Umożliwia ona:

- ustalenie mocnych i słabych stron,
- rozpoznanie szans i zagrożeń,
- identyfikację kluczowych problemów.

Technika ta stosowana jest we wszystkich obszarach planowania strategicznego jako uniwersalne narzędzie analizy strategicznej.

Obejmuje ona wykaz czynników strategicznych w podziale na:

- **mocne strony - S** (*Strengths*): wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obszaru,
- **słabe strony - W** (*Weaknesses*): wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obszaru,
- **szanse – O** (*Opportunities*): wszystko (z zewnątrz) to, co stwarza dla analizowanego obszaru możliwość zaistnienia korzystnej zmiany,
- **zagrożenia - T** (*Threats*): wszystko to (z zewnątrz), co stwarza niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

CZYNNIKI	POMOCNE W OSIĄGANIU CELÓW	SZKODLIWE W OSIĄGANIU CELÓW
WEWNĘTRZNE (cechy obszaru)	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
ZEWNĘTRZNE (cechy otoczenia)	SZANSE	ZAGROŻENIA

Analiza SWOT gminy została zaprezentowana w poniższej tabeli.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Dobre warunki do rozwoju rolnictwa – dobre gleby, tradycje 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak obszarów objętych ochroną powierzchniową

<p>rolnicze, dobry mikroklimat. Bliskość dużego rynku zbytu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czyste środowisko • Położenie gminy w obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 409 • Rozwinięty system ciągów ekologicznych • Występowanie cennych zbiorowisk florystycznych • Wysoka jakość gleb • Duże zasoby siły roboczej • Istnienie grupy producentów trzody chlewnej • Istnienie niewykorzystanej bazy lokalowej i sprzętowej • Istnienie zaplecza dla tworzenia grup producenckich • Istnienie chłonnego rynku na usługi edukacyjne, szkoleniowe i doradcze • Istnienie niewykorzystanych budynków i gruntów pod działalność gospodarczą • Dobrze zorganizowana sieć gimnazjalna • Duży popyt na usługi edukacyjne związane z rolnictwem • Istnienie na terenie gminy KGW, zespołów folklorystycznych i orkiestry dętej • Istnienie Gminnej Biblioteki Publicznej • Istnienie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych skupiających aktywną młodzież • Bogata historia gminy i istnienie zabytków kultury • Istnienie na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • Zanieczyszczenie wód powierzchniowych • Brak większych zbiorników wodnych • Niska świadomość ekologiczna mieszkańców • Duże rozdrobnienie gospodarstw przy niewielkim areale produkcyjnym • Niezorganizowana produkcja i przywiązanie do tradycyjnych metod • Niska aktywność rolników w zakresie tworzenia reprezentacji sektora • Brak wykwalifikowanej kadry • Brak podmiotu wspierającego i niskie zasoby kapitałowe rolników • Utrzymywanie się niskiej liczby uczniów w ciągu najbliższych 10 lat • Brak odpowiedniej bazy lokalowej dla prowadzenia działalności kulturalnej • Brak środków budżetowych na dotowanie działalności kulturalnej i sportowej • Niedostatki bazy dla rozwoju działalności sportowo-rekreacyjnej • Brak atrakcji turystycznych • Braki w zakresie sprzętu medycznego • Zwiększająca się liczba osób korzystających z opieki społecznej • Zły stan niektórych dróg gminnych i powiatowych • Brak środków finansowych na
--	--

<p>Zakładu Opieki Zdrowotnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duży popyt na usługi Zakładu opieki zdrowotnej • Pełne uzbrojenie gminy w sieć wodociągową • Pełne uzbrojenie gminy w sieć telefoniczną • Zaopatrywanie w wodę sąsiednich gmin • Dobry układ komunikacyjny dróg publicznych • Istnienie koncepcji Kanalizacji Gminy oraz rozpoczęta budowa sieci kanalizacyjnej • Istnienie projektów gazyfikacji gminy • Istnienie terenów do zalesień • Zainteresowanie ludności zakupem działek budowlanych • Zainteresowanie mieszkańców zmianą przeznaczenia części gruntów • Mała liczba ciężkich przestępstw • Istnienie jednostek OSP pełniących szerokie funkcje ratownicze • Silna identyfikacja władz gminy z lokalnymi problemami • Dobra znajomość specyfiki lokalnej społeczności przez władze gminy • Tereny czyste ekologicznie charakteryzujące się malowniczym i pagórkowatym ukształtowaniem. • Organizacje pozarządowe – KGW, OSP, Stowarzyszenia (w tym kilka działających od 3 i więcej lat). • Korzystny układ komunikacyjny, 	<p>inwestycje infrastrukturalne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak terenów pod budownictwo mieszkaniowe • Ograniczona liczba terenów pod działalność gospodarczą i usługową • Niska lesistość gminy oraz brak planu dolesień i dodrzewień • Ograniczenia wynikające z przepisów prawa dotyczących gruntów rolniczych i ochrony środowiska • Brak na terenie gminy posterunku Policji lub straży gminnej • Rozdrobnione gospodarstwa rolne, słaba współpraca rolników. • Brak przetwórstwa rolno-spożywczego. • Brak atrakcji turystycznych związanych z biernym wypoczynkiem. • Słaby dostęp do Internetu i usług telekomunikacyjnych. • Brak większych terenów pod inwestycje. • Niepełne wykorzystanie walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego na cele turystyczne • Ograniczona oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci i dorosłych, mała ilość animatorów kultury w wiejskich ośrodkach • Wymagająca rozbudowy infrastruktura społeczna oraz zaniedbane obiekty dziedzictwa
---	--

<p>położenie w strefie KOM i dobre z nim powiązanie komunikacyjne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potencjał ludzki – wykształceni mieszkańcy, rezerwy siły roboczej. • Bogata historia regionu • Liczne stanowiska i interesujące wykopaliska archeologiczne • Wysoka wartość obiektów zabytkowych, szczególnie sakralnych • Wydarzenia cykliczne, w tym o randze krajowej i międzynarodowej • Istnienie w okolicy kilku ważnych szlaków kulturowych i turystycznych oraz powstawanie nowych, w tym na obszarze Gminy • Rozpoczęta akcja skoordynowanej promocji obszaru oraz udostępniania informacji o inicjatywach rekreacyjno – kulturalnych (aplikacja mobilna dla czterech gmin ProKoPaRa w tym odrębnie dla Gminy Pałecznicza) • Potencjał do rozwoju turystyki pieszo-rowerowej (w szczególności Szlak kościuszkowski, Szlak Jakubowy i powstający Szlak Jagielloński) i weekendowej (np. gospodarstwa agroturystyczne) • Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych, głównie mikroprzedsiębiorstw • Niższy poziom bezrobocia długotrwałego w gminie niż w powiecie proszowickim i województwie 	<p>kulturowego i zabytki</p> <ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozwinięta promocja produktów tradycyjnych, lokalnych i wyrobów rękodzielniczych • Mała lesistość terenu, ciekły wodne nienadające się do turystycznego wykorzystania oraz mała ilość obiektów rekreacyjnych wykorzystywanych w celach turystycznych • Brak lokalnego produktu turystycznego i tradycyjnego opartego na wykorzystaniu zasobów obszaru • Niezadawalające wyniki egzaminów gimnazjalnych wskazujące na konieczność uzupełniania deficytów w zakresie dostępu do kultury i edukacji wśród młodego pokolenia • Zbyt mała liczba podmiotów gospodarczych oferujących miejsca pracy • Niewystarczająca oferta usług dla ludności (np. elektryk, stolarz, krawcowa) i rzemiosła • Niski stopień skanalizowania • Niedobór chodników i ścieżek pieszo-rowerowych • Obiekty na terenie gminy wymagające zwiększenia efektywności energetycznej • Ograniczony dostęp do Internetu szerokopasmowego • Niewystarczająca liczba programów profilaktyki zdrowia
---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Aktywna postawa władz gminy w zakresie działań na rzecz ochrony środowiska i ochrony klimatu • Pełne zwodociągowanie gminy • Zapewniony system gospodarki odpadami • Systematycznie rosnąca liczba mieszkańców • Dodatnie saldo migracji • Korzystna struktura demograficzna - wysoki odsetek ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym • Zmniejszająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej • Dobra infrastruktura sportowa i środowiskowa • Optymalna sieć przedszkoli • Dobra współpraca sołectw z władzami gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczający system komunikacji społecznej i informacji • Niewystarczająca liczba dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz sportowych dla dzieci i młodzieży • Niewystarczające zróżnicowanie oferty spędzenia wolnego czasu dla różnych grup wiekowych z wykorzystaniem obiektów sportowych i świetlic wiejskich • Brak placu handlowego/targowiska jako miejsca sprzedaży produktów rolnych i wytworów rzemieślniczych oraz rękodzielniczych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Lokalizacja gminy w KOM • Rozwój drobnej przedsiębiorczości w oparciu o walory turystyczne i rekreacyjne • Możliwość stworzenia przywilejów dla nowo inwestujących firm • Rozpowszechniona identyfikacja i promocja produktu lokalnego • Rozwój usług turystycznych i agroturystycznych • Wytyczanie nowych atrakcyjnych szlaków turystycznych i ich promocja. • Moda na turystykę kulturową i rozwój przemysłów czasu wolnego. • Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym ekologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnące rozwarstwienie społeczeństwa – pauperyzacja części społeczeństwa. • Niestabilność polityczna • Zmniejszony napływ środków po wyczerpaniu perspektywy 2014-2020 • Negatywne skutki kultury masowej (telenowele, gry komputerowe). • Rosnące ceny wyprzedzające wskaźnik wzrostu wynagrodzeń. • Konkurencja ze strony innych producentów, w tym zagranicznych. • Niskie dochody z pracy w rolnictwie o małym i średnim

<ul style="list-style-type: none"> • Moda na turystykę weekendową, pieszą, nordic walking, rowerową • Tanienie odnawialnych źródeł energii np., fotowoltaika, solary, pompy ciepła • Rozwój technologii energooszczędnych oraz ich coraz większa dostępność • Możliwość wykorzystania środków zewnętrznych na inwestycje • Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz rosnące zapotrzebowanie ze strony użytkowników energii na działania proefektywnościowe • Możliwość podnoszenia kwalifikacji w ramach szkoleń realizowanych ze środków unijnych • Moda na zachowanie i kultywowanie tradycji, obrzędów i zwyczajów lokalnych • Zwiększenie możliwych do wykorzystania środków pozarządowych i pozaunijnych • Moda na sport dla dzieci i młodzieży oraz programy rządowe z tym związane • Możliwość pozyskania wsparcia finansowego na działania społeczne od lokalnych przedsiębiorców i mieszkańców • Możliwość wykorzystania dotacji unijnych na sferę społeczną • Moda na osiedlanie się na terenach wiejskich • Poprawa jakości usług turystycznych i agroturystycznych • Rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego, w tym ekologicznego 	<ul style="list-style-type: none"> areale oraz o niewyspecjalizowanej produkcji • Niskie zainteresowanie turystyczne obszarem • Niewystarczająca ilość środków finansowych na rozwój zasobów ludzkich oraz organizacje kultury • Niestabilność cen i niska opłacalność produkcji rolnej • Hamowanie rozwoju rolnictwa ze strony ludności napływowej • Duże zadłużenie gminy spowodowane licznymi inwestycjami • Wysokie koszty inwestycji infrastrukturalnych, w tym instalacji opartych o odnawialne źródła energii i działania termomodernizacyjne • Wysokie koszty funkcjonowania oświaty • Starzejące się społeczeństwo • Emigracja zarobkowa, głównie osób młodych • Zubożenie społeczeństwa • System pomocy społecznej utrwalający bezrobocie • Zwiększająca się liczba rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi • Wzrost patologii społecznej wynikającej z bezrobocia • Niewystarczające środki finansowe na dotowanie bieżącej działalności sportowej • Brak zainteresowania młodzieży sportem • Niska dostępność do lekarzy specjalistów
---	---

II. Część programowa

Misja i wizja rozwoju Gminy

Misja i cele rozwoju

Założona po zdiagnozowaniu stanu rozwoju, a do osiągnięcia w przyszłości, misja dla Gminy Pałecznicza brzmi:

Sprawne i efektywne zarządzanie zasobami lokalnymi i dbanie o ustawiczny rozwój gminy poprzez stymulowanie pozytywnych zmian w rolnictwie, przedsiębiorczości, handlu, rzemiośle, edukacji, turystyce, ekologii, sporcie i rekreacji. Harmonijna współpraca między wszystkimi uczestnikami gry o rozwój.

Gmina przyjęła założenie rozwoju jako nowoczesna gmina rolniczo-osadnicza z elementami tradycji hodowli i rzemiosła, wykazując dużą dbałość o rozwój przedsiębiorczości oraz dalszy wzrost standardów zamieszkania. Zamierzeniem było zapewnienie mieszkańcom warunków życia zgodnie ze standardami europejskimi w zakresie bezpieczeństwa, ochrony zdrowia, oświaty i kultury. Gmina uwzględniła także dbałość o lokalne tradycje oraz zabytki dziedzictwa kulturowego.

W nawiązaniu do przyjętej misji, określono również wizję. Wizja w ujęciu strategicznym powinna posiadać długofalową perspektywę oraz stanowić podstawę do zmiany podejścia w rozwiązywaniu problemów i zaspakajaniu potrzeb bieżących na rzecz starania się o przyszły, sukcesywny wzrost poziomu życia jej mieszkańców. Przyjęto następującą wizję:

Gmina Pałecznicza sprawnie zarządzana, zapewniająca wysoki poziom usług publicznych, rozwijająca się gospodarczo w oparciu o silne rolnictwo, poszanowanie tradycji i środowiska naturalnego oraz turystykę. Region, w którym warto mieszkać, pracować i który warto odwiedzać.

Określone zostały również cele strategiczne, do osiągnięcia których gmina powinna dążyć poprzez realizację celów operacyjnych przy współpracy wszystkich partnerów pracujących nad wyznaczeniem wizji, misji i priorytetów rozwojowych gminy.

W strategii wyznaczono następujące cele strategiczne na lata 2015-2023:

- Cel 1. Wydajne i wysokodochodowe rolnictwo, przetwórstwo i hodowla.
- Cel 2. Dobrze rozwinięta przedsiębiorczość, handel (targowiska), usługi, tradycyjne rzemiosło.
- Cel 3. Wzmocnienie infrastruktury sportu i rekreacji skierowanej do mieszkańców i turystów.
- Cel 4. Rozwinięta infrastruktura turystyczna i skuteczne zarządzanie zasobami kulturowymi gminy w zakresie rozwoju turystyki. Wzmocnienie istniejących szlaków i powstanie nowych.
- Cel 5. Wykorzystanie powstałej w poprzednim okresie infrastruktury społecznej dla dalszego rozwoju. Tworzenie nowej. Działania nakierowane na dzieci, młodzież i seniorów.
- Cel 6. Dalszy rozwój infrastruktury technicznej. Poszukiwanie rozwiązań sprzyjających ekologii i oszczędności.

3. Kierunki rozwoju

3.1. Obszary problemowe

Wnioski wyciągnięte z przeprowadzonej diagnozy i badań ankietowych oraz wyniki prac realizowanych podczas spotkań sołeckich i z organizacjami pozarządowymi umożliwiły określenie słabych stron i zagrożeń gminy i tym samym na zdiagnozowanie obszarów problemowych. Szczegółowego podziału problemów dokonano w podziale na cztery sfery:

- 1: Gospodarka lokalna, komunikacja i środowisko przyrodnicze,
- 2: Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura,
- 3: Kapitał ludzki i społeczny,
- 4. Dziedzictwo, turystyka i oferta czasu wolnego.

Niżej opisane problemy, w wielu wypadkach spowodowane przenikaniem się niedostatków powyższych sfer problemowych stanowią istotną przeszkodę w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, nie tylko przyczyniając się do jego spowolnienia, lecz również przynosząc niesatysfakcjonujące rezultaty. Przyczyny ich powstawania należy szukać w rozbieżnościach pomiędzy stanem obecnym, a stanem przez gminę pożądanym. Odpowiednio skoordynowane działania, będące odpowiedzią na zdiagnozowane problemy pozwolą w

perspektywie najbliższych 10 lat zmniejszyć znacząco dystans jaki ciągle jeszcze dzieli gminę Pałecznicza i obszary państw unijnych o porównywalnym potencjale.

3.1.1. Problem główny

NIEWYSTARCZAJĄCY POZIOM ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY PAŁECZNICA

3.1.2. Problemy szczegółowe

Sfera: Gospodarka lokalna, komunikacja i środowisko przyrodnicze,

Problem 1:

Niski poziom przedsiębiorczości

- 1.1. Niewystarczające wykorzystanie potencjału gospodarczego związanego z rolnictwem
- 1.2. Brak grup producenckich, których- spowodowany synergią działań- zwiększony potencjał pozwolił by skutecznie konkurować na rynku lokalnym, krajowym i międzynarodowym
- 1.3. Brak zidentyfikowanego produktu lokalnego (zarówno żywnościowego, jak i kulturowego) i jego promocji
- 1.4. Mało atrakcyjna oferta turystyczna gminy związana m. in. z niedostatecznie rozwiniętym sektorem usług gastronomiczno-hotelarskich oraz niskim zagospodarowaniem turystycznym gminy i jej zasobów kulturowych
- 1.5. Zbyt mała skala promocji gminy
- 1.6. Wysoki poziom bezrobocia (uwzględniając bezrobocie ukryte wynikający w szczególności z małej liczby przedsiębiorstw oferujących miejsca pracy

Sfera: Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura

Problem 2:

Nadal wymagająca poprawy infrastruktura techniczna

- 2.1. Niezadowalający stan techniczny infrastruktury drogowej
- 2.2. Niedobór chodników i ścieżek pieszo-rowerowych
- 2.3. Miejscowy brak i nieefektywne oświetlenie dróg
- 2.4. Wymagająca poprawy gospodarka ściekowa
- 2.5 Ograniczony dostęp do Internetu szerokopasmowego
- 2.6. Brak infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
- 2.7. Rezerwy w wykorzystaniu efektywności energetycznej obiektów na terenie gminy i wykorzystania odnawialnych źródeł energii

Sfera: Kapitał ludzki i społeczny

Problem 3:

Poziom jakości życia mieszkańców wymagający dalszej poprawy

- 3.1. Duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej
- 3.2. Niedostosowana do potrzeb niektórych miejscowości infrastruktura społeczna: edukacyjna, sportowa i środowiskowa (świetlice wiejskie) Wysoki stopień biurokracji pomocy społecznej
- 3.3. Zbyt mała liczba dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz sportowych dla dzieci i młodzieży
- 3.4. Niewystarczające zróżnicowanie oferty spędzenia wolnego czasu dla różnych grup wiekowych z wykorzystaniem obiektów sportowych i świetlic wiejskich
- 3.5. Niewystarczający system komunikacji społecznej i informacji
- 3.6. Ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej
- 3.7. Niewystarczająca liczba programów profilaktyki zdrowia

Problem 4:

Brak wykorzystania atrakcji turystycznych i potencjału kulturowego do aktywizacji społecznej, gospodarczej i kulturalnej mieszkańców – szczególnie młodzieży

- 4.1. Trudności w adaptacji na cele turystyczne i kulturalne zabytków regionu i zbyt mała ich promocja
- 4.2. Brak pensjonatów, gospodarstw agroturystycznych, wiosek tematycznych
- 4.3. Niewielka liczba szlaków turystycznych i niedostateczne wykorzystanie istniejących
- 4.4. Niedostosowana do potrzeb niektórych miejscowości infrastruktura społeczna: szczególnie sportowa i środowiskowa (świetlice wiejskie)
- 4.5. Zbyt mała liczba dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz sportowych dla dzieci i młodzieży
- 4.6. Niewystarczające zróżnicowanie oferty spędzenia wolnego czasu dla różnych grup wiekowych z wykorzystaniem obiektów sportowych, domów ludowych, remiz i świetlic wiejskich

3.2. Cele rozwoju gminy

W strategii wyznaczono następujące cele strategiczne na lata 2015-2023:

- Cel 1. Wydajne i wysokodochodowe rolnictwo, przetwórstwo i hodowla.
- Cel 2. Dobrze rozwinięta przedsiębiorczość, handel (targowiska), usługi, tradycyjne rzemiosło.
- Cel 3. Wzmocnienie infrastruktury sportu i rekreacji skierowanej do mieszkańców i turystów.
- Cel 4. Rozwinięta infrastruktura turystyczna i skuteczne zarządzanie zasobami kulturowymi gminy w zakresie rozwoju turystyki. Wzmocnienie istniejących szlaków i powstanie nowych.
- Cel 5. Wykorzystanie powstałej w poprzednim okresie infrastruktury społecznej dla dalszego rozwoju. Tworzenie nowej. Działania nakierowane na dzieci, młodzież i seniorów.
- Cel 6. Dalszy rozwój infrastruktury technicznej. Poszukiwanie rozwiązań sprzyjających ekologii i oszczędności.

3.2.1. Cel główny

Zrównoważony rozwój społeczno- gospodarczy Gminy Pałecznicza w celu pełnej realizacji Wizji i Misji.

3.2.2. Cele szczegółowe (strategiczne)

Sfera: Gospodarka lokalna, komunikacja i środowisko przyrodnicze,

Cel 1:

Wydajne i wysokochodowe rolnictwo, przetwórstwo i hodowla

Zadania

- 1.1. Wspieranie tworzenia grup producenckich
- 1.2. Wspomaganie rozwoju gospodarstw specjalistycznych i ekologicznych
- 1.3. Tworzenie miejsc (fizyczne i wirtualne) sprzedaży produktów rolnych i przetworów
- 1.4. Zwiększenie skali promocji lokalnych produktów rolniczych
- 1.5. Wewnętrzne działania promocyjne i edukacyjne w ramach jednostek urzędu
- 1.6. Wspieranie przetwórstwa rolno-spożywczego
- 1.7. Wspieranie powiększania arealu przez małe gospodarstwa
- 1.8. Wspieranie modernizacji gospodarstw
- 1.9. Promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich poprzez szkolenia i przekazywanie informacji na temat nowych uregulowań prawnych.

Konkretne działania dotyczące celu 1 -Wydajne i wysokodochodowe rolnictwo, przetwórstwo i hodowla- i zadań do niego przypisanych

- Pomoc gminy w tworzeniu silnych gospodarstw towarowych i grup producenckich
- Upowszechnianie ekologicznych i specjalistycznych metod produkcji
- Stworzenie targowiska i giełdy rolnej
- Zainicjowanie przez Gminę zakupu i przeznaczenia do użytku indywidualnych rolników kompletnych linii technologicznych do produkcji przetworów z owoców i warzyw lub przetworów mięsnych
- Stworzenie systemu zachęt dla przedsiębiorców branży rolnej i inwestorów
- Wspieranie różnicowania działalności rolniczej poprzez popularyzację marek lokalnych, wsparcie przetwórstwa rolno-spożywczego, zwłaszcza ekologicznej żywności
- Wewnętrzne działania promocyjne i edukacyjne w ramach jednostek urzędu
- Wsparcie działalności handlowej gospodarstw rolnych poprzez budowę targowiska gminnego
- Stworzenie podstrony na stronie urzędu gminy dla promocji lokalnych produktów rolniczych i przetworów

Mimo trudności na jakie napotyka rolnictwo, szczególnie w gminach, w których średni areał gospodarstwa jest niewielki, produkcja nastawiona na dobrej jakości i ekologiczne produkty ma szansę na rozwój. Szczególnie jeżeli gmina jest w stanie pomóc tworząc odpowiednie warunki np.: dzięki stworzeniu i rozreklamowaniu go wszystkimi dostępnymi kanałami, w tym elektronicznymi. Kolejną ważną inicjatywą władz Gminy Pałecznicza może być zakup i udostępnienie rolnikom linii technologicznych do przetwarzania żywności. Będą one służyły produkcji krótkich serii przetworów (soki, przeciera, dipy etc), z których być może powstanie kilka produktów lokalnych typu Pałeczniczy Sok Pietruszkowy skutecznie krew oczyszczający. Działania te z jednej strony wychodzą naprzeciw zmianom w prawie umożliwiającym sprzedaż rolnikom wytworzonej żywności i jej przetworów, z drugiej umożliwi specjalizację produkcji i niejako wymusi modernizację gospodarstw. Szansą jest ekologiczność produkowanych przetworów, generująca większą pracochłonność, ale pozwalająca konkurować z żywnością „marketową”, za wyższą cenę oferując wyższą jakość i pewność pochodzenia.

Z uwagi na silną grupę producencką żywca wieprzowego interesujące i mające sens ekonomiczny (do sprawdzenia) wydaje się zakup linii do produkcji wędlin. Uzupełni to ofertę oferowanych na targowisku i w wypadku dobrej jakości gwarantowanej doświadczeniem hodowców pozwoli przyciągnąć do gminy większą ilość potencjalnych nabywców. Z czasem również może to zaowocować uczynieniem z wędlin pałeczniczych wiodącego produktu żywnościowego oferowanego przez internetową giełdę spożywczą jaka powstanie prawdopodobnie w Pałeczniczy.

Sfera: Gospodarka lokalna, komunikacja i środowisko przyrodnicze,

Sfera: Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura

Sfera: Turystyka i oferta czasu wolnego

Cel 2:

Dobrze rozwinięta przedsiębiorczość, handel (targowiska), usługi, tradycyjne rzemiosło.

Zadania

- 2.1. Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców, w tym w zakresie zakładania pozarolniczej działalności gospodarczej oraz rozwoju działalności rolniczej
- 2.2. Pełne wykorzystanie potencjału gospodarczego produktów żywnościowych
- 2.3. Rozwój oferty turystycznej i rekreacyjnej, w tym agroturystyki
- 2.4. Zwiększenie skali promocji gminy i jej zasobów
- 2.5. Identyfikacja i promocja produktów i symboli lokalnych
- 2.6. Wspieranie różnicowania działalności rolniczej poprzez popularyzację marek lokalnych, wsparcie przetwórstwa rolno-spożywczego, zwłaszcza ekologicznej żywności
- 2.7. Większe zaangażowanie samorządu lokalnego w tworzenie warunków do podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej, w tym poprzez tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości oraz przestrzeni targowej
- 2.8. Budowa i promocja wizerunku gminy, w tym lokalnych terenów inwestycyjnych, zasobów turystyczno-rekreacyjnych
- 2.9. Stworzenie systemu zachęt dla przedsiębiorców i inwestorów

Konkretne działania dotyczące celu 2- Dobrze rozwinięta przedsiębiorczość, handel (targowiska), usługi, tradycyjne rzemiosło- i zadań do niego przypisanych

- Stworzenie Targowiska gminnego na terenie SKR Pałecznicza
- Tworzenie przez Gminę, a następnie sprzedaż w ręce mieszkańców wyspecjalizowanych, dochodowych spółek dedykowanych w celu aktywizacji społeczeństwa
- Zainicjowanie przez Gminę zakupu i przeznaczenia do użytku dla małych grup producenckich kompletnych linii technologicznych do produkcji przetworów z owoców i warzyw lub przetworów mięsnych
- Opracowanie i wdrożenie strategii promocji produktów i symboli lokalnych
- Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości
- Pomoc przy odtwarzaniu lokalnej tradycji rzemieślniczej lub drobnej produkcji (kuźnia, młyn, dewocjonalia etc.)
- Tworzenie oraz wzmacnianie potencjału podmiotów ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych zajmujących się tworzeniem lokalnych marek lub rzemiosłem
- Stymulowanie rozwoju usług związanych z tradycyjnym ich pojmowaniem (fryzjer, krawcowa), lub związanych z odbudową tradycji rzemieślniczych lub nowych usług związanych ze szlakami (noclegi w gospodarstwach agroturystycznych, lokalne produkty spożywcze związane z obsługą pielgrzymów, czy turystów- lody, ciasta, ciastka etc.).
- Pomoc dla podmiotów gospodarczych i społecznych oraz rolników w zakresie aplikowania o środki na rozwój.

Umieszczenie pomysłu kompletnych linii do przetwarzania żywności w celu pierwszym i drugim nie jest błędem, jako że będą one służyły zarówno rolnikom sprzedającym w ramach nowych uregulowań prawnych swoje produkty i przetwory, jak przedsiębiorcom, którzy będą chcieli założyć działalność w ramach różnicowania działalności nierolniczej na terenie gminy. Tacy przedsiębiorcy lub grupy producenckie będą mogły oferować większe serie powtarzalnych produktów lub np.: sezonowo zmieniać oferowane produkty.

Możliwe, że w celu pomocy dla przedsiębiorców np.: w zakresie pomocy przy uzyskiwaniu kredytów, czy przygotowaniu wniosków o dofinansowania z programów pomocy dla przedsiębiorców czy grup producenckich, konieczne będzie powołanie do życia wyspecjalizowanej Agencji Rozwoju Lokalnego.

Alternatywą dla tego działania jest, będące autorskim pomysłem władz gminy tworzenie wyspecjalizowanych, dedykowanych spółek o sprecyzowanym profilu, które po okrzepnięciu sprzedawane będą inwestorom z gminy lub spoza jej terenu. Dzięki temu ograniczone zostanie do minimum ryzyko związane z tworzeniem nowych podmiotów gospodarczych, a ocena sensowności ekonomicznej tworzonej spółki przeprowadzona z poziomu gminy będzie oparta na pełnej i opartej na pełnych dostępnych danych, analizie potrzeb rynku lokalnego

W ramach osi 8 i 9 RPO możliwe będzie wsparcie na:

- aktywizację zawodową, wsparcie na zakładanie działalności gospodarczej (dotacje, IF), adaptacja do zmian
- • na rzecz łączenia życia zawodowego z prywatnym
- aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem

Sfera: Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura

Sfera: Turystyka i oferta czasu wolnego

Cel 3:

Wzmocnienie infrastruktury sportu, rekreacji i kultury skierowanej do mieszkańców i turystów.

Zadania

- 3.1. Realizacja programów zapewniających alternatywne formy spędzania wolnego czasu i edukacji permanentnej
- 3.2. Rozwój infrastruktury drogowej, w tym ścieżek rowerowych
- 3.3. Budowa boiska z bieżnią lekkoatletyczną
- 3.4. Promocja toru quadowo- crossowego ExtremeLand w Lelowicach i wykorzystanie go dla działań niekomercyjnych np.: rowery ekstremalne
- 3.5. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej o brakujące obiekty sportowe i rekreacyjne np.: wykorzystanie któregoś z nielicznych zbiorników wodnych
- 3.6. Wspieranie inicjatyw prywatnych w dziedzinie sportu, turystyki i kultury
- 3.7. Promocja działań prozdrowotnych związanych ze sportem
- 3.8. Promocja nowych form aktywności fizycznej
- 3.9. Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne terenów atrakcyjnych przyrodniczo i kulturowo

Konkretne działania dotyczące celu 3- Wzmocnienie infrastruktury sportu, rekreacji i kultury skierowanej do mieszkańców i turystów- i zadań do niego przypisanych

- Stworzenie nowych wydarzeń sportowych angażujących wszystkie grupy wiekowe, biegi, zawody rodzinne, tai-chi, zawody oldbojów etc.
- Nawiązanie współpracy z możliwie dużą ilością szkół z państw europejskich w ramach programu Erasmus + i niezależnie od programu
- Budowa i promocja wizerunku gminy, w tym lokalnych terenów inwestycyjnych, zasobów turystyczno-rekreacyjnych w celu stworzenia np.: toru do ekstremalnej jazdy na rowerze
- Budowa boiska z bieżnią lekkoatletyczną
- Budowa całorocznego lodowiska z taflą z tworzywa sztucznego .
- Przebudowa Sali gimnastycznej w halę sportową.
- Budowa obok hali ścianki wspinaczkowej.
- Stworzenie w Pałecznicy pierwszego w Polsce (i prawdopodobnie jedyne w Europie), CSNiZ Centrum Sportów Nietypowych i Zaskakujących.
- Działania łączące sport i kulturę w postaci biegów lub wyścigów rowerowych związanych z historią Polski lub regionu.

„Sport jest demokratyczny i sprawiedliwy. Jest zaprzeczeniem fałszu, przemocy i hipokryzji. Jest aktem dzielności i poświęcenia”. Bohdan Tomaszewski.

Wychowanie przez sport, kształtowanie charakteru, ale i tężyzna fizyczna, o którą w młodym pokoleniu coraz trudniej winna być przedmiotem uwagi władz gminnych. Jest to inwestycja, która zwróci się na pewno, dzięki poprawie zdrowia mieszkańców”.

Infrastruktura sportowa może być elementem zarówno poprawy tężyzny fizycznej mieszkańców, jak i elementem przyciągającym na teren gminy turystów. Zaproponowanie wydarzeń sportowych integrujących różne pokolenia, bądź związanych z wydarzeniami historycznymi i np.: Szlakami pozwoli na . Ta ich wartości.

Sporty oryginalne, jakich jedynym w Polsce centrum stanie się Pałecznica mają niewątpliwy walor przyciągający i pozwolą zaangażować całą powstałą i powstającą infrastrukturę sportową i kulturalną. Działania oparte o ten pomysł mogą stać się motorem napędowym działań wykorzystujących turystykę i przemysł kultury do rozwoju obszaru i mają bardzo duży walor promocyjny dla gminy.

Powstała infrastruktura sportowa (i turystyczna) generowała będzie nowe miejsca pracy i stanie się źródłem przychodów umożliwiając jej bezproblemowe utrzymanie i rozwój.

Sfera: Kapitał ludzki i społeczny

Sfera: Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura

Sfera: Turystyka i oferta czasu wolnego

Cel 4:

Rozwinięta infrastruktura turystyczna i skuteczne zarządzanie zasobami kulturowymi gminy w zakresie rozwoju turystyki. Wzmocnienie istniejących szlaków i powstanie nowych.

Zadania

- 4.1. Rozwój infrastruktury ścieżek pieszo- rowerowych
- 4.2. Rozwój istniejących szlaków turystycznych
- 4.3. Wspieranie podmiotów prywatnych inwestujących w sferze turystyki
- 4.4. Wspieranie podmiotów społecznych zajmujących się sferą kultury i turystyki
- 4.5. Rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej
- 4.6. Opracowanie planów rozwoju turystyki w tym Strategii rozwoju turystyki
- 4.7. Rozwój turystyki kulturowej
- 4.8. Wspieranie agroturystyki
- 4.9. Współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie budowy infrastruktury turystycznej

Konkretne działania dotyczące celu 4 Rozwinięta infrastruktura turystyczna i skuteczne zarządzanie zasobami kulturowymi gminy w zakresie rozwoju turystyki. Wzmocnienie istniejących szlaków i powstanie nowych i zadań do niego przypisanych

- Inwentaryzacja i monitoring zasobów przyrodniczych i kulturowych gminy
- Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne terenów zalesionych i atrakcyjnych przyrodniczo i kulturowo (plany zagospodarowania lub odnowy Sudołka, Winiar etc.)
- Rozwój agroturystyki przez zachęty i szkolenia dla rolników chcących otworzyć tego typu działalność
- Renowacja, modernizacja i adaptacja na cele kultury i turystyki obiektów zabytkowych oraz obiektów użyteczności publicznej
- Zachowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego poprzez pomoc w rewitalizacji dworu w Nadzowie
- Uwzględnienie budowy ścieżek rowerowych w planach przebudowy dróg gminnych i poza drogami
- Przedłużenie linii aglomeracyjnych i podmiejskich Krakowa przynajmniej do Pałeczniczy
- Wytyczenie na terenie gminy dokładnego przebiegu głównych i alternatywnych ścieżek Szlaku Jagiellońskiego
- Ścisła współpraca z Gminą Skalbmierz w zakresie Szlaku Jakubowego i Jagiellońskiego oraz kultywowania tradycji lokalnych w oparciu o doświadczenia Fundacji Pszczółki

Fragmenty Badania Ruchu Turystycznego W Województwie Małopolskim W 2014 Roku przeprowadzonego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego.

W oparciu o posiadane informacje szacować można, iż liczba turystów w województwie małopolskim wzrosła w roku 2014 o 4,2% w stosunku do roku poprzedniego, co daje 9 mln 790 tysięcy odwiedzających spędzających na obszarze Małopolski co najmniej jedną noc.

Liczba turystów odwiedzających Kraków również systematycznie wzrasta, jednak przyrost ten jest niższy niż w ujęciu ogólnowojejewódzkim.

Jest to zapewne konsekwencja zwiększającego się potencjału atrakcji turystycznych leżących poza stolicą województwa, które z coraz większą siłą przyciągają odwiedzających, co przekłada się na większą dywersyfikację ruchu turystycznego w skali całego województwa.

Osoby odwiedzające Małopolskę w I i III kwartale 2014 roku zostały poproszone w ramach badania ankietowego o wskazanie mocnych stron (atutów) i słabych stron (mankamentów) województwa małopolskiego, jako regionu turystycznego.

Mocne strony Małopolski z punktu widzenia gości i turystów to przede wszystkim bogactwo przyrodnicze (na które wskazało aż 63,5% odwiedzających) duża liczba i unikatowy charakter zabytków (wymieniana przez co trzeciego odwiedzającego) oraz zróżnicowana oferta atrakcji adekwatnych do wszystkich kategorii odwiedzających (chwalona przez 20% respondentów).

Odpowiednio skonstruowana oferta oparta o atrakcje krajobrazowe i wydarzenia kulturalne lub sportowe może spowodować, że gminę będzie odwiedzać coraz więcej turystów, co z kolei pobudzi przedsiębiorczość w dziedzinie usług (agroturystyka, żywność etc.). Ułatwi to również wzmacnianie istniejących szlaków (szczególnie Jakubowego) i tworzenie nowych.

Sfera: Zagospodarowanie przestrzenne i infrastruktura

Sfera: Turystyka i oferta czasu wolnego

Sfera: Kapitał ludzki i społeczny

Cel 5:

Wykorzystanie powstałej w poprzednim okresie infrastruktury społecznej dla dalszego rozwoju. Tworzenie nowej. Działania nakierowane na dzieci, młodzież i seniorów.

Zadania

- 5.1. Podniesienie poziomu usług socjalnych i społecznych
- 5.2. Stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi infrastruktury pomocowej na terenie gminy
- 5.3. Rozwój i poprawa istniejącej infrastruktury społecznej, w tym edukacyjnej (szkolnej i przedszkolnej), sportowej (boiska) i środowiskowej (świetlice wiejskie)
- 5.4. Wzbogacenie i dostosowanie oferty spędzenia wolnego czasu dla różnych grup wiekowych z wykorzystaniem obiektów sportowych, biblioteki i świetlic wiejskich
- 5.5. Poszerzenie oferty dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz sportowych dla dzieci i młodzieży
- 5.6. Poprawa systemu komunikacji społecznej i informacji
- 5.7. Stworzenie warunków sprzyjających zwiększeniu dostępu do lekarzy specjalistów
- 5.8. Zwiększenie liczby organizowanych kampanii zdrowotnych i profilaktycznych
- 5.9. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej i sportowej, w tym rozbudowa obiektów w Pałeczniczy

Konkretne działania dotyczące celu 5- Wykorzystanie powstałej w poprzednim okresie infrastruktury społecznej dla dalszego rozwoju. Tworzenie nowej. Działania nakierowane na dzieci, młodzież i seniorów- i zadań do niego przypisanych

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie Sali koncertowej obok Szkoły muzycznej z wykorzystaniem jej również jako kina i sali widowiskowej (np.: na potrzeby Festiwalu Jagiellońskiego)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie parku nauki wzorowanego na krakowskim Ogrodzie doświadczeń (oczywiście z zachowaniem skali)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie Ośrodka Rehabilitacyjno- Wychowawczego .
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania aktywizujące seniorów np.: „Uniwersytet Tradycji” w celu przekazywania młodym zwyczajów i tradycji oraz integracji międzypokoleniowej.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ .Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym np.: poprzez tworzenie spółdzielni społecznych
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój usług społecznych, opiekuńczych oraz interwencji kryzysowej, z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury i stworzeniem nowej
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie zdolnych uczniów, rozwój kluczowych kompetencji niezbędnych na rynku pracy
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania służące wsparciu łączenia życia zawodowego z prywatnym
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój wychowania przedszkolnego, wspieranie programów typu „Od czwartego roku bez książeczki ani kroku”.

Powodzenie inicjatyw typu. "O finansach ...w bibliotece" czyli szkolenia dla seniorów z terenu Gminy Pałecznicza o tajnikach ekonomii wskazują na silną potrzebę powielania takich działań w przyszłości, może nawet na większą skalę.

Infrastruktura kultury i edukacji umożliwi realizację wielu działań z dziedziny ogólnie pojętej kultury i edukacji umożliwiając włączenie społeczne szczególnie środowisk zagrożonych

Aktywizacja społeczna, rozwój usług społecznych o nią opartych pozwoli odwrócić niekorzystne tendencje w tym zakresie widoczne szczególnie na obszarach wiejskich.

Nie mniej ważne są działania w sferze edukacji zapewniające zniwelowanie różnic w dostępie do kultury i edukacji między terenami wiejskimi a miejskimi.

Stworzenie wielofunkcyjnej sali koncertowej zapewni niczym nieskrępowany dostęp do kultury w każdym, również tym wysokim, wymiarze. Umożliwi też organizację cyklicznych wydarzeń artystycznych opartych np.: o tworzony chór, czy odtworzenie lokalnych tradycji muzycznych czy śpiewaczych. Pozwoli też na projekcje filmowe i organizowanie wydarzeń teatralnych dla mieszkańców i turystów, np.: w ramach Festiwalu Jagiellońskiego

Cel 6:

Dalszy rozwój infrastruktury technicznej. Poszukiwanie rozwiązań sprzyjających ekologii i oszczędności.

Zadania

- 6.1. Budowa systemu monitorowania i zarządzania energią w obiektach gminnych
- 6.2. Budowa i remont dróg gminnych, budowa chodników
- 6.3. Zapewnienie osiągnięcia parametrów dyrektywy ściekowej poprzez rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków
- 6.4. Instalacja kolektorów słonecznych i ogniw fotowoltaicznych w budynkach publicznych i prywatnych (OZE)
- 6.5. Budowa oczyszczalni przyzagrodowych
- 6.6. Stworzenie warunków do rozwoju infrastruktury teleinformatycznej
- 6.7. Termomodernizacja budynków
- 6.8. Gazyfikacja gminy w razie zajścia sprzyjających temu zdarzeń
- 6.9. Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa. Inwentaryzacja i monitoring zasobów przyrodniczych gminy

Konkretne działania dotyczące celu 6- Dalszy rozwój infrastruktury technicznej. Poszukiwanie rozwiązań sprzyjających ekologii i oszczędności- i zadań do niego przypisanych

- Dalsza rozbudowa systemu kanalizacyjnego o nowe oczyszczalnie przyzagrodowe
- Rozwój retencji wody np.: oparty na zbiornikach wody opadowej
- Montaż kolejnych paneli fotowoltaicznych
- Ewentualna gazyfikacja gminy w razie pojawienia się takich możliwości
- Głęboka termomodernizacja kolejnych budynków użyteczności publicznej
- Zachowanie i ochrona bioróżnorodności oraz praca z młodzieżą w tym zakresie (edukacja ekologiczna)
- Regulacja i udrażnianie koryt cieków wodnych oraz rowów odwadniających
- Gospodarka odpadami – budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych
- Budowa chodników, gdy tylko to możliwe jako ciągi pieszo jezdne dla ludzi i rowerów

Związane z celem 6- Dalszy rozwój infrastruktury technicznej. Poszukiwanie rozwiązań sprzyjających ekologii i oszczędności zadania dotyczą zadań związanych z ochroną wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami, ochroną gleb, ochroną powietrza i działaniami edukacyjnymi służącemu dalszemu podnoszeniu świadomości ekologicznej mieszkańców. Zadania te realizowane są przez gminę od 1999 roku z dużym zaangażowaniem i fakt, że te zadania powiązane z ostatnim- 6 celem strategicznym nie ma związku z ich wagą dla gminy i jej mieszkańców, ale z faktem, że standardy w tym zakresie zostały dopracowane i do realizacji działań proekologicznych i związanych z ochroną zasobów naturalnych angażowane są wszystkie komórki gminy i wykorzystywana każda możliwość dofinansowania z WFOŚ czy UE.

W najbliższych latach kontynuowane i rozwijane będą wszystkie dotychczasowe działania proekologiczne (gospodarka ściekowa, fotowoltaika, gospodarka odpadami, odbudowa i rozbudowa sieci dróg), oraz wprowadzane nowe np.: związane z małą retencją opartą o przyzagrodowe zbiorniki wody opadowej.

Podjęte zostaną, zgodnie z przyjętymi dla Małopolski wytycznymi, kroki w kierunku zbadania możliwości stopniowego zastępowania paliw stałych źródłami odnawialnymi lub gazem.

4. Finansowe planowanie przedsięwzięć

Szczegółowe zadania inwestycyjne służące realizacji celów niniejszej strategii zostaną określone w wieloletnim planie finansowym lub innych wieloletnich dokumentach planistycznych corocznie aktualizowanych.

Realizacja tych celów możliwa będzie poprzez wypracowanie konkretnych zadań operacyjnych i działań jakie za nimi pójdą. Katalog zadań jest katalogiem, który zostanie powiększony tylko w wypadku otwarcia zupełnie nowych ścieżek rozwoju gminy np.: związanych z produkcją. Natomiast katalog działań jest katalogiem otwartym, poszerzanym rokrocznie o nowe działania realizujące cele strategiczne i zadania operacyjne.

Zarówno powyższa ich lista, jak również ta będąca wynikiem identyfikacji kolejnych działań poddawane będą corocznej ewaluacji w celu określenia stopnia realizacji ustaleń zawartych w niniejszym dokumencie i monitorowania jako kolejnych elementów realizacji ustaleń strategii.

Planując realizację działań, zarówno o charakterze inwestycyjnym, jak i społecznym, należy wziąć pod uwagę realne możliwości ich wdrożenia, bez szkody dla stabilności i dyscypliny finansowej gminy.

Pomocne w tym będzie określenie potencjalnych źródeł finansowania.

W okresie wdrażania strategii można wykorzystać środki pochodzące z następujących źródeł:

- Środki własne, w tym m. in.:
 - środki samorządowe (gminne, powiatowe, wojewódzkie),
 - środki prywatne innych podmiotów, np. organizacji pozarządowych,

- Środki zewnętrzne, takie jak
 - dotacje i pożyczki krajowe, np. z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - fundusze strukturalne Unii Europejskiej,
 - środki spoza Unii Europejskiej np.: z Funduszy Norweskich
 - kredyty i pożyczki bankowe,

- Środki mieszane- instrumenty finansowe, w tym m.in.:
 - partnerstwo publiczno-prywatne,
 - kombinacja pożyczki z dotacją.
 - emisja obligacji, w tym obligacji przychodowych

W ramach współfinansowania projektów ze środków Unii Europejskiej w okresie programowania 2014-2020 w ramach polityki spójności środki finansowe zostaną przeznaczone na następujące obszary:

- ✓ rozwój i badania naukowe oraz ich komercjalizacja,
- ✓ innowacje,
- ✓ kluczowe połączenia drogowe,
- ✓ rozwój przedsiębiorczości,
- ✓ zielona energia,
- ✓ transport przyjazny środowisku (kolej, transport publiczny),
- ✓ rozwój społeczeństwa informacyjnego i cyfryzację kraju (szerokopasmowy dostęp do Internetu, e-usługi administracji),
- ✓ włączenie społeczne, edukację i aktywizację zawodową.

Szczególne znacznie odgrywać będą środki finansowe przewidziane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego, który w obecnej perspektywie jest programem finansowanym z EFRR i z EFS.

Poniżej dedykowane obszarom wiejskim działania w ramach poszczególnych osi

oś 1 bony na innowacje

oś 2 elektroniczna administracja w: ochronie zdrowia, edukacji, informacji przestrzennej

oś 3 strefy aktywności gospodarczej wsparcie dla MŚP: bony na doradztwo, wsparcie dotacyjne oraz IF dla wdrażania prac B+R

oś 4 rozwój odnawialnych źródeł energii termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, poprawa jakości powietrza

oś 5 infrastruktura wodno-kanalizacyjna, gospodarka odpadami – budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, rozwój retencji wody:

oś 6 zagospodarowanie rekreacyjne i turystyczne otoczenia zbiorników wodnych, zachowanie i ochrona bioróżnorodności, rozwój lokalnych tras turystycznych oraz tras rowerowych

oś 7 rozwój dróg regionalnych i subregionalnych

oś 8 aktywizacja zawodowa, wsparcie na zakładanie działalności gospodarczej (dotacje, IF), adaptacja do zmian, wsparcie na rzecz łączenia życia zawodowego z prywatnym

oś 9 aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, rozwój usług społecznych, opiekuńczych oraz interwencji kryzysowej

oś 10 rozwój wychowania przedszkolnego, wsparcie zdolnych uczniów, rozwój kluczowych kompetencji niezbędnych na rynku pracy, rozwój kształcenia zawodowego (CKZ)

oś 11 odnowa obszarów wiejskich (dotacje, IF)

Ponadto źródłem finansowania projektów mogą być środki zaplanowane w związku z realizacją m.in. Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Znaczące środki dla gmin wiejskich będą także dostępne z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014- 2020, który jest podstawowym instrumentem finansowym do przeprowadzania zmian strukturalnych i inwestycyjnych na terenach wiejskich. Plany związane z rozwojem w obszarze edukacji, sportu i turystyki mogą być finansowane również z innych, w tym pozabudżetowych środków, szczególnie jeżeli chodzi o współpracę stowarzyszeń i fundacji z władzami samorządowymi. Przykładem mogą tu być środki z Europejskiego Obszaru Gospodarczego, funduszy celowych różnych państw, czy środków prywatnych fundacji i funduszy.

Źródłem finansowania mogą też być niskoprocentowane kredyty i inne instrumenty finansowe szczególnie po zmniejszeniu środków UE po roku 2023.

5. Spójność kierunków rozwoju gminy z dokumentami programowymi i planistycznymi

5.1. Dokumenty różnych poziomów powiązane ze strategią

Strategia rozwoju gminy zaplanowana została zgodnie z wytycznymi programowania rozwoju na lata 2014-2023. Strategia zachowuje spójność celów rozwojowych w odniesieniu do dokumentów europejskich, w tym głównie *Strategii Europa 2020* oraz dokumentów krajowych i regionalnych. Zachowuje też powiązania między dokumentami poszczególnych szczebli programowania rozwoju.

W planowaniu rozwoju gminy Pałecznicza uwzględniono nowe elementy charakteryzujące proces rozwoju regionalnego m.in.:

- celowe wydatkowanie funduszy na określone zintegrowane projekty,
- podnoszenie konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,
- koncentracja środków na określonych celach,
- wspieranie rozwoju opartego na lokalnych potencjałach i zasobach,
- włączenie zróżnicowanych form finansowania zadań strategicznych.

Strategia jest dokumentem spójnym z zasadami planowania oraz komplementarnym z innymi dokumentami strategicznymi.

Strategia zachowuje podejście zintegrowane do rozwoju danego obszaru, przestrzeni, miejsca i koncentrację na wspieraniu działań, zmierzających do wzmocnienia i wykorzystania wewnętrznych potencjałów rozwoju.

Celem strategicznym ujętym w strategii jest: zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy gminy Pałecznicza. Jego osiągnięcie będzie możliwe poprzez realizację czterech celów szczegółowych.

Przyjęte kierunki i cele rozwojowe są zgodne z celami określonymi w dokumentach strategicznych obowiązujących na następujących poziomach:

- wspólnotowym,
- krajowym,
- regionalnym,
- powiatowym,
- gminnym.

Konieczność tworzenia gminnych dokumentów planistycznych o charakterze strategicznym nie wynika wprost z przepisów prawa. Znowelizowana w 2013 r. ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, tworząca podstawy prawne do przygotowania przez ówczesne Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zasad wdrażania programów Unii Europejskiej na lata 2014-2020, wśród dokumentów strategicznych opracowywanych przez j.s.t. wymienia jedynie strategie rozwoju województw oraz strategie ponadregionalne. Katalog ten pozostawia jednak otwarty, a wśród podmiotów odpowiedzialnych za prowadzenie polityki rozwoju wymienia samorząd gminny.

Ugruntowana praktyka prowadzenia polityki rozwoju na szczeblu gminnym realizowana jest najczęściej w postaci tworzenia gminnych strategii rozwoju. Zasady lokalnej polityki rozwoju powinny jednak uwzględniać wytyczne w zakresie prowadzenia polityki rozwoju na wyższych szczeblach. Poczynając od dokumentów na szczeblu Unii Europejskiej, w szczególności uwzględniając zasady Europejskiej Polityki Spójności, poprzez strategiczne dokumenty krajowe, przygotowywane przede wszystkim przez administrację rządową i wojewódzkiej i subregionalnej strategii rozwoju, opracowywanych przez samorząd województwa, a kończąc na strategiach lokalnych.

Nadrzędne dokumenty strategiczne

Fundamentalne wytyczne dotyczące polityki rozwoju płyną z nadrzędnych dokumentów europejskich, określających zasady Europejskiej Polityki Spójności. Ważna jest też sama filozofia redystrybucji środków europejskich, która w ostatnich latach uległa przeorientowaniu z funkcji wyrównawczej na wzmacnianie konkurencyjności obszarów silnych i lepsze wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych.

Nadrzędne dokumenty strategiczne europejskie

Strategia Europa 2020 jest długookresowym programem Unii Europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

Strategia Europa 2020 oparta została na trzech priorytetach:

1. Rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach,
2. Promocji gospodarki oszczędzającej zasoby, zielonej i konkurencyjnej,
3. Sprzyjaniu gospodarce o wysokim zatrudnieniu, sprzyjającej spójności społecznej i terytorialnej.

W celu realizacji priorytetów zdefiniowano siedem inicjatyw przewodnich stanowiących instrumenty realizacji celów Strategii Europa 2020. Niniejszy dokument jest zgodny z następującymi inicjatywami:

- Europa efektywnie korzystająca z zasobów – to działania na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów oraz transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej w większym stopniu wykorzystującej potencjał, jaki dają odnawialne źródła energii
- Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia – to działania na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli

poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania podaży do popytu na rynku pracy

- Europejski program walki z ubóstwem – to działania na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym

Agenda Terytorialna Unii Europejskiej 2020 jest dokumentem, który ma się przyczynić do trwałego wzrostu gospodarczego oraz tworzenia miejsc pracy, jak również do społecznie i ekologicznie zrównoważonego rozwoju poprzez wzmocnienie spójności terytorialnej Europy. Celem jej jest wzmocnienie globalnej konkurencyjności i zrównoważenie wszystkich regionów Europy poprzez zidentyfikowanie i zmobilizowanie ich terytorialnych potencjałów. Służyć temu ma wspieranie policentrycznego rozwoju terytorialnego UE, szczególnie w nowych krajach członkowskich UE.

Fundamentem Agendy Terytorialnej UE są trzy główne cele, z którymi zgodność wykazuje niniejszy dokumenty:

- Rozwój zrównoważonego i policentrycznego systemu miast oraz nowych partnerstw pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi (np.: KOM)
- Zapewnienie równego dostępu do infrastruktury i wiedzy (wyrównanie różnic między obszarami miejskimi a wiejskimi)
- Zrównoważony rozwój, rozsądne zarządzanie oraz ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.

Nadrzędne dokumenty strategiczne szczebla krajowego

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju.

Wizja zapisana w strategii zakłada, że w roku 2030 polska gospodarka stanie się gospodarką konkurencyjną i innowacyjną. W osiągnięciu takiego stanu ma pomóc realizacja jedenastu celów strategicznych określonych w dokumencie.

Niniejszy dokument wykazuje szczególną spójność z następującymi celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju:

- Cel 6 Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”
- Cel 7 Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska
- Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. Wizja zapisana w dokumencie zakłada, że Polska w 2030 roku będzie krajem o ugruntowanych warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju, dobrze zagospodarowanym, sprawnie zarządzanym i bezpiecznym. Celem strategicznym polityki przestrzennego zagospodarowania

kraju jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie. Jednym z celów operacyjnych, które pozwalają urzeczywistnić realizację wizji KPZK jest Cel 2 Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, co jest w zgodzie z filozofią Strategii Rozwoju Pałecznicy.

Głównym dokumentem szczebla krajowego, wskazującym strategiczne zadania państwa w horyzoncie czasowym spójnym z dokumentami europejskimi, tym samym oddającym priorytety rozdziału funduszy europejskich na lata 2014-2020 jest średniookresowa **Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK)**. Dokument ten, przyjęty 25 września 2012 r. wpisuje się w nowy system strategicznego zarządzania rozwojem kraju poprzez uwzględnienie wytycznych odnośnie głównych kierunków rozwoju, płynących z długookresowej strategii rozwoju kraju **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności**. Podstawowe priorytety SRK, koncentrujące główne działania i wyznaczające kierunki interwencji, mające na celu przyspieszenie procesów rozwojowych to (1) sprawne i efektywne państwo, (2) konkurencyjna gospodarka, (3) spójność społeczna i terytorialna. W kontekście programowania polityki rozwoju na szczeblach niższych ważne jest, że SRK stanowi odniesienie dla dokumentów przygotowywanych na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020 – umowy partnerstwa i programów operacyjnych.

Strategie Zintegrowane

Dopełnieniem i swoistym narzędziem realizacji priorytetów określonych przez SRK jest 9 strategii zintegrowanych, których zadaniem jest rozwinięcie działań SRK i uszczegółowienie reform w niej określonych. Z punktu widzenia lokalnej polityki rozwoju kluczowe miejsce zajmuje dokument **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie**. Zgodnie z przedstawionym w nim, nowym paradygmatem rozwoju regionalnego, w proces planowania strategicznego należy włączyć następujące wytyczne:

- wykorzystywanie zasobów endogenicznych regionów (uniezależnianie się od transferów zewnętrznych),
- tworzenie polityk wieloletnich i zdecentralizowanych w przeciwieństwie do dotychczasowych dotacji jednorazowo przeznaczanych na działania krótkoterminowe,
- finansowanie inwestycji wyselekcjonowanych (jako tych działań, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i powodują jego dyfuzję),
- wieloszczeblowe zarządzanie polityką regionalną – zaangażowanie wielu partnerów przez władze regionalne,
- zróżnicowane podejście do różnych typów regionów – wykorzystywanie specjalizacji regionalnych i subregionalnych oraz reagowanie na specyficzne bariery rozwojowe.

Wytyczne te zostały sformułowane przede wszystkim w celu wzmocnienia procesu programowania polityki rozwoju na szczeblu wojewódzkim. Jednak myśl zawarta w powyższych uwagach może stanowić ważną wskazówkę podczas programowania polityki rozwoju na szczeblu powiatowym i gminnym. Ponadto zgodnie z rekomendacjami KSRR, w procesie zarządzania strategiami

rozwoju postuluje się tworzenie i utrwalanie szerokich partnerstw między instytucjami publicznymi i społeczeństwa obywatelskiego tak, by zapewnić skuteczny i wielopoziomowy system zarządzania polityką rozwoju.

Celem strategicznym KSRR jest efektywne wykorzystanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwojowych kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Niniejszy dokument wpisuje się w następujące cele strategiczne i operacyjne:

- Cel 1 Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów – 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw
- Cel 2 Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych – 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe, 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze

Spośród pozostałych strategii zintegrowanych szczególnie ważne dla lokalnej polityki rozwoju jest uwzględnienie wytycznych płynących z tych strategii, które w istotnym stopniu dotyczą obszarów związanych z zakresem zadań własnych JST. Wśród najważniejszych strategii, z punktu widzenia możliwości rozwojowych i aspiracji wspólnoty samorządowej Pałeczniczy, należy wymienić następujące dokumenty:

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki. „Dynamiczna Polska 2020” – dokument przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki i uchwalony 15 stycznia 2013 r. – szczególnie w zakresie działań zmierzających do realizacji takich celów jak: dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do

potrzeb innowacyjnej gospodarki, stymulowania innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy oraz wspieranie napływu innowacyjnych i odpowiedzialnych inwestycji;

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 – dokument przygotowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i uchwalony 26 marca 2013 r. – szczególnie w działaniach zmierzających do wzmocnienia partycypacji obywatelskiej w procesie kreowania lokalnej polityki rozwoju, wzmacniania wzajemnego zaufania obywateli oraz zaufania obywateli do instytucji i organów państwa), a także wzmacniania gotowości mieszkańców do działania na rzecz społeczności lokalnej. Ważnym komponentem jest wspieranie edukacji.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – dokument przygotowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej i uchwalony 18 czerwca 2013 r. – szczególnie w zakresie działań na rzecz wzrostu poziomu zatrudnienia mieszkańców, wydłużenia aktywności zawodowej osób starszych, przeciwdziałaniu procesom wykluczenia społecznego oraz kreowania polityki edukacyjnej zmierzającej do podniesienia poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 Aktywne społeczeństwo Konkurencyjna gospodarka Sprawne państwo ma charakter średniookresowy. Jej głównym celem jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.

Strategia rozwoju Pałecznicy wpisuje się w dwa obszary strategiczne i odpowiadające im następujące cele strategii:

- Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka – Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki, Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego, Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

- Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna – Cel III.1. Integracja społeczna, Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego

Najważniejszym dokumentem określającym zasady polityki rozwoju na szczeblu regionalnym jest **Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 (SRWM)**. Zapisy dokumentu postulują koncentrację środków na precyzyjnie zdefiniowanych priorytetach, operacjonalizację i parametryzację działań strategicznych, przejrzysty podział zadań i odpowiedzialności za poszczególne obszary polityki rozwoju, prowadzący jednak do mobilizacji zasobów wielu aktorów społecznych.

Struktura SRWM obejmuje 7 głównych obszarów polityki rozwoju województwa, a także kierunki i sposoby działania w tych obszarach. Dla każdego z obszarów interwencji sformułowano cel strategiczny, stanowiący opis pożądanego kierunku zmian w perspektywie do 2020 roku. Każdy z celów strategicznych w ramach obszarów realizowany jest poprzez wyodrębnione kierunki polityki rozwoju, złożone z katalogu działań priorytetowych. W odniesieniu do poszczególnych kierunków polityki sformułowana została strategia postępowania, określająca pożądaną stan docelowy, a także określająca czynniki sprzyjające i ograniczające możliwość osiągnięcia zmiany będącej pochodną realizacji celu strategicznego. Na poniższym schemacie zobrazowano strukturę dokumentu:

Rekomendacje dotyczące programowania lokalnej polityki rozwoju można odnaleźć w SRWM w ramach obszaru: **Rozwój miast i terenów wiejskich**. Wśród kierunków polityki rozwoju w tym obszarze zwrócono uwagę na

potrzebę integracji przestrzennej na poziomie lokalnym i zapewnienie powiązań lokalnych w obrębie obszarów wiejskich, dla których centrami są małe i średnie miasta, docelowo zapewniające jednolity standard dostępności podstawowych usług i dóbr publicznych. Umocnienie pozycji małych i średnich ośrodków miejskich jako lokalnych centrów gospodarczych i ośrodków usług publicznych, wskazywane jest jako warunek rozwoju okalających je terenów wiejskich. Projektowane działania opierają się na założeniu, że ważnymi elementami decydującymi o atrakcyjności małych miast są zasoby społeczne i kulturowe oraz przestrzeń publiczna.

Wśród kluczowych działań w ramach wspomnianego kierunku przewidziano poprawę dostępności podstawowych usług publicznych w zakresie lokalnej infrastruktury społecznej, o charakterze: edukacyjnym, kulturalnym, rekreacyjnym i sportowym oraz zdrowotnym.

Kolejnym kierunkiem polityki jest rozwój gospodarczy małych i średnich miast oraz terenów wiejskich. Celem działań określonym w ramach tego kierunku jest przede wszystkim przeciwdziałanie narastającym wewnątrzregionalnym różnicowaniom o charakterze gospodarczym. Projektowane przez Zarząd Województwa Małopolskiego działania uwzględniają poniższe założenia:

- w ramach polityki rozwoju miast nie należy ograniczać się do wzmocnienia infrastruktury społecznej i technicznej, lecz wysoki nacisk położyć także na tworzenie ofert zachęcających do lokowania nowych przedsięwzięć, wykorzystanie potencjału istniejących przedsiębiorstw oraz wzmocnienie relacji kapitałowych;
- zapleczem dla wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich są małe i średnie miasta;
- aktywizacja terenów wiejskich warunkowana jest wdrożeniem bardziej efektywnych mechanizmów wsparcia funkcjonowania zarówno rolnictwa, jak i działalności okołorolniczej i pozarolniczej;

- aby zwiększyć partycypację obywatelską w programowaniu polityki rozwoju lokalnego należy określić trwałe ramy współpracy władz lokalnych i regionalnych.

W ramach kluczowych działań odnoszących się do poprawy kondycji gospodarczej małych i średnich miast główny nacisk położony został na rozwój oferty inwestycyjnej jednostek, połączony ze wspieraniem działań lokalnych instytucji rynku pracy na rzecz zwiększenia zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu. Natomiast wśród priorytetów dla obszarów wiejskich wyróżniono wsparcie obszarów rolniczych poprzez wdrożenie instrumentów wsparcia dla rolnictwa ekologicznego oraz marketingu wysokiej jakości produktów lokalnych i regionalnych. Takie działanie wpisuje się w oczekiwanie wzmożonego wykorzystania miejscowych przewag konkurencyjnych. Innym priorytetem aktywizacji obszarów wiejskich jest wspieranie działalności pozarolniczej, szczególnie na terenach atrakcyjnych rezydencjonalnie i turystycznie.

Ostatnim kierunkiem polityki rozwoju w obszarze miast i terenów wiejskich jest funkcjonalne zarządzanie przestrzenią na poziomie lokalnym. Zwraca się tutaj uwagę na podejmowanie działań z uwzględnieniem powiązań funkcjonalnych pomiędzy ośrodkami, ochrony tożsamości lokalnej, a także dbałości o otoczenie. Wśród kierunków interwencji wymienia się rewitalizację obszarów zdegradowanych, ochronę krajobrazu i ładu przestrzennego na obszarach wiejskich, planowanie przestrzenne prowadzone z uwzględnieniem realizacji koncepcji osadnictwa zwarteo, w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto w SRWM w ramach obszaru: „Krakowski Obszar Metropolitalny i inne subregiony” wyróżniono subregion Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (do którego należy Gmina Pałecznicza), jako funkcjonalny obszar integracji przestrzennej o znaczeniu regionalnym, charakteryzujący się dominacją ośrodka centralnego (Kraków), będącego bazą dla procesów gospodarczych,

kulturowych, społecznych i przestrzennych o skali ponadregionalnej. Rozwój Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego w SRWM określono jako jeden z kierunków polityki rozwoju Małopolski. Za główną oś rozwoju dla KOM przyjęto silną pozycję gospodarczą subregionu, atrakcyjne warunki dla rozwoju osadnictwa wokół Krakowa, lokowanie nowoczesnych centrów naukowo-gospodarczych (korzystających z potencjału naukowego Krakowa), rozwój przemysłów czasu wolnego wykorzystujących oryginalne walory przyrodniczo-kulturowe.

W kontekście budowania Strategii Rozwoju Gminy Pałecznicza na lata 2015-2023 szczególne znaczenie przypisać należy tym kierunkom rozwoju, które uwzględniając atrakcyjne położenie i wysoką zewnętrzną dostępność komunikacyjną, prowadzić będą do szybszego rozwoju gospodarczego całego subregionu. Szczególnie ważny w tym kontekście będzie rozwój oferty osadniczej oraz oferty przemysłów czasu wolnego, w oparciu o turystykę kulturową, aktywną, rekreacyjną i specjalistyczną.

Subregionalny Program Rozwoju 2014-2020

Elementem wdrażania Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020 jest przyjęcie indywidualnej ścieżki rozwoju dla pięciu subregionów wchodzących w skład województwa, w ramach tworzonego **Subregionalnego Programu Rozwoju na lata 2014-2020 przyjęty w sierpniu 2015 r.** Jednym z kluczowych obszarów jest Krakowski Obszar Metropolitalny, zajmujący powierzchnię sześciu powiatów: miechowskiego, proszowickiego, bocheńskiego, krakowskiego ziemskiego, wielickiego, myślenickiego oraz miasta Krakowa.

Powyższy dokument jako Kluczowe wyzwania rozwojowe dla KOM wymienia

- wzrost dostępności komunikacyjnej powiatów względem Krakowa;
- rozwój powiatów dzięki dostarczaniu usług dla Krakowa;
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej;
- wzrost atrakcyjności turystycznej (m.in. poprzez rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz produktów turystycznych).

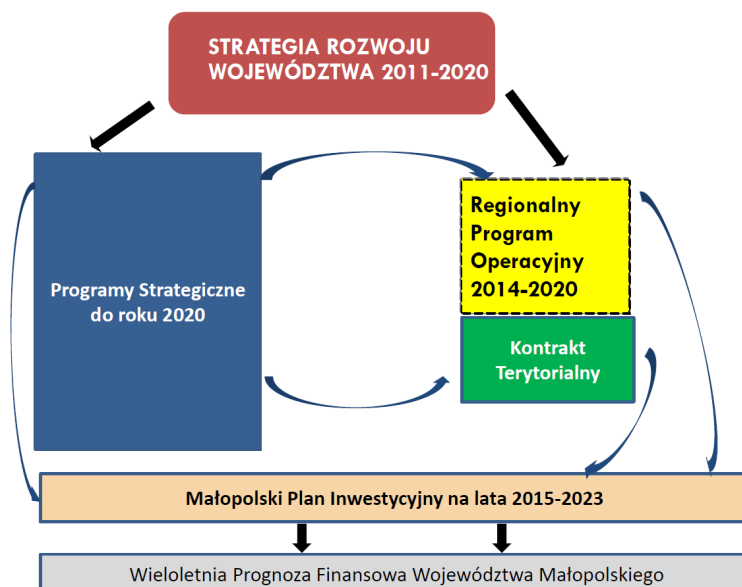
Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2014-2020-
(szczególnie w zakresie dziedziny kluczowej „Przemysły kreatywne i czasu wolnego”)

Małopolski Plan Inwestycyjny na lata 2015-2023 przyjęty we wrześniu 2015 r. zawiera kluczowe ze względu na szanse rozwojowe Gminy Pałecznicza elementy związane z następującymi obszarami:

W ramach obszaru DZIEDZICTWO KULTUROWE I PRZEMYSŁY CZASU WOLNEGO: W ramach projektu „m-MSIT” planuje się stworzenie nowoczesnej platformy cyfrowej, która m.in. ułatwi dostęp do informacji z dziedziny turystyki, zaplanowanie podróży i samodzielne zwiedzanie regionu, przewiduje się poszerzenie i ułatwienie dostępu do cyfrowych zasobów polskiego dziedzictwa kulturowego za pośrednictwem Internetu oraz renowację obiektów na trasie Szlaku Architektury Drewnianej

W ramach obszaru OCHRONA ŚRODOWISKA: dzięki realizacji zadań inwestycyjnych w ramach obszaru utworzona zostanie regionalna sieć tras rowerowych o długości ok. 700 km (w tym trasa EuroVelo 11) .

Również w pozostałych obszarach, np.: Edukacja, Cyfrowa Małopolska, Polityka Społeczne przewidziano wiele projektów, w które zaangażowane będą władze Gminy lub organizacje mające siedzibę na jej obszarze.

PLAN ZARZĄDZANIA STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO 2011-2020, Małopolska 2020 Nieograniczone Możliwości Kraków, sierpień 2015

Plan wymienia kilka dokumentów programowych, przyjętych przez Zarząd lub Sejmik Województwa Małopolskiego.

Najważniejsze - w kontekście realizacji celów Strategii Rozwoju Gminy Pałecznicza 2015-2023 są:

Program Strategiczny Dziedzictwo i Przemysły Czasu Wolnego

Priorytet 1. Wzmocnienie źródeł tożsamości poprzez ochronę zasobów dziedzictwa, jego rewaloryzację, kształtowanie krajobrazu kulturowego, rewitalizację przestrzeni oraz odczytywanie i interpretację znaczeń kulturowych.

- tworzenie i promowanie dobrych praktyk konserwatorskich połączonych z zagospodarowaniem odnowionych obiektów poprzez nadanie im nowych funkcji; studia przypadków projektów łączących odpowiedzialność wobec zabytku z efektywnym modelem biznesowym.

Możliwe obszary działania to między innymi:

6) Domostwa _ Zachowanie zabytkowych obiektów mieszkalnych cennych kamienic, pałaców, dworów, domów, chałup, willi, wymagających przeprowadzenia generalnego remontu (pałace

– 35% zasobu, dwory 40% zasobu). W Wojewódzkim programie opieki nad zabytkami w Małopolsce

na lata 2014- 2017 na liście zabytkowych obiektów, których istnienie jest szczególnie zagrożone, jest 8 pałaców (w Kościelnikach, Krzeszowicach, Książu Wielkim, Pławowicach, Piekarach, Porębie Żegoty, Siarach i Ściborzycach) i 5 dworów (w Biórkowie Wielkim, Czechach, Klimontowie, **Nadzowie** i Raciechowicach). Potrzebne jest wypracowanie systemu zachęt i finansowego wsparcia dla właścicieli zabytkowych obiektów mieszkalnych, którzy podejmować będą prace remontowe swoich własności;

Dwór w Nadzowie może stać się dla Gminy Pałecznicza nie tylko zrewitalizowanym zabytkiem, ale też centrum przemian społecznych i inkubatorem inicjatyw ekonomicznych. Będzie znajdował się na Jagiellońskim Szlaku ProKoPaRa i z racji średniowiecznego rodowodu oraz związków z Bocheńskimi może być ważnym centrum kulturalnym i turystycznym

Wieloletni program współpracy UMWM z organizacjami pozarządowymi na lata 2013-2017 i będące w przygotowaniu Małopolski Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014- 2020 i Małopolski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020.

RPO MAŁOPOLSKA oprócz wielu innych poddziałań zawiera istotne dla Strategii-

Poddziałanie 2.1.2 CYFROWE ZASOBY REGIONALNE/ B – cyfrowe udostępnianie regionalnych zasobów kultury i dziedzictwa regionalnego oraz zasobów wspierających rozwój turystyki.

Poddziałanie 6.1.2 ORGANIZACJA WYDARZEŃ KULTURALNYCH

Poddziałanie 6.1.3 ROZWÓJ INSTYTUCJI KULTURY ORAZ UDOSTĘPNIANIE DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Poddziałanie 6.1.4 LOKALNE TRASY TURYSTYCZNE – SPR

W ramach poddziałania 6.1.4 planuje się realizację przedsięwzięć z zakresu budowy, rozbudowy i promocji szlaków turystycznych i rekreacyjnych w subregionach (w tym tras rowerowych, biegowych, narciarskich tras biegowych itp.). Dodatkowo możliwe będzie wsparcie infrastruktury towarzyszącej, jako niedominujący element szerszego projektu z zakresu tras turystycznych (m.in. miejsca postojowe wyposażone w wiaty zapewniające ochronę przed słońcem i deszczem, stojaki dla rowerów, ławki, stoły, kosze na śmieci, tablice informacyjne z mapą, infokioski, urządzenia rekreacyjnogimnastyczne, parkingi).

Poddziałanie 6.1.5 REGIONALNA SIEĆ TRAS ROWEROWYCH

Działanie 11.2 ODNOWA OBSZARÓW WIEJSKICH

1. przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych z

przeznaczeniem na cele społeczne, obejmujące:

- placówki oferujące wsparcie dzienne dla dzieci i młodzieży (np. żłobki, przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego, szkoły, świetlice, w tym środowiskowe);
- obiekty rekreacyjne (np. ścieżki zdrowia, place zabaw, boiska);
- obiekty infrastruktury kulturalnej (maksymalna kwota kosztów kwalifikowanych projektu w zakresie kultury nie może przekroczyć 2 mln EUR);
- obiekty, w których świadczone są usługi służące aktywizacji społecznej i

zawodowej mieszkańców;

· obiekty wielofunkcyjne, w których łączone są różne funkcje społeczne;

Działanie 11.3 FUNDUSZ REWITALIZACJI I ODNOWY MAŁOPOLSKI

W ramach działania powołany zostanie fundusz, który przy pomocy instrumentów finansowych wspierać będzie projekty odpowiadające zakresowi tematycznemu działań 11.1 oraz 11.2. Zwrotna forma finansowania umożliwi z jednej strony pomoc w zakresie trwałych inwestycji w miastach i na obszarach wiejskich, a z drugiej – ze względu na zwrotny charakter – pozwoli na wielokrotne wykorzystywanie środków RPO.

Działanie ma charakter uzupełniający i wzmacniający wobec interwencji prowadzonej w formie dotacyjnej.

Uzupełnieniem może być:

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2014 – 2020

OŚ PRIORYTETOWA VIII: OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ROZWÓJ ZASOBÓW KULTURY

8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury

Typy projektów

Prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy obiektach i na obszarach zabytkowych i zespołach tych obiektów oraz w ich otoczeniu

Rozbudowa, przebudowa i remont niezabytkowej infrastruktury na cele działalności kulturalnej, edukacji artystycznej, archiwów

Zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym edukacji artystycznej oraz realizacji prac konserwatorskich

Ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków

Wsparcie będą mogły uzyskać również partnerstwa projektowe zawiązane przez uprawnionych beneficjentów

Zgodność z dokumentami na poziomie lokalnym

Strategia Rozwoju Powiatu Proszowickiego na lata 2011-2020

W dokumencie zwraca się uwagę na ważne z punktu widzenia Strategii Rozwoju Gminy Pałecznicza elementy.

Koncentracja działań polegająca na zwiększeniu podaży kapitału i pracy w każdym sektorze działalności gospodarczej w średnim i długim okresie planistycznym powinna zaowocować zahamowaniem migracji wykształconych młodych ludzi.

Podstawową zasadą jest zagwarantowanie wysokiej jakości działań instytucji publicznych, tak aby w centrum wszelkich działań administracji stanął obywatel, zyskując pełnię możliwości realizacji swoich praw i aspiracji zarówno w sferze indywidualnej jak i gospodarczej.

Ze względu na proces starzenia się powiatu proszowickiego uwagę społeczeństwa należy skierować na rozwój placówek opieki paliatywnej o charakterze dziennym oraz całodobowym, hospicjum oraz pozostałych podobnych instytucji.

Działania gospodarcze wymagają koncentracji na czterech głównych filarach:

- infrastrukturze
- edukacji i nauce
- regulacjach gospodarczych
- rozwiązaniach instytucjonalnych oraz organizacyjnych z obszaru rynku pracy.

Efektywna polityka powinna przyczynić się do rozwoju obszarów peryferyjnych. Niezbędnym jej elementem jest poprawa dostępności transportowej i komunikacyjnej.

Na wszystkich szczeblach wskazane jest zwiększenie mobilności nauczycieli i promowanie modelu rozpowszechniania dobrych praktyk.

Ważnym zadaniem jest likwidacja wykluczenia cyfrowego, szczególnie dotyczącego obszarów wiejskich.

Lokalna Strategia Rozwoju dla Lokalnej Grupy Działania „ProKoPaRa” na lata 2015-2023.

Dokument zawiera ważne z punktu widzenia Strategii Rozwoju Gminy Pałecznicza elementy dotyczące wspomagania rolnictwa i przetwórstwa na obszarze LGD oraz wielopłaszczyznowej współpracy czterech gmin Stowarzyszenia ProKoPaRa np.: w zakresie wspólnych projektów związanych z turystyką (Szlaki turystyczne), czy edukacją (współpraca Centrów Kultury i Bibliotek).

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pałecznicza na lata 2014-2020.

Której Misją jest:

- współpraca z osobami potrzebującymi,
- umocnienie w pełnieniu ról społecznych
- eliminacja zagrożeń szansą na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku
- zapobieganie zjawiskom przemocy w środowisku

6. Wdrażanie, monitorowanie i kontrola

Planowanie strategiczne jest procesem ciągłym. Dla zagwarantowania, że postanowienia przyjęte w strategii będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostaną warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania i weryfikacji. Samorząd Gminy Pałecznicza pełni rolę koordynatora i organizatora prac nad realizacją Strategii rozwoju Gminy Pałecznicza.

Organem nadzorującym realizację strategii jest Rada Gminy. Wójt gminy jako organ wykonawczy odpowiedzialny za wykonanie ujętych w niej założeń, będzie przedkładał Radzie Gminy raz na 2 lata sprawozdania z realizacji celu nadrzędnego i celów szczegółowych. Poza funkcją nadzorczą, wyłączną kompetencją Rady Gminy będzie uchwalanie zmian w zapisach strategii.

Strategia powinna być realizowana przez gminę we współpracy z innymi partnerami samorządowymi, gospodarczymi i społecznymi lub poprzez inspirowanie i wspieranie realizacji przedsięwzięć innych jednostek. W głównej mierze strategia będzie wdrażana przez pracowników Urzędu Gminy w Pałeczniczy i jednostek organizacyjnych gminy.

Za monitoring i przygotowanie sprawozdań z realizacji strategii odpowiedzialny będzie Zespół ds. monitorowania strategii, którego skład zostanie ustalony przez Wójta po konsultacji z Radą Gminy.

Dla realizacji zapisów strategii w sposób możliwie efektywny konieczne jest stworzenie systemu monitoringu i nadzoru nad realizacją jego ustaleń. Monitoring będzie polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji w sposób ciągły danych zbieranych od wszystkich realizatorów projektów w ramach strategii, co będzie służyło porównaniu zgodności realizowanych projektów z założeniami strategii.

System taki może być wykorzystywany do modyfikacji Strategii wraz ze zmianami wewnątrz gminy i w jej otoczeniu zewnętrznym, by wykorzystać

szanse i przeciwdziałać zagrożeniom, co wpływa na zwiększenie dynamiki działania gminy, szczególnie w sytuacjach ekstremalnych.

Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji strategii.

Główne cele zastosowania ewaluacji:

- oszacowanie możliwości i ograniczeń,
- usprawnienie zarządzania,
- wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działań
- zwiększenie absorpcji środków z różnych źródeł finansowania projektów
- stałe wzmacnianie efektów realizacji strategii dzięki synergii działań
- poprawianie błędów,
- wsparcie alokacji zasobów finansowych,
- ulepszenie procesu decyzyjnego.

W szczególności zadaniem ewaluacji jest dostarczenie odpowiednim odbiorcom dokładnych ocen stanu wdrożenia strategii w zakresie:

- działania strategii,
- wydajności i trwałości w stosunku do założonych celów,
- wpływu na problemy, do których odnosi się strategia,
- wyciągniętych wniosków w celu poprawy wdrożenia strategii i projektowania nowych dokumentów o charakterze strategicznym,
- identyfikacji dobrych praktyk o potencjalnym szerszym zastosowaniu.

Ewaluacja strategii będzie dokonywana w trakcie prac nad corocznym sprawozdaniem z wdrażania (niezależnie od przygotowywanych w cyklu

dwuletnim sprawozdań wójta na temat realizacji Strategii). Wnioski z ewaluacji i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji strategii.

Biorąc pod uwagę wszystkie aspekty planowanych, wielowymiarowych działań przewidywane są następujące rodzaje ewaluacji pozwalające zachować kontrolę nad procesem od momentu planowania poszczególnych działań, do momentu uzyskania (bądź nie) spodziewanych efektów. Ewaluacja będzie stosowana zarówno do każdego z realizowanych konkretnych działań i projektów z nimi związanych, jak i do oceny realizacji Strategii jako całości

Ewaluacja ex-ante badająca wewnętrzną poprawność (ang. internal validity) przygotowywanego w ramach zadania projektu pozwoli uniknąć błędów na etapie planowania i pozwoli ocenić, czy spodziewane efekty (ekonomiczne, społeczne etc.) usprawiedliwiają wdrożenie projektu do realizacji i jego poprawność konstrukcyjną (ang. construct validity), co pozwoli dobrać odpowiednio wskaźniki, szczególnie w kontekście realizowanych celów.

Wspomniana wyżej ewaluacja on- going (ewaluacja bieżąca/uzupełniająca), umożliwiająca korygowanie interwencji w trakcie jej trwania poprzez wsparcie procesu zarządzania. Można ją stosować w każdym momencie realizacji zadań/projektów jak i całej Strategii. Będzie stosowana w razie potrzeb, jednak na pewno nastąpi po pierwszych czterech latach stosowania Strategii Rozwoju Gminy Pałecznicza (w funkcji ewaluacji mit-term), by wprowadzić na jej podstawie niezbędne korekty umożliwiające płynne przejście z okresu programowania 2014-2020 do kolejnego i działań zmierzających do opracowania nowej strategii z perspektywą 2030 roku.

Do powyższego celu zostanie wykorzystana również ewaluacja końcowa ex-ante, która pozwoli ocenić realizację całej Strategii, jak i działań w zakresie poszczególnych celów, by wykorzystać szczególnie korzystne wartościowe i sprawdzone sposoby postępowania i doświadczenia oraz ograniczyć do

minimum wpływ czynników negatywnych na proces dalszego harmonijnego rozwoju Gminy Pałecznicza.

Szczegółowe narzędzia ewaluacyjne będą każdorazowo dobierane do konkretnych działań i celów ewaluacji oraz usytuowania jej względem badanego procesu i czasu jego trwania.

Gmina Pałecznicza i jej podległe jednostki zrealizowała w latach 1999-2015 kilkadziesiąt projektów związanych z wszystkimi obszarami działalności samorządowej i funkcjonowaniem organizacji pozarządowych, dzięki czemu dysponuje odpowiednią grupą doświadczonych pracowników oraz sprawdzonymi narzędziami wdrażania i ewaluacji projektów.

Głównym celem jaki przyświecał władzom (wójt, Rada Gminy) przy tworzeniu długofalowej Strategii Rozwoju było utrzymanie wysokiej dynamiki rozwoju Gminy i wykorzystanie wszystkich szans na jego zintensyfikowanie i wzbogacenie o nowe elementy związane ze zmianami cywilizacyjnymi.

Bibliografia

Zarządzanie zasobami ludzkimi w samorządzie Autorzy: Joanna Hałat-Majka, Łukasz Makowski Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu 2015

Monografia Gminy Pałecznicza na zlecenie władz gminy Cezary Jastrzębski Kraków 2014

Studium Uwarunkowań I Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Pałecznicza

Plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Pałecznicza- marzec 2014

DO CELU Miesięcznik Samorządowy ukazujący się na terenie gminy Pałecznicza nr 1 do 7

Kurhany i kultura ceramiki sznurowej nad dolną Nidą Piotr Włodarczak

Nowe znaleziska monet z terenu Pałeczniczy, Tomasz Błaut Zapiski numizmatyczne TV, Kraków 2004

Sprawozdania Archeologiczne, t. XL, 1988 PL ISSN0081-3834

Piekosiński F., Rycerstwo polskie wieków średnich, t. I, Kraków 1896

Rydzewski J., Badania poszukiwawcze i weryfikacyjne w dorzeczu

Małozówki, w: Sprawozdania Archeologiczne 1973, t. XXV

Badania Ruchu Turystycznego W Województwie Małopolskim W 2014 Roku przeprowadzonego na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego EU-Consult Sp. z o.o.ul. Wały Piastowskie 1, 80-855 Gdańsk

Joannis Długosz senioris canonici cracoviensis Liber beneficiorum Dioecesis Cracovensis, t. I, Kraków 1863

Joannis Długosz senioris canonici cracoviensis Liber beneficiorum Dioecesis Cracovensis, t. II, Kraków 1864

Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu, cz. I, z. 3, oprac. Laberschek J., Leszczyńska-Skrętowa Z., Sikora F., Ossolineum, Wrocław 1985

Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu, cz. I, z. 4, oprac. Laberschek J., Leszczyńska-Skrętowa Z., Sikora F., Wiśniewski J., Ossolineum, Wrocław 1986

Strony internetowe

<http://palecznicza.pl>

<http://www.24ikp.pl>

http://geoinformatics.uw.edu.pl/wpcontent/uploads/sites/26/2014/03/TS_v38_Malopolska.pdf

<http://mapy.geoportal.gov.pl>

<http://www.prow.malopolska.pl>

http://stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.dims?p_id=844342&p_token=-601644526

<http://www.gaz-system.pl>

http://www.szlaki-kulturowe.pl/szlak_bursztynowy.html